

4.1 ลักษณะชุมชนที่ศึกษา

1. พื้นที่เขตกรุงเทพมหานครนคร ทำการศึกษาชุมชนจำนวน 6 ชุมชนในพื้นที่ 3 เขต 3 ชุมชนในเขตอำเภอชั้นในกรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนของผู้คนธรรมดา อยู่กันอย่างแออัด ท่ามกลางตึกสูง และการพัฒนารวมทั้งความเจริญ การประกอบอาชีพของคนในชุมชน จะใช้พื้นที่ถนนและริมทางรถไฟเพื่อค้าขาย มีตั้งแต่ร้านขายของชำ รถเข็นขายผลไม้ รถเข็นขายหมูปิ้ง แผลงลอยขายหวานเย็น ชุ้มซักรีด เล้าไก่ โต๊ะสนักเกอร์ ร้านขายอาหารตามสั่ง ร้านวิดีโอเกมส์ เป็นต้น นอกจากนี้ชาวชุมชนบางครอบครัวมีอาชีพร้อยละ 10-20 ช่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า และบางส่วนมีอาชีพรับราชการ ทำงานเอกชน เลี้ยงไก่ชน เทรนเนอร์ม้าแข่ง ส่วนงานบริการ คือ รถจักรยานยนต์รับจ้าง และแท็กซี่รับจ้าง

ประชากรในชุมชน มีหลากหลายทั้ง (1) เจ้าของที่ดิน คือ ผู้ที่ครอบครองที่ดินดั้งเดิมเป็นที่ยุ่อาศัยของเจ้านายชั้นสูง แต่เมื่อมีกลุ่มบริษัทพัฒนาที่ดินได้เข้ามาพัฒนาพื้นที่ ทำให้พื้นที่ดังกล่าวถูกปล่อยให้รกร้าง เนื่องจากไม่มีทางออกของรถยนต์ ชุมชนชาวไทยมุสลิมและชาวไทย และผู้อพยพมาจากต่างจังหวัด เข้ามาตั้งถิ่นฐานเพื่อรับจ้าง เป็นแรงงาน ทำงานแบบหาเช้ากินค่ำ ชุมชนเหล่านี้ตั้งอยู่ท่ามกลางความเจริญหรืออยู่ใจกลางเมืองหลวง การตั้งบ้านเรือนแออัด และยังมีการบุกรุกที่ดินทั้งของเอกชนและหน่วยงานราชการจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ในชุมชนยังมีกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น มีบ่อนการพนัน ประกอบไปด้วย ไพ่ ไฮโล หว่ยใต้ดิน พนันบอล ไก่ชน เป็นต้น

สภาพแวดล้อมภายนอกชุมชน สองข้างถนนเป็นอาคาร 2 ชั้น สลับกับบ้านอยู่อาศัย มีธนาคาร ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ร้านทำผมขนาดใหญ่ และร้านเบเกอรี่ นอกจากนี้มีโรงเรียนเอกชนเปิดสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีร้านเช่าหนังสือการ์ตูนที่มีนักเรียนกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งหญิงและชาย เวะเวียนเข้าไปเช่าอ่าน โดยเฉพาะช่วงเย็นจะมีเด็กเข้าไปเช่ากันมาก และไม่ห่างจากชุมชนมากนักจะมีตลาดขนาดใหญ่ ชื่อตลาดจอมทอง

ด้านเศรษฐกิจและอาชีพ คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่ทำการค้าขาย และประกอบกิจการส่วนตัว รวมถึงพนักงานบริษัท รวมทั้งอาชีพ รับจ้าง ค้าขายทุกประเภท ร้านขายอาหารตามสั่ง คนจีนจะมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี จากกลางซอยไปถึงท้ายซอยคนในชุมชนส่วนใหญ่จะ

ทำงานโรงงาน พนักงานบริษัทเอกชน มีรับราชการบ้างเป็นส่วนน้อย ส่วนเด็กและเยาวชนบางคน นิยมทำงานในโรงงานเย็บผ้า ขวดนม กระติ่งแดง รองเท้าสลิปหรียญ หรือพนักงานร้านสะดวกซื้อ ประธานชุมชนมีหน้าที่ดูแลคนในชุมชนให้ดำรงชีพอย่างเรียบร้อย มีการแก้ไขปัญหาในชุมชน ร่วมกับหน่วยงานในภาครัฐประสานงานกับหน่วยงานราชการ แจ้างข้อมูลข่าวสารในชุมชน นอกจากนี้ยังมีหน้าที่บริหารกองทุนหมู่บ้าน การทำงานด้วยใจอันยาวนาน ทำให้ ประธานชุมชนมีฐานะเป็นตัวแทนของความเป็นชุมชนอย่างแท้จริง

อีก 2 ชุมชนในเขตรอบนอกกรุงเทพมหานคร เป็นชุมชนขนาดใหญ่ ประกอบด้วย 31 ซอย เริ่มต้นจากคลองบางคล้อ มีสะพานข้าม และศาลเจ้าพ่อบางขุนเทียน ตั้งอยู่ใต้ ต้นไทรใหญ่ด้านหน้าชุมชน ถนนภายในชุมชนค่อนข้างคับแคบรถสวนกันได้ยากลำบาก มีอาคารพาณิชย์สูง 4 ชั้น เรียงรายจนมาถึงทางโค้งเข้าชุมชน และยาวต่อเนื่องไปจนถึงด้านท้ายตลาด ซึ่งนับ ได้ 6 คูหา มีตลาด ร้านสนักเกอร์ และร้านค้าประมาณ 20 ร้าน ส่วนใหญ่จะขายกับข้าวอาหารถุง ของสด ผักสด หมู ไก่ และของใช้เบ็ดเตล็ด นอกจากนี้หน้าบริเวณร้านสนักเกอร์จะมีร้านขายอาหาร อีสาน ไก่ย่าง อาหารตามสั่ง เพื่อให้บริการกับลูกค้าที่มาเล่นสนักเกอร์ ผู้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชน สามารถจับจ่ายสิ่งของได้สะดวก โดยเฉพาะช่วงเวลา 16.30 น. ถึง 21.30 น. เพราะคนในชุมชนกลับ จากทำงาน เด็กและเยาวชนกลับจากโรงเรียน แม่บ้านออกมาจ่ายกับข้าว ขณะที่เด็กและเยาวชน 5-6 คน ยืนรอเพื่อนอยู่บริเวณร้านสนักเกอร์ สังเกตได้จากรถจักรยานยนต์ที่จอดอยู่ด้านหน้าจะมีอยู่ไม่ต่ำกว่า 15-20 คันต่อวันบ้านเรือนในชุมชนจะอยู่กันอย่างแออัด ตลอดซอยจะมีบ้านเรือนมากกว่า 600 หลังคาเรือน บริเวณซอย 6 จะเป็นอาคารพาณิชย์ 4 ชั้น เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนจีน และเป็น อสังหาริมทรัพย์ที่ขายขาดโดยมิได้มีการแบ่งเช่าที่ดิน ส่วนฝั่งตรงข้าม จะเป็นบ้านไม้หรือครึ่งตึก ครึ่งไม้ 1-2 ชั้น ขนาดพื้นที่ 15-20 ตารางวา ปลูกสร้างอยู่รายล้อมชุมชน มีรั้วกันเป็นสัดส่วน บ้าน ประธานชุมชนจะอยู่ท้ายซอย เป็นบ้านไม้สองชั้นหลังใหญ่ บนเนื้อที่ประมาณ 1 ไร่ อีกชุมชนพื้นที่ เดิมไปด้วยอาคารห้องเช่า 14 อาคาร อาคารเช่าเป็นอาคารปูน 2-4 ชั้น มีห้องเช่าทั้งหมด 245 ห้อง ห้องเช่าร้อยละ 90 เป็นของตระกูลเจ้าของที่ดินและญาติพี่น้อง เก็บค่าเช่าเดือนละ 2 แสนบาท ส่วน บ้านเรือนที่ตั้งอยู่ก่อนที่จะมีอาคารเช่า จะปลูกเรียงกันเป็นแถวตามถนนคอนกรีต แบ่งเป็นสัดส่วน ไม่ยุ่งเกี่ยวกัน

อีก 1 ชุมชน ยังเป็นลักษณะชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท ยังเห็นความเป็นแบบเครือญาติ คือ พวกที่ตั้งถิ่นฐานอยู่เดิม กับพวกที่เป็นแรงงานอพยพย้ายถิ่นมาจากต่างจังหวัด และชวนกันมาอยู่ แบบปากต่อปาก มี 1 ชุมชนในกลุ่มนี้ ลักษณะชุมชนมีความเฉพาะเชิงพื้นที่ คือ ชาวชุมชนมีความสัมพันธ์แบบปฐมนิภูมิ รู้จักกันหมด เพราะบ้านเรือนอยู่ติดๆกัน ค่อนข้างแออัด ภายในชุมชนมี ทางเดินคอนกรีตขนาดกว้าง 1 เมตร เพียงเส้นเดียวที่ใช้ทั้งเดิน นั่งเล่น จักรยาน และขับ

รถจักรยานยนต์ เมื่อทุกคนต้องใช้ทางเส้นเดียว ทำให้เห็นหน้าและรู้ว่าใครเป็นใคร มีการทักทายถามไถ่ “ไปไหนมา” “กินข้าวหรือยัง” พูดคุยเป็นกันเองเหมือนเป็นญาติสนิท ดังนั้นหากมีเรื่องราวต่าง ๆ เกิดขึ้นในชุมชน ทุกคนจะทราบพร้อม ๆ กัน คนในชุมชนรึมน้ำนอกจากจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมแบบเครือญาติแล้ว คนในชุมชนยังนับถือความอาวุโส คือ เด็ก ๆ เวลาเจอผู้ใหญ่ก็มักจะทักทายและเรียกกันตามลำดับเครือญาติโดยประเมินจากอายุของบิดามารดา เช่น ลุง ป้า น้า พี่ เป็นต้น รวมทั้งเมื่อถึงวันพระผู้ใหญ่ก็จะพากันไปทำบุญที่วัด นอกจากนี้คนในชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกันในวันเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ และวันปีใหม่จะมีการจัดงานเฉลิมฉลองกันทุกปี จนกลายเป็นประเพณีของคนที่นี่กัน แต่เมื่อเปลี่ยนกลุ่มผู้บริหารงาน การทำกิจกรรมร่วมกันดังกล่าวก็เลือนหายไป จะหลงเหลือแต่เพียงการเกาะเกี่ยวและพึ่งพาอาศัยกันจากกิจกรรมการเล่นการพนัน ที่ยึดโยงให้คนในชุมชนมีความสนิทสนมกันอย่างดี รู้สึกว่าได้สนุกร่วมกัน มีได้มีเสีย หรือมีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างคนต่าง คนเดินโพย และเจ้ามืออีกด้วย

ชุมชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครทั้งหมดมีลักษณะเฉพาะอีกประการ ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับภาครัฐ ในชุมชนแออัด จัดความสัมพันธ์กับอำนาจรัฐ เพื่อไม่ให้ถูกไล่ที่ หรือความใกล้ชิดขององค์กรรัฐ พื้นที่ในกรุงเทพมหานคร จะเห็นโอกาสต่าง ๆ ในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งในรูปงบประมาณ สวัสดิการต่าง ๆ หรือกลไกการควบคุมกำกับที่เข้มข้น

2. พื้นที่ภาคกลาง เป็นชุมชน 6 ชุมชนจาก 2 จังหวัดในภาคกลาง คือจังหวัดกาญจนบุรี และฉะเชิงเทรา เพื่อศึกษาชีวิตพฤติกรรมและสังคมเด็กและเยาวชนชายและหญิงอายุ 10 ถึง 25 ปี ผู้ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนเล็ก ๆ โดยมี 3 ชุมชนที่อยู่ในจังหวัดที่ไม่ใช่เขตพื้นที่ติดต่อกับเมืองหลวง เป็นพื้นที่นอกเขตอำเภอเมือง ในขณะที่อีก 3 ชุมชนอยู่ในจังหวัดที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับเมืองหลวงของประเทศไทยและเป็นพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง ทั้ง 6 ชุมชนนั้นมีความแตกต่างกันไป ความเหมือนกันที่มีอยู่บ้างก็คือ สภาพพื้นที่ของชุมชนส่วนใหญ่ยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมในลักษณะของการที่ผู้คนส่วนใหญ่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้นบนภาวะเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยการทำเกษตรกรรม อีกทั้งลักษณะชุมชนมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงโดยเคลื่อนสู่สภาพความเป็นชุมชนเกษตรกรรมกึ่งเมือง ความแตกต่างของทั้ง 6 ชุมชนเป็นไปในลักษณะของการแผ่กระจายความเจริญของความเป็นเมืองและความทันสมัยเข้าสู่ชุมชนแต่ละแห่งในระดับที่ไม่เท่ากัน

3 ชุมชน จาก 6 ชุมชนที่ศึกษา มีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท พื้นที่ของชุมชนมีเขตติดต่ออยู่กับเขตเทศบาลเมือง ความใกล้ชิดตัวเมืองทำให้พื้นที่นี้มีการกระจายของความเป็นเมืองและความทันสมัยมายังชุมชนอย่างชัดเจน ดูได้จากบางชุมชน มีห้างสรรพสินค้า มีโรงพยาบาลนคร และแหล่งบันเทิงภายในห้างไม่ไกลจากชุมชนมากนักมีสถานบันเทิงหลายแห่งในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นร้านคาราโอเกะที่มีการขายบริการทางเพศด้วย มีร้านอาหาร สวนอาหาร ร้านค้าสะดวกซื้อ

ที่เปิดตลอด 24 ชั่วโมง มีตลาดสดขนาดใหญ่ที่มีชาวบ้านจากต่างอำเภอ ต่างตำบลมาจับจ่ายซื้อของ ชุมชนอยู่ไม่ห่างจากถนนใหญ่ มีร้านขายทอง ร้านขายยา มีพาร์กเบ้นท์ ห้องเช่าต่าง ๆ ในราคาที่แตกต่างกันไป มีโรงเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ มีสถานที่ราชการสำคัญ เช่น สถานีอนามัย องค์การบริหารส่วนตำบล ร้านเกมส์หลายร้าน ร้านเสริมสวย จำนวนมาก เป็นต้น ในชุมชนมีส่วนด้านหน้าเป็นพื้นที่เชื่อมต่อกับเขตเทศบาลเมือง เป็นพื้นที่ที่มีความเด่นชัดในเรื่องของการพาณิชย์ มีตลาดสดขนาดใหญ่ ด้านหน้าตลาดมีร้านเกมส์ โต๊ะสนุก ไม่ห่างจากชุมชนมากนักมีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่โรงแรม 3 ดาว ถนนขนาดใหญ่ 4 เลนส์ตัดผ่านด้านหน้า มีหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ที่ปลูกสร้างเป็นบ้านเดี่ยว และทาวน์เฮาส์ รวมทั้งอาคารพาณิชย์ ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากถนนมากนัก ภายในหมู่บ้านมีร้านเกมส์ ถนนเส้นเล็กขนาด 2 เลนส์พอให้รถยนต์วิ่งสวนกันได้ทอดเข้าสู่สวนในของชุมชน สองข้างทางขนานด้วย บ้านเช่า ห้องแถว

ลักษณะของความเจริญและความทันสมัยปรากฏชัดดังกล่าว จึงเห็นความผสมผสานระหว่างพื้นที่ทางเกษตร วิถีชีวิตเกษตรกรรม และวิถีชีวิตความเป็นเมือง การปลูกสร้างบ้านเรือนมีลักษณะที่ยังคงความเป็นชนบทในรูปแบบของบ้านไม้ขนาดไม่ใหญ่ โดยมีห้องเช่าในลักษณะห้องแถวชั้นเดียวราคาถูกกระจายอยู่เป็นหย่อม ๆ มีซุ้มไก่อ้นตั้งอยู่ในซอยเล็กที่หากไม่ใช่คนในชุมชนและไม่สังเกตก็จะไม่รู้ว่ในที่นั้นมีซุ้มไก่อ้น นอกจากซุ้มไก่อ้นแล้ว ในชุมชนแห่งนี้มีการรวมกลุ่มกันเล่นการพนัน การขายหอยจับยี่กี มีวัดประจำชุมชนตั้งอยู่ใกล้กับโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ บริเวณลานวัดส่วนหนึ่งถูกตัดแปลงเป็นลานกีฬาฟุตบอลในตอนเย็นไปจนถึงราว 4 - 5 ทุ่มนั้นจะมีผู้นำชุมชนส่วนหนึ่ง มีชาวบ้านรวมทั้งเด็กและเยาวชนมาชมการแข่งขันฟุตบอลที่นี่ ด้านข้างของสนามจะมีชาวบ้านนำของใส่รถเข็นมาขาย คนดูนั่งบนอัศจรรย์ มีการใช้เครื่องขยายเสียงในการพากษ์การแข่งขัน ในลานวัดแห่งนี้ตอนเย็นจะมีผู้คนพลุกพล่านทั้งผู้จำหน่ายสินค้า รถรับส่งนักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ นักเรียนจำนวนหนึ่งจะมาใช้เวลาว่างก่อนกลับบ้านที่ลานวัดแห่งนี้ ถนนที่ทอดยาวลัดเลาะชุมชนไปเรื่อยๆจนสิ้นสุดปลายทางที่ถนนกว้าง 4 เลนส์ที่โอบล้อมรอบชุมชนด้านนอกอยู่บริเวณชายถนนแห่งนี้จะเรียงรายไปด้วยร้านอาหารคาราโอเกะหลายร้านที่มีการให้บริการทางเพศแอบแฝงในรูปแบบที่ราคาไม่สูงนักอยู่ติด ๆ กันเป็นหย่อม ๆ ตอนกลางคืนจะเปิดไฟที่หน้าร้านตกแต่งเป็นไฟดวงเล็ก ๆ หลายดวงหลากหลายสี

ในด้านชีวิตผู้คนจึงมีความหลากหลาย เพราะมีความเจริญ มีธุรกิจ เกิดอาชีพต่างๆตามมามากมาย ผู้คนแต่งกายด้วยชุดโรงงานเดินกระจายอยู่ในชุมชนโดยเฉพาะในช่วงเช้าและช่วงหัวค่ำ มีแรงงานต่างด้าวประปรายในชุมชน

3. พื้นที่ในภาคเหนือ ทำการศึกษา 5 ชุมชน แบ่งเป็น 3 อำเภอใน 2 จังหวัดคือจังหวัดเชียงใหม่ และแพร่ นอกจากนั้นยังทำการศึกษากลุ่มแก๊งค์เด็กและเยาวชนในเขตอำเภอเมืองของ

จังหวัดเชียงใหม่ อีก 1 กลุ่ม โดยเชื่อว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนที่รวมตัวเป็นกลุ่มแก๊งค์ก็นับว่าเป็นชุมชนของเด็กที่มีการจัดองค์กร การบริหารจัดการ และมีคุณค่าการดำเนินชีวิตร่วมกันหรือเรียกว่าเป็นชุมชนแนวใหม่

ส่วนอีก 5 ชุมชนที่ทำการศึกษาคือ 3 ชุมชน อยู่ในเขตเมืองใหญ่ หรือตัวอำเภอ ซึ่งจะเต็มไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกและความเจริญทางเทคโนโลยี ผู้คนมีอาชีพหลากหลาย เพื่อตอบสนองกับตลาด และความต้องการของคนที่มีจำนวนมากขึ้น ผู้คนจากถิ่นที่อยู่ต่างถิ่นมาอยู่รวมตัวกัน ด้วยเป้าหมายเดียวกันคือการประกอบอาชีพ ชุมชนที่ศึกษาเป็นชุมชนเล็กในเมืองใหญ่ ที่ชีวิตของคนไม่ได้จำกัดขอบเขตในพื้นที่อีกต่อไป แต่ได้ขยายไปสู่พื้นที่อื่น ๆ นอกชุมชน เกิดเป็นชุมชนข้างนอกอีกด้วย อีก 2 ชุมชน อยู่ลึกเข้าไปมีลักษณะเป็นถิ่นชนบทเลยทีเดียว มีวิถีชีวิตแบบพื้นบ้าน ยังมีชีวิตทางสังคมที่มีขอบเขตชัดเจน พึ่งพาอาศัย ส่วนใหญ่ยังใช้ชีวิตตามวิถีชนบทกันอยู่ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี เช่นการแบ่งปันสิ่งของ การช่วยงานแต่งงาน งานศพ เป็นต้น ผู้คนในชุมชนอึดอัดค่อนข้างดี สภาพบ้านเรือนของชาวบ้านเป็นบ้านแบบใต้ถุนสูง ส่วนใหญ่สร้างด้วยไม้สัก มีความมั่นคงถาวร มีการจัดบ้านเรือนเป็นระเบียบถูกสุขลักษณะ ครอบครัวมีความอบอุ่น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และคนพิการได้รับการดูแลเอาใจใส่จากชุมชน แต่จากการสังเกตและพูดคุยกับหลาย ๆ ครอบครัว พบว่าพ่อแม่จะไม่อยู่ โดยไปทำงานที่กรุงเทพมหานคร โดยปล่อยลูกอยู่กับตาและยาย โดยจะส่งเงินมาให้เป็นประจำทุกเดือน

4. พื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำการศึกษานาน 6 ชุมชนแบ่งเป็น 2 อำเภอใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดชัยภูมิ 2 ชุมชนใน 2 จังหวัดดังกล่าว มีลักษณะที่เจริญชัดเจนนกว่า 4 ชุมชนที่เหลือ เพราะเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ราวเกือบ 200 หลังคาเรือน อยู่ติดถนนมิตรภาพการคมนาคมสะดวกมีสาธารณูปโภคครบลักษณะพื้นที่ทำให้มีความเจริญด้านธุรกิจชุมชนมาก ลักษณะความเป็นอยู่คล้ายชุมชนเมือง ถนนในหมู่บ้านเป็นถนนคอนกรีต ลักษณะบ้านเป็นบ้านสองชั้น ชั้นล่างเป็นปูน ชั้นบนเป็นไม้ และบ้านปูนชั้นเดียว บ้านปูนสองชั้นออกแนวสมัยใหม่ มีการใช้น้ำประปาหมู่บ้าน และมีหอกระจายข่าว อาชีพมีทั้งข้าราชการ ปลูปลูก ทำนา เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย รับจ้างทั่วไป ชุมชนมีโรงเรียนมัธยมศึกษา มีธุรกิจในหมู่บ้าน ได้แก่ ปั๊มน้ำมัน ร้านเกมส์ 2 ร้าน ร้านซ่อมรถ ร้านอาหาร ร้านคาราโอเกะ โรงสีข้าว ร้านขายของชำ ร้านเสริมสวย ซึ่งร้านค้าของชำร้านอาหารจะมีการจำหน่ายสุราเบียร์ร่วมด้วยและซื้อขายสะดวก นอกจากนั้นยังมีร้านเกมส์ มีการใช้คอมพิวเตอร์ในชุมชน โทรศัพท์มือถือมีกันเกือบทุกบ้าน มีโรงพยาบาลขนาด 30 เตียงอยู่ในชุมชนหรือไม่ไกล มีสถานีอนามัย มีสถานีตำรวจและป้อมยามรักษาความปลอดภัยลักษณะการตั้งบ้านเรือนของประชากรในชุมชนที่ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนใหญ่รวมกลุ่มไม่กระจัด

กระจาย ลักษณะบ้านจะเป็นทั้งบ้านไม้และตึกแถวสำหรับค้าขาย ส่วนบ้านประชาชนทั่วไปจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ๆ ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้ 2 ชั้น

อีก 2 หมู่บ้านใน 2 จังหวัด อยู่ลึกเข้าไปอีกจาก 2 ชุมชนแรกดังกล่าวข้างต้น โดยพบว่า 2 หมู่บ้าน มีลักษณะความเป็นอยู่กึ่งเมืองกึ่งชนบท ถนนเข้าสู่ตัวหมู่บ้านสะดวก มีธุรกิจชุมชน มีร้านค้าร้านเกมส์ โดยยังมีความลักษณะความเป็นอยู่แบบเครือญาติ มีชาวบ้านไปรับจ้างทำงาน หรือเด็กไปเรียนนอกพื้นที่มาก ส่วนอีก 2 หมู่บ้านที่เหลือ มีลักษณะของความเป็นท้องถิ่น มากกว่า 4 หมู่บ้านแรก เพราะอยู่ลึกจากถนนใหญ่เข้าไป มีความเป็นเครือญาติ มีธุรกิจชุมชนขนาดเล็ก ไม่มีร้านเกมส์ ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม และไปรับจ้างแรงงานต่างถิ่น

5. พื้นที่ในภาคใต้ ศึกษา 6 ชุมชน ใน 2 จังหวัด คือ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดสงขลา พื้นที่ภาคใต้มีลักษณะน่าสนใจ เพราะมีความหลากหลายของชุมชน โดย 1 ชุมชน เป็นชุมชนประมงในอดีตไม่มีถนน ในการติดต่อภายในหมู่บ้านและระหว่างตำบลการสัญจรใช้ทางน้ำเป็นหลักเพราะพื้นที่ชุมชนเป็นปากอ่าว อยู่ติดกับทะเล จึงใช้ลำน้ำที่เข้าสู่หมู่บ้าน เป็นเส้นทางในการสัญจร ปัจจุบันแม้มีถนนเป็นเส้นทางเข้าออกหมู่บ้าน แต่ก็อยู่ในสภาพที่เป็นดินลูกรังเป็นบางช่วง และเป็นถนนยางบางช่วง ความเป็นอยู่ยังคงเป็นแบบธรรมชาติ ฟังเพลง และดำรงชีพจากทะเล ชุมชนอีก 5 แห่งเป็นชุมชนชาวสวน และชุมชนเมือง พบว่า มีความแตกต่างด้านความเจริญทางสังคมเศรษฐกิจ โดย 4 หมู่บ้านใน 2 จังหวัดอยู่ติดถนนใหญ่ ทำให้เห็นองค์ประกอบของการพัฒนาที่ปรากฏทางกายภาพ มีโรงงานขนาดใหญ่ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งปั้มน้ำมัน สถานบันเทิง ร้านสุรา ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต ที่เหมือน ๆ กับพื้นที่อื่น ๆ ที่ความเจริญได้เข้าสู่หมู่บ้าน ลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมือง มีตลาดเป็นศูนย์กลางของชาวบ้าน ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำเกษตรกรรม รับจ้าง และค้าขาย นอกจากนั้นยังมีงานประเพณีรับจ้าง ส่งผลให้ชาวต่างด้าวอพยพเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก และเช่าห้องแถวอยู่อาศัยร่วมกันจนเกิดเป็นชุมชนใหม่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

การเกิดและขยายตัวของโรงงานส่งผลต่อความอบอุ่นของคนในครอบครัว เนื่องจากคนในชุมชนมักไม่นิยมให้ลูกหลานไปเรียน เพราะเห็นว่าแถวบ้านมีโรงงานมาก พอลูกหลานเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก็ไม่เรียนต่อ แต่ให้ไปทำงานในโรงงานแทน การทำงานในโรงงานต้องไปทำตั้งแต่เช้ากลับค่ำทำให้การได้พบหน้าและปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในครอบครัวมีน้อยมาก เมื่อเกิดปัญหาในครอบครัวจึงขาดการปรึกษาหารือหรือขอคำปรึกษาจากพ่อแม่ ส่วนมากเด็กและเยาวชนเมื่อมีปัญหาจะไปขอคำปรึกษาจากเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับพ่อแม่ก็ไม่มีเวลาให้ลูก บางครอบครัวมีปัญหาการหย่าร้าง บางครอบครัวพ่อแม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัดและปล่อยให้ลูกอยู่ตามลำพัง

สำหรับภาคใต้ พบอีกว่า มิติทางศาสนา เป็นมิติทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก การศึกษานี้ พบว่า 3 หมู่บ้านยังเป็นชุมชนชาวไทยมุสลิมทั้งหมด ส่วนอีก 1 ชุมชนเป็นการผสมผสานระหว่างชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิม และอีก 1 ชุมชน เป็นชุมชนชาวพุทธ ในชุมชนไทยมุสลิมมีลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏคือมีศูนย์จริยธรรมศึกษา ซึ่งใช้เป็นสถานที่สอนศาสนาเบื้องต้นสำหรับเด็กและเยาวชน อายุ 6-12 ปี ในหมู่บ้าน และยังเป็นสถานที่ประชุมของคนในชุมชน มีที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน กุโบร์ (สุสาน) ของชาวมุสลิม บางชุมชนมีโรงเรียนสอนศาสนา (ปอเนาะ) ตั้งอยู่ด้วย รวมทั้งมีโต๊ะครู (อาจารย์สอนศาสนา) ที่เป็นทั้งนักบวชและผู้นำในหมู่บ้านนับถือ วิถีศาสนาได้ผูกโยงกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย เข้าจรดเย็น

ลักษณะพิเศษอีกประการของชุมชนภาคใต้ที่ทำการศึกษา พบว่ามีอุดมการณ์ด้านการพัฒนา ซึ่งปรากฏได้ชัดใน 2 ชุมชนที่ศึกษา ที่เห็นการรวมตัว ความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งกิจกรรมการพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ ทั้งโครงการด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และรวมทั้งโครงการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วย

4.2 ความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กและเยาวชน

4.2.1 ครอบครัวกับเด็กและเยาวชน

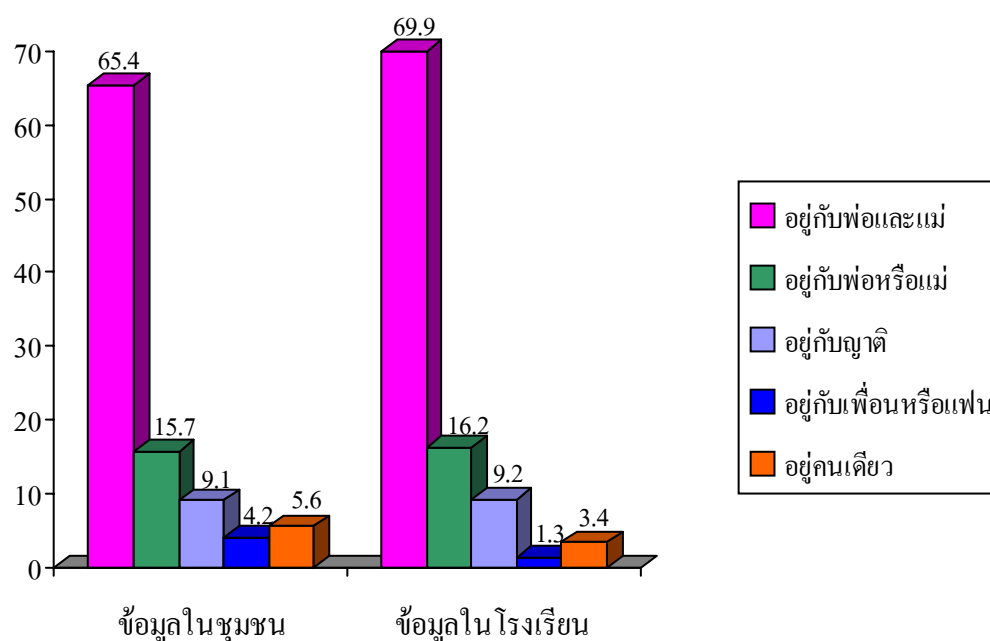
ครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญของพัฒนาการเด็กและเยาวชน และมีบทบาทต่อการปลูกฝัง คุณค่า คุณธรรมและ จิตสำนึกสาธารณะ ความเป็นพลเมืองต่อสังคม การศึกษานี้ พบลักษณะครอบครัวไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและความสัมพันธ์ซึ่งส่งผลต่อบทบาทในการดูแลเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. ครอบครัวเดี่ยว จากการสำรวจในชุมชนและในโรงเรียน พบว่า มีเด็กและเยาวชนประมาณร้อยละ 30-35 ที่ไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่ แม่เด็กส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีพ่อแม่ แต่ก็ยังมีจำนวนเกือบร้อยละ 20 ที่ไม่ได้อยู่กับพ่อ หรือแม่ แต่อย่างใด โดยข้อมูล การสำรวจในชุมชนที่ศึกษา พบว่า อยู่กับพ่อและแม่ ร้อยละ 65.4 ร้อยละ 15.7 อยู่กับพ่อหรือแม่ และในจำนวนนี้ ครึ่งหนึ่งพ่อหรือแม่ แต่งงานใหม่ ร้อยละ 9.1 อยู่กับญาติ ที่เหลืออยู่คนเดียวหรืออยู่กับแฟน หรือ เพื่อน ในขณะที่ข้อมูล การสำรวจในโรงเรียนได้ข้อมูลในทิศทางเดียวกัน แต่อัตราการอยู่กับพ่อแม่มีอัตราสูงกว่าเล็กน้อย รวมทั้ง มีอัตราการอยู่กับเพื่อนหรือแฟนน้อยกว่า ดูตารางที่ 1

ตารางที่ 1 บุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยด้วยในขณะที่ทำการศึกษา

บุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย	ข้อมูลการสำรวจใน ชุมชน	ข้อมูลการสำรวจใน โรงเรียน
	ร้อยละ (N=1,094)	ร้อยละ (N=2,830)
อยู่กับพ่อแม่	65.4	69.9
อยู่กับพ่อหรือแม่	15.7	16.2
อยู่กับญาติ	9.1	9.2
อยู่กับเพื่อนหรือแฟน	4.2	1.3
อยู่คนเดียว	5.6	3.4

แผนภูมิที่ 3 บุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในขณะที่ทำการศึกษา



ข้อมูลเชิงคุณภาพในชุมชนภาคเหนือ พบว่า ความเจริญทางเศรษฐกิจ การมีอาชีพ รายได้จากการทำงานในตัวเมือง ที่รองรับกับตลาด จึงทำให้วิถีการผลิตของผู้คนในหมู่บ้านเปลี่ยนจากการขายผลผลิตทางการเกษตร เป็นการขายงานด้านบริการ การรับจ้าง การค้าขาย ผู้คนต่างต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ไปรับจ้างทำงานในตัวเมือง ผู้ปกครองจึงไม่ได้อยู่กับบุตรหลานในแต่ละวัน

ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะต้องออกไปทำงานนอกบ้านตั้งแต่เช้าจนถึงเย็น เด็กและเยาวชนหลังจากเลิกเรียนต้องไปเรียนพิเศษหรือออกไปรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อไปเล่นเกมสไนตลาด หรือออกไปเที่ยวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ ใกล้ชุมชนหรือในตัวเมือง บางครอบครัว ก็จะให้ญาติ ๆ ช้างบ้านหรืออาจารย์ที่โรงเรียนคอยดูแล หากลูกมีปัญหา เช่น ลูกหยุดเรียนหลายวัน ไม่ตั้งใจเรียน หรือมีปัญหาต่าง ๆ ทางโรงเรียนก็จะโทรศัพท์ไปแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ เมื่อผู้ปกครองไปพบอาจารย์จึงได้ทราบถึงปัญหาของลูกตัวเอง เด็กและเยาวชนในครอบครัวที่มีฐานะก็พบปัญหาเรื่องปฏิสัมพันธ์กับครอบครัวเช่นกัน เพราะมีปัจจัยจากเวลาและทักษะการสื่อสารต่อกันและกัน ทำให้เด็กและเยาวชนไม่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองเท่าที่ควร และมีเด็กและเยาวชนบางคนเลือกที่จะไม่อยู่บ้านกับครอบครัว แต่เลือกที่จะย้ายออกไปอยู่หอพักกับแฟนหรือเพื่อน

ครอบครัวในชุมชนภาคใต้ที่เป็นชุมชนขยาย อยู่ใกล้เมือง และล้อมรอบไปด้วยโรงงานร้านค้า ผู้นำชุมชนชี้ชัดอีกว่า “เมื่อพูดถึงความใกล้ชิดของคนในครอบครัว พอดตกเย็นคนในครอบครัวก็ไม่ทำอะไร พ่อไปทาง แม่ไปทาง ลูกไปทาง เพราะพอเย็นพ่อก็ออกไปเล่นไพ่ แม่ก็ไปเลี้ยงหลาน ลูกก็ไปเที่ยว พ่อคำก็ไม่ได้เจอหน้า เข้าต่างคนต่างก็ไปทำงาน ก็ไม่มีเวลามานั่งคุยกัน” ชุมชนเหล่านี้เริ่มกลายเป็นชุมชนเมืองเพราะรอบ ๆ ชุมชนเต็มไปด้วยโรงงาน เต็มไปด้วยร้านค้าจำนวนมากประชากรก็เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีแรงงานต่างด้าว อพยพเข้ามาเรื่อย ๆ อาชีพมีส่วนในการทำให้มีเวลาพูดคุยในครอบครัวน้อยลง เด็กและเยาวชนที่พ่อแม่ทำงานที่บ้าน บอกว่า “ก็ใกล้ชิด เพราะอยู่กับพ่อแม่ พอเวลามีปัญหาอะไรก็บอกพ่อ ในครอบครัวก็รักกันดี เพราะพ่อแม่ไม่ได้ไปทำงาน โรงงาน ถ้าพ่อแม่ใครไปทำงานโรงงานกว่าจะได้เจอน้ำก็ตอนค่ำ เป็นอย่างนี้เกือบทุกวัน ครอบครัวก็ไม่ค่อยมีปัญหาอะไร ที่มีปัญหา ก็เพราะผมมากกว่า เพราะผมคบเพื่อนที่เเกร่” ส่วนอีกคนบอกว่า “ก็มีความรักกลมเกลียวกัน เพราะพ่อแม่ก็อยู่บ้าน ทำงานปลูกผักอยู่ที่บ้าน เข้าก็เจอพ่อแม่ เย็นก็เจอพ่อแม่ เข้าแม่ทำกับข้าวก่อนไปโรงเรียนให้กิน เย็นแม่ก็ทำกับข้าวไว้รอเรากลับมาจากโรงเรียน ก็อบอุ่นดี ไม่มีปัญหาอะไร”

ในขณะที่ครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่แล้วความสัมพันธ์ในครอบครัวจะแตกต่างจากคนเมือง (พื้นราบ) นอกจากที่จะมีฐานะทางครอบครัวที่ค่อนข้างยากจนแล้ว ผู้ปกครองและบุตรหลายครอบครัวมักจะไม่ได้อยู่อาศัยร่วมกัน ผู้ปกครองหลายครอบครัวจะนำบุตรของตัวเองฝากไว้กับญาติ ๆ ส่วนตัวเองก็จะออกไปรับจ้างในตัวเมืองหรือส่งบุตรมาอยู่กับญาติ ส่วนตัวเองก็ยังคงอยู่บ้านเดิมไม่ได้อพยพลงมาด้วย เช่น ผู้ปกครองที่ทำอาชีพดูแลบ้านก็จะย้ายไปอยู่อาศัยในบ้านของนายจ้าง หรือออกไปทำงานต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพมหานคร รวมถึงต่างประเทศ จะส่งเพียงเงินหรือค่าเลี้ยงดูมาให้ โดยนาน ๆ ครั้งจึงจะกลับมาเยี่ยมบุตรที่บ้านญาติ นอกจากนี้เด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์โดยเฉพาะไทใหญ่ที่บางรายจะหางานทำหลังเลิกเรียนและในช่วงปิดเทอม เช่น

การตามพ่อแม่ไปทำงานก่อสร้าง รับจ้างเป็นพนักงานในร้านอาหาร ซึ่งชาวไทยใหญ่จะมีเครือข่ายในการช่วยเหลือหางานทำให้กันและกัน แม้จะไม่ได้เป็นญาติกันก็ตาม ส่วนเด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์เช่น อาข่า ลีซอจะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครอบครัวมากกว่า อาจด้วยเหตุผลที่กลุ่มชาติพันธุ์ส่วนใหญ่ในชุมชนมีบ้านพักอาศัยที่แน่นอนชัดเจน (แม้ว่าจะอาศัยอยู่บนพื้นที่ที่มีเจ้าของแต่ก็ไม่เคยมีปัญหาเรื่องการถูกไล่ที่) และการที่แต่ละครอบครัวมีอาชีพรับจ้างเย็บกระเป๋าสานคล้ายๆกัน และแรงงานในครัวเรือนเป็นปัจจัยสำคัญในการประกอบอาชีพทำให้เด็กนักเรียน เด็กและเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์หลังจากเลิกเรียนแล้วจำเป็นต้องกลับมาช่วยผู้ปกครองทำงานที่บ้าน แม้บางคนที่ยังเป็นเด็กอยู่ยังไม่สามารถช่วยพ่อแม่ทำงานรับจ้างได้ อย่างน้อยก็ต้องช่วยทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัว จะมีไม่กี่ครอบครัวที่จะสามารถสร้างฐานะครอบครัวด้วยการขยับขึ้นมาเป็นตัวแทนผู้ขายส่งและลงไปขายยังกรุงเทพมหานคร แม้กระนั้นก็ตามครอบครัวที่เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตก็ยังคงต้องพึ่งพาแรงงานในครอบครัวเป็นสำคัญ ระบบการทำงานดังกล่าวทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวกลุ่มชาติพันธุ์ (อาข่า ลีซอ) จะมีความใกล้ชิด (ผ่านการทำงาน) มากกว่าครอบครัวของคนเมือง (พื้นราบ) และกลุ่มชาติพันธุ์พลัดถิ่นไทใหญ่

ครอบครัวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เด็กและเยาวชนอยู่กับญาติ หรือแม่ตามลำพัง เนื่องจากพ่อและแม่ หรือคนใดคนหนึ่งต้องออกไปทำงานในกรุงเทพมหานคร หรือต่างจังหวัด วิธีการดำเนินชีวิตของคนที่อยู่ในพื้นที่ ที่มีข้อจำกัดเรื่องพื้นดินทำกินที่ไม่มีความอุดมสมบูรณ์ และพึ่งพิงดินฟ้าอากาศตามฤดูกาลเป็นหลัก ทำให้ต้องทำงานหนักมากขึ้นหากต้องการที่จะได้ผลผลิต และมีคนจำนวนมากที่มีอาชีพรับจ้าง ทำให้ไม่มีเวลาให้กับบุตรหลาน กรณีที่อยู่กับญาติก็กล่าวว่า “ไม่ได้พูดกับลูกหลานมากนัก เพราะไม่ค่อยมีเวลาอยู่ด้วยกัน เนื่องจากต้องออกไปทำงานต้องไปไร่ไปนา เด็กๆตื่นมาก็ไปโรงเรียน เวลาพบหน้ากันก็จะเป็นช่วงค่ำหลังจากกลับจากการทำงานแล้ว เราก็ต้องทำหน้าที่หุงหาอาหาร กินอาหารเสร็จก็ดูทีวีแล้วเข้านอน เพราะเหนื่อยจากการทำงาน” พ่อแม่ที่ออกไปทำงานต่างถิ่นใช้วิธีการโทรศัพท์ในการเป็นเครื่องมือสื่อสารกับลูกหลาน แต่ก็พบว่าไม่สามารถสื่อสารและรับทราบความเป็นไปของบุตรได้เต็มที่

กรณีชุมชนในกรุงเทพมหานคร ที่ชุมชนได้แปลงสภาพเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจ ระบบความสัมพันธ์ทางสังคมในชุมชนอ่อนแอลง การดำเนินชีวิตทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนอันเนื่องมาจากการอยู่อาศัยในเมืองทันสมัย ที่ปกคลุมด้วยสิ่งก่อสร้างและเทคโนโลยี ได้กลืนกลายวัฒนธรรมชุมชนแบบประเพณีเป็นชุมชนบริโภคนิยม ซึ่งการเป็นชุมชนที่มีโครงสร้างแบบบริโภคนิยม ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายของชนชั้นแรงงาน คนต่างถิ่น คนถูกไล่ที่ เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนเมืองหลวงมากขึ้น ทำให้ไม่หลงเหลือความสัมพันธ์แบบคนคุ้นเคยหรือความเป็นพวกเดียวกัน บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่เข้ามาใหม่ส่วนใหญ่เป็นชาวชนบทอีสาน ที่นำวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้ามา

ผสมผสานกับชีวิตแบบเมืองได้อย่างลงตัว ด้วยการมีชีวิตเรียบง่ายในห้องเช่า ขนาด 2 ตารางที่เมตร ราคา 1,000 - 1,500 บาท เพื่อประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งเขาเหล่านี้ให้เหตุผลว่า มีรายได้ดี การเข้าออกสะดวก การที่คนมาใหม่ใช้ชุมชนเพื่อหารายได้แต่ปราศจากความผูกพันในความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ทำให้ชุมชนเมืองกำลังถูกผสมผสานด้วยวัฒนธรรมที่หลากหลาย ต่างคนต่างเอาผลประโยชน์จากพื้นที่ และเอาเปรียบผู้อยู่เดิมในพื้นที่ที่พวกเขาพยายามดูแลให้เป็นชุมชนน่าอยู่และปลอดภัยสำหรับลูกหลานของตน

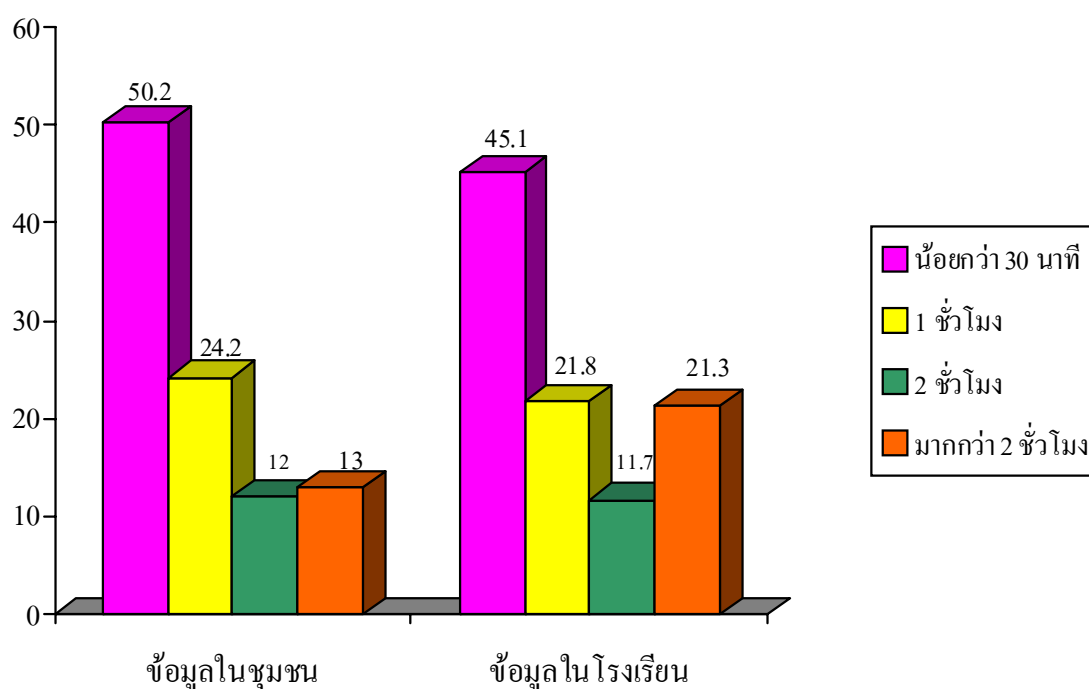
โลกชีวิตชุมชนในเมืองสมัยใหม่ ได้สลายประเพณีความรักความสามัคคี ความเป็นพวกเดียวกัน ชุมชนแตกย่อยถูกจับจองเป็นเจ้าของจากคนหลายกลุ่มจากภายนอกอย่างอิสระเพราะพื้นที่มีราคาและสามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยชุมชนไม่มีมาตรการการคุ้มครองสิทธิชุมชนให้กับคนที่อยู่ดั้งเดิม ชุมชนในกรุงเทพมหานครทุกวันนี้ การดำรงชีวิตประจำวันเป็นไปเพื่อปากเพื่อท้อง ในรูปของการบริโภค ร่วมกับความสัมพันธ์เชิงมิตรภาพแบบผิวเผินชั่วครั้งชั่วคราว ทำให้ชุมชนจึงเป็นเพียงทางผ่านของธุรกิจทุกรูปแบบ เช่น ยาเสพติด หว่ยได้ดิน หว่ยกล่อง ขณะเดียวกันวิถีชุมชนเองก็เอื้อที่จะเป็นแหล่งการพนันตั้งแต่การจับกลุ่มเล่นไพ่ของเด็กและเยาวชน ไปจนถึงกลุ่มผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ วิถีชีวิตของความเป็นเมือง ระบบความสัมพันธ์ของชุมชนเช่นนี้ ส่งผลอย่างสำคัญต่อการดำรงอยู่ของครอบครัวและความสัมพันธ์ของสมาชิกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ครอบครัวเดี่ยว และการพึ่งตนเองเพื่อการดำรงชีวิตปรากฏได้อย่างชัดเจน

นอกจากนั้น เวลาในการสื่อสารในครอบครัวอาจสะท้อนความสัมพันธ์ในครอบครัวได้เป็นอย่างดีอีกประการ ในตารางที่ 2 จากการสำรวจพบว่า เด็กกับครอบครัว มีเวลาให้กันน้อย คือ เด็กและเยาวชนร้อยละ 50 ที่ศึกษาในชุมชน เด็กเยาวชนร้อยละ 45 ที่ศึกษาในโรงเรียน ใช้เวลาพูดคุยกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองน้อยกว่า 30 นาทีต่อวัน ข้อมูลเชิงคุณภาพได้ภาพที่สอดคล้องกัน ยกตัวอย่างในชุมชนภาคอีสาน หลายครอบครัวพ่อแม่ไปทำงานที่ต่างจังหวัด เด็กจะอยู่กับ ตายาย ส่วนพ่อแม่ไปทำงานรับจ้างในเมืองใหญ่ โดยกล่าวว่า “ไม่ได้พูดคุยอะไรกับลูกหลานมากนัก ไม่ค่อยมีเวลาอยู่ด้วยกัน เพราะต้องทำงาน ไปไร่ ไปนา ลูกหลานตื่นมาก็ไปโรงเรียน จะเจอกันตอนค่ำ ๆ กลับจากทำงานก็เตรียมหุงหาอาหาร กินเสร็จก็จะดูทีวีแล้วก็เข้านอน เพราะเหนื่อยจากการทำงาน”

ตารางที่ 2 เวลาที่เด็กและเยาวชนใช้พูดคุยกับครอบครัว

เวลาที่เด็กและเยาวชนใช้ใน การพูดคุยกับพ่อแม่หรือ ผู้ปกครองต่อวัน	ข้อมูลการสำรวจในชุมชน ร้อยละ (N=942)	ข้อมูลการสำรวจในโรงเรียน ร้อยละ (N= 2,276)
น้อยกว่า 30 นาที	50.2	45.1
1 ชั่วโมง	24.2	21.8
2 ชั่วโมง	12.0	11.7
มากกว่า 2 ชั่วโมง	13.0	21.3

แผนภูมิที่ 4 เวลาที่เด็กและเยาวชนใช้พูดคุยกับครอบครัว

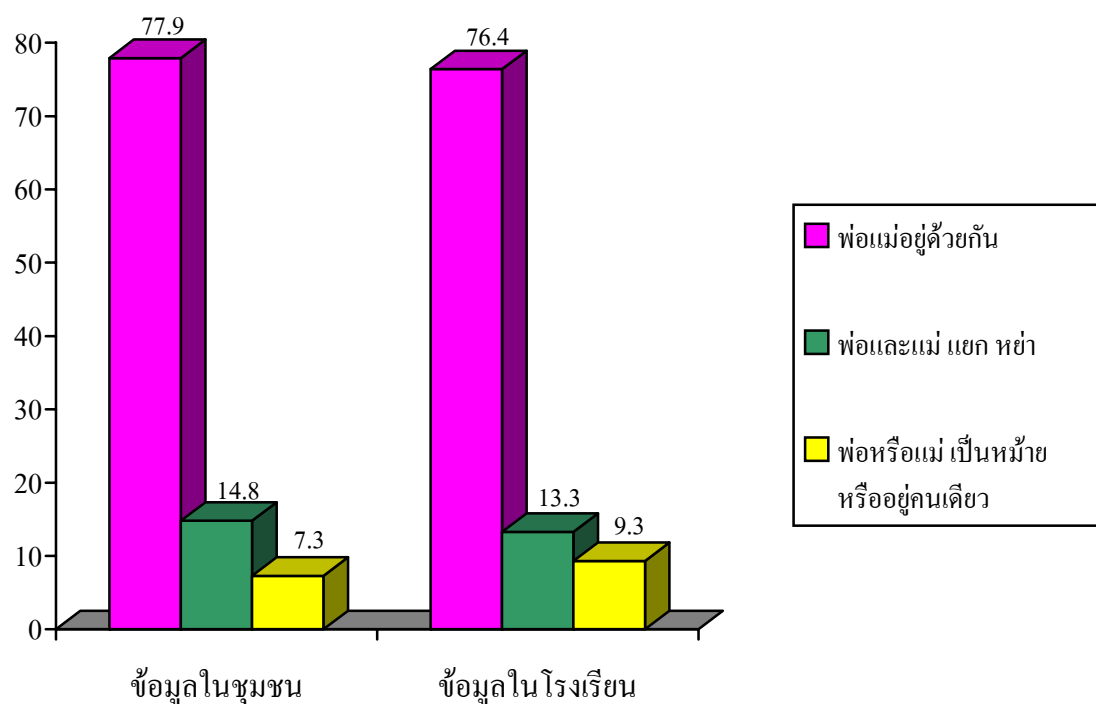


จากตารางที่ 2 ข้อมูลจากการสำรวจพบว่า มีเด็กและเยาวชนร้อยละ 76.4 ของตัวอย่าง การสำรวจในโรงเรียน และร้อยละ 77.9 จากเด็กและเยาวชนที่เป็นตัวอย่างในชุมชน มีพ่อแม่อยู่ด้วยกัน เด็กและเยาวชนร้อยละ 13.3 และ 14.8 ของตัวอย่างในโรงเรียนและชุมชน ที่พ่อแม่แยก หย่า และมีร้อยละ 9.3 และ 7.3 ของตัวอย่างในโรงเรียนและชุมชนตามลำดับ ที่ระบุว่า พ่อหรือแม่เป็น หม้าย

ตารางที่ 3 สถานภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชน

สถานภาพครอบครัว	ข้อมูลการสำรวจใน ชุมชน	ข้อมูลการสำรวจใน โรงเรียน
	ร้อยละ (N=1,041)	ร้อยละ (N= 2,830)
พ่อแม่อยู่ด้วยกัน	77.9	76.4
พ่อและแม่ แยก หย่า	14.8	13.3
พ่อหรือแม่ เป็นหม้าย หรืออยู่คนเดียว	7.3	9.3

แผนภูมิที่ 5 สถานภาพครอบครัวของเด็กและเยาวชน



จากตารางที่ 3 ข้อมูลเชิงคุณภาพให้ภาพสอดคล้องกันคือ ครอบครัวจำนวนหนึ่งมีปัญหา พ่อแม่หย่าร้างกันและเด็กต้องอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ซึ่งแต่งงานมีครอบครัวใหม่ หรือ อาศัยอยู่กับตา ยายเพราะพ่อกับแม่แยกทางกันซึ่งพบได้ในกรณีศึกษาหลายรายและพบว่าเด็กมีปัญหา คิดเพื่อนเกร เด็กบอกว่า “แม่ไม่เข้าใจ คุยกันได้ไม่นานทะเลาะกันทุกครั้ง” บางครอบครัวหลังแยกกันอยู่ส่งลูกให้ ย่ายายเลี้ยงพอโตขึ้นแม่รับมาอยู่ด้วยแต่เข้ากันไม่ได้เพราะไม่ได้เลี้ยงตั้งแต่แรกเด็กจึงไม่เชื่อฟัง บาง ครอบครัวแยกทางกันแม่แต่งงานใหม่ เด็กอยู่กับพ่อ พ่อทำนา ตนกลับมาจากโรงเรียนก็จะเล่น

เปิดสอนไม่ค่อยมีเวลาพบหน้ากัน บางครอบครัวที่อยู่กับพ่อจะบอกว่า “พ่อชอบดื่มสุราเมาอาละวาดทะเลาะกับพ่อบ่อย” ในบางรายที่แม่แต่งงานใหม่เด็กอยู่กับแม่และพ่อเลี้ยงซึ่งพบว่าเด็กมีปัญหากับพ่อเลี้ยงและแม่ไม่สนใจเด็กมักชอบพูด “มันชอบก่อปัญหา” จึงทำให้เด็กมักไปขออาศัยอยู่กับเพื่อนบ้าน บางครอบครัวที่พ่อแม่เลิกกันเด็กต้องอาศัยอยู่กับตา/ยายหรืออา อย่างไรก็ตามการพูดคุยกันในครอบครัว ก็จะเจอตอนช่วงเช้าก่อนที่จะไปโรงเรียน และช่วงเย็นหลังจากที่เด็กเลิกเรียนแล้ว เรื่องที่พูดคุยกันก็จะเป็นเรื่องทั่วไป หรือถ้ามีเรื่องอะไรเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือที่โรงเรียนก็จะเอามาเล่าให้คนในครอบครัวฟัง เด็กส่วนใหญ่จะไม่เล่าไม่ปรึกษาปัญหากับครอบครัวจะไปปรึกษากับเพื่อนมากกว่า

ปัญหาคือครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะกันหรือแยกทางกัน เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับญาติที่ไม่ค่อยให้ความสนใจหรือดูแลเอาใจใส่ ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องเข้ากลุ่มเพื่อน เพื่อความมั่นคงปลอดภัยและความสนุกสนาน ด้วยการไปเล่นเกมส์ เทีวเตร์ดิก และจำเป็นต้องทำกิจกรรมกลุ่มบางอย่าง เช่น การดมกาว สูบบุหรี่ การชกต่อยได้ดี เป็นต้น

การศึกษากรณีศึกษาของ “เบงค์” พบว่าพ่อกับแม่หย่ากันตั้งแต่เบงค์ยังเด็ก แม่มีสามีใหม่ซึ่งเบงค์ไม่ชอบ จึงหนีออกมาอยู่ตามบ้านเพื่อน และมีเรื่องทำร้ายร่างกายพ่อเลี้ยงจนเกือบเสียชีวิต ส่วน “โอ” พ่อกับแม่หย่าขาดและต่างฝ่ายต่างไปแต่งงานใหม่ โดยทิ้งให้โออยู่คนเดียวทำให้บ้านของโอเป็นที่รวมของบรรดาเพื่อน ๆ เพราะอยู่นอกสายตาผู้ใหญ่ ในขณะที่โอเป็นคนบุคลิกเรียบร้อย ชอบเล่นกีฬาและรักการเรียน กรณี “โกด์” พ่อและแม่แยกทางกันโกด์อยู่กับพ่อซึ่งทำงานรับจ้างรายวันและเมาสุราทุกเย็นเนื่องจากความเครียดโกด์จึงใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนและยาเสพติด

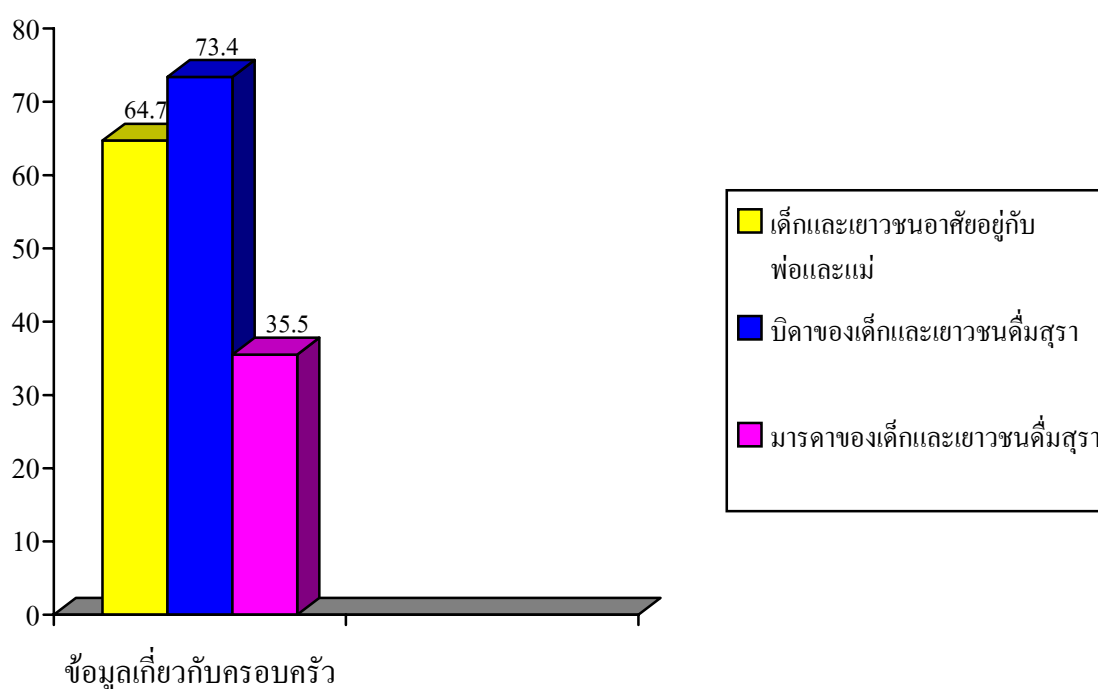
2. ความรุนแรงในครอบครัว

ข้อมูลจากการสำรวจเด็กและเยาวชนในโรงเรียน พบว่า เด็กและเยาวชนรายงานว่าเคยเห็นการทะเลาะเบาะแว้ง คำทอกัน ด้วยถ้อยคำรุนแรงภายในครอบครัวมากกว่าร้อยละ 59 เด็กและเยาวชนเคยถูกคำทอด้วยถ้อยคำรุนแรงจากพ่อแม่และบุคคลในครอบครัว มากกว่าร้อยละ 59.2 และเด็กและเยาวชนเคยถูกลงโทษด้วยการตี ตบทุบตี จากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว มากกว่าร้อยละ 54.5

ตารางที่ 4 แสดงค่าร้อยละของบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย การดื่มสุราของบิดาและมารดา

ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว	ร้อยละ
เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่กับพ่อและแม่	64.7
บิดาของเด็กและเยาวชนดื่มสุรา	73.4
มารดาของเด็กและเยาวชนดื่มสุรา	35.5

แผนภูมิที่ 6 แสดงค่าร้อยละของบุคคลที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และการดื่มสุราของบิดาและมารดา

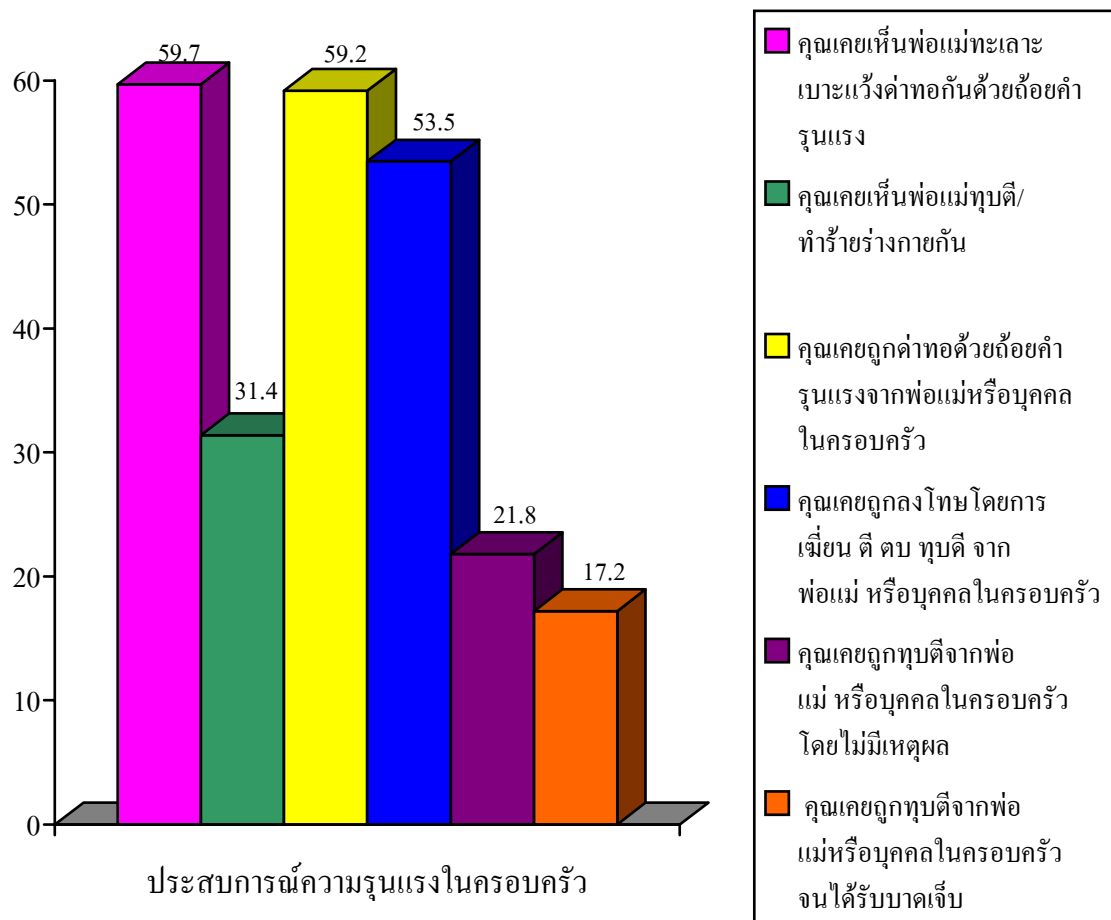


จากตารางที่ 4 พบว่าเด็กและเยาวชนจำนวน 1,105 คนอาศัยอยู่กับบิดาและมารดาจำนวน 715 ราย หรือคิดเป็น 64.7% เท่านั้น ส่วนข้อมูลการดื่มสุราของบิดาพบว่า บิดาของเด็กและเยาวชนดื่มสุราคิดเป็นร้อยละ 73.4 และมารดาคิดเป็นร้อยละ 35.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าความถี่ และร้อยละของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับประสบการณ์ความรุนแรงภายในครอบครัว

ประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว	ร้อยละ
คุณเคยเห็นพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งด่าทอกันด้วยถ้อยคำรุนแรง	59.7
คุณเคยเห็นพ่อแม่ทุบตี/ทำร้ายร่างกายกัน	31.4
คุณเคยถูกด่าทอด้วยถ้อยคำรุนแรงจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัว	59.2
คุณเคยถูกลงโทษโดยการเฆี่ยน ตี ตบ ทุบตี จากพ่อแม่ หรือบุคคลในครอบครัว	53.5
คุณเคยถูกทุบตีจากพ่อ แม่ หรือบุคคลในครอบครัวโดยไม่มีเหตุผล	21.8
คุณเคยถูกทุบตีจากพ่อ แม่หรือบุคคลในครอบครัว จนได้รับบาดเจ็บ	17.2

แผนภูมิที่ 7 แสดงค่าความถี่ และร้อยละของเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับประสบการณ์ความรุนแรงภายในครอบครัว



จากตารางที่ 5 แสดงถึงประสบการณ์การใช้ความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชนภายในครอบครัว โดยพบว่า เด็กและเยาวชนเคยเห็นพ่อแม่ทะเลาะเบาะแว้งคำทอกันด้วยถ้อยคำรุนแรงมากกว่าครึ่งหรือ จำนวน 660 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.7 เคยเห็นพ่อแม่ทำร้ายร่างกายกัน จำนวน 348 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.4 เด็กและเยาวชนเองเคยถูกคำทอด้วยถ้อยคำรุนแรงจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวจำนวน 654 ราย คิดเป็นร้อยละ 59.2 เคยถูกลงโทษด้วยการเขี่ยดิน ตี ตบ ทบตี จำนวน 591 ราย คิดเป็นร้อยละ 53.5 ถูกทุบตีจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวโดยไม่มีเหตุผล 241 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.8 และสุดท้ายเคยถูกทุบตีจากพ่อแม่หรือบุคคลในครอบครัวจนได้รับบาดเจ็บ 190 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.2

ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นภาพที่ปรากฏพบเห็นได้ในชุมชน โดยเฉพาะในชุมชนเขตเมือง ความรุนแรงในครอบครัว ได้แก่ การคำทอ พ่อแม่แม่มา การทะเลาะตบตีของพ่อแม่ พ่อแม่แยกทางกัน พ่อหรือแม่ต่างมีครอบครัวใหม่ เด็กอยู่กับญาติ เป็นต้น เด็กและเยาวชนที่กระทำ ความรุนแรงส่วนหนึ่งเป็นกลุ่มคนที่เคยถูกระทำความรุนแรงจากคนในครอบครัวมาก่อน บางส่วนเป็นกลุ่มที่สังเกตเห็นการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว อย่างเช่น ความขัดแย้งระหว่าง ตัวเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่ การโดนพ่อตีอย่างรุนแรงเนื่องจากดื้อยาเสพติด การคำทอด้วยถ้อยคำ ถูกเกลียดชังและหยาบคาย เด็กบางคนถูกพ่อใช้มีดฟัน ถูกลงตบจนหูไม่ได้ยิน แม่บังคับให้ขายยาบ้า ในโรงเรียน ถูกแม่ตีด้วยไม้ขัดหม้อ ถูกพ่อเลี้ยงตี ถูกผู้ใหญ่ตบหัวเล่นอย่างไม่มีเหตุผล เด็กเหล่านี้ เติบโตมาอย่างไม่ได้รับการใส่ใจดูแลจากครอบครัวเท่าที่ควร การลงโทษเป็นไปโดยการใช้อารมณ์ ขาดการอบรมสั่งสอนถึงสาเหตุของการกระทำ ความผิดในแต่ละครั้ง การถูกลงโทษไม่ได้ทำให้เด็ก เรียนรู้และรู้สึกว่าเขาถูกลงโทษด้วยความรัก ความเมตตาของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของ ผู้ปกครองกับตัวเด็กเป็นไปในลักษณะขอเพียงอย่าให้มันมาสร้างความเดือดร้อน “เอามันไปส่งที่ ร้านเกมส์ให้มันอยู่ร้านเกมส์นั่นแหละดีที่สุดแล้วมันจะได้ไม่ทะเลาะกับน้อง ก่อนเอามันไปส่งก็ให้ ช่วยตากผ้าก่อน” การที่ลูกหลานไปโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนการลดภาระในการดูแลลูกมากกว่าที่จะ ตั้งใจให้เขาได้รับการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นคนมีคุณภาพในสังคม “จริง ๆ มันได้โควต้าที่ โรงเรียนนี้ แต่มันคิดเพื่อนเพื่อนมันต้องเรียนอีกโรงเรียนหนึ่ง มันอยากเรียนกับเพื่อนก็เลยตามใจมัน ถ้าไม่ให้มันเรียนกับเพื่อนเดี๋ยวมันก็ไม่เรียน” ฐานะทางครอบครัวของเด็กเหล่านี้ไม่ดี รายได้ไม่พอใช้ มีหนี้สิน บางครอบครัวพ่อแม่ติดการพนัน ดื่มสุรา บ้างก็เสพยาเสพติด ความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่กับลูกไม่มีความสนิทสนม “เขารู้ว่าลูกเขาเป็นยังไง ทำไมเขาจะไม่รู้ ก็รู้ทั้งรู้แต่ใครจะมาว่า ลูกฉันไม่ได้ ไม่ยอมรับ กลัวเสียหน้า” ครู ชาวบ้านและผู้นำชุมชนพูดเป็นเสียงเดียวกันเมื่อถามว่า เมื่อพบว่าเด็กและเยาวชนกระทำในสิ่งที่ไม่ดีทำไมถึงไม่แจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กทราบ

การตี การดูค่า ของพ่อแม่โดยไม่มีเหตุผล การบ่มเพาะความรุนแรงจากการใช้อารมณ์ของพ่อแม่ จะซึมซับเข้าสู่ตัวเด็กโดยไม่รู้ตัว เมื่อเด็กถูกกระทำความรุนแรงจากพ่อแม่ เด็กมักใช้ความรุนแรงตอบโต้ เช่นพ่อแม่ขว้างจานชามหรือของใช้ใกล้มือ เด็กก็จะใช้สิ่งของนั้นขว้างกลับไป “ผมกับเพื่อน 2-3 ราย คุยกันหน้าบ้านส่งเสียงเฮฮา แม่ใช้ให้ไปซื้อของ ผมบอกว่าเดี๋ยว เท่านั้นแหละ จานบินมากลางวง ผมก็หยิบจานนั้นขว้างกลับไป” หลาย ๆ ครั้งที่เด็กเล่าว่า พ่อพ่อแม่เริ่มบ่น พวกเขาจะหาทางออกด้วยการออกนอกบ้านหรือ เข้าห้องปิดประตูเสียงดัง เปิดเพลงเสียงดังเพื่อกลบเสียงบ่น

“อาร์ต” อายุ 15 ปี เล่าถึงประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัว ที่พ่อแม่ทะเลาะกัน สาเหตุมาจากพ่อดื่มสุรา แม่เห็นก็ด่า “มึงแฉกแต่สุรา แล้วจะมีแรงงานหรือจะ น่าจะช่วยกันทำมาหากิน” และเมื่อครั้งที่อาร์ตกลับไปเที่ยวบ้านที่โคราชในช่วงปิดเทอมอาร์ตก็เจอปู่ดื่มสุราอีก “ปู่ดื่มสุราเมา โดนยาไล่ฟัน โดนที่แขน”

บรรยากาศที่ครุ่นด้วยความรุนแรง ไม่ได้จางหายไปด้วยการดูค่าหรือการตี การดูค่าพร่ำบ่นเป็นประจำทุกวัน ทำให้เด็กคิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจความต้องการของตัวเอง การต้องรับรู้ต่ออารมณ์พ่อแม่ที่กล่าวคำหยาบคาย หรือโทษว่าเป็นเพราะเพื่อน ขณะที่เด็กเองก็โทษว่าเกิดจากพ่อแม่ การโทษกันไปมาโดยไม่มีใครยอมรับผิด ต่างฝ่ายต่างเห็นปัญหาแต่ไม่มีพ่อแม่คนใดร่วมกันแก้ไขเลย จากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจำเจ ทำให้เด็กชินชากับความคิดที่รุนแรง ยิ่งไปกว่านั้น หากสมาชิกในครอบครัว เป็นผู้กระทำความรุนแรง จะยิ่งทำให้เด็กรู้สึกว้า ความรุนแรงนั้นๆ เป็นเรื่องปกติ นอกจากนั้น พ่อแม่ชอบใช้คำพูดคำหยาบเปรียบเปรยกับพี่น้องด้วยกันหรือเปรียบเทียบกับเด็กคนอื่น เช่น ทำไมไม่แหกคอก ทำไมเกร ทำไมไม่เหมือนพี่เหมือนน้องหรือเด็กคนอื่น ๆ ที่เขาดี ๆ ผลจากการสนทนากลุ่มเด็ก สรุปว่า การปฏิบัติของพ่อแม่เป็นที่มาของความรุนแรง เด็กเป็นที่รองรับอารมณ์ตลอดจนการใช้คำพูดเปรียบเทียบของพ่อแม่มีเพียงสองด้านคือดีกับไม่ดีเท่านั้น

กรณีศึกษากับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมในกลุ่มเชิงลึกในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 20 ราย พบว่า เด็กและเยาวชนมาจากครอบครัวหย่าร้างกันจำนวน 10 คน พ่อแม่ทำงานคนละจังหวัดจำนวน 1 คน พ่อแม่ เสียชีวิตจำนวน 4 คน พ่อแม่อยู่ด้วยกัน แต่แยกตัวมาอยู่หอพักจำนวน 4 คน อีก 1 คนยังอยู่กับพ่อแม่ จากข้อมูลนี้จะเห็นว่าเด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้แทบจะไม่ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับพ่อและแม่พร้อมกันเลย มากกว่านั้นคือพ่อหรือแม่มักมีภาระในการหาเลี้ยงดู จึงทำให้ช่องว่างระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวห่างกันมาก มีเวลาอยู่ด้วยกันน้อย เมื่อเด็กและเยาวชนมีปัญหาอะไรจึงไม่กล้าปรึกษาพ่อแม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อตนเองทำความผิดหรือประพฤติดังที่พ่อแม่ผิดหวังก็จะยิ่งทำให้พวกเขาไม่กล้าพูดคุยปรึกษาเนื่องจากกลัวว่าจะทำให้พ่อแม่เสียใจในพฤติกรรมที่ตนเองกระทำ ในกลุ่มนี้จะพบว่า ความขัดแย้งระหว่างเด็กและเยาวชนกับพ่อแม่คือ ความคาดหวังของพ่อ

แม่ ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กและเยาวชน ดังเช่นกรณีบี พ่อแม่ให้เรียนในโรงเรียนเกรดเอ แต่ให้บิ๊อยู่กับพี่เลี้ยงสองคน บิ๊อยากเรียนสายศิลป์ภาษาแต่พ่อต้องการให้เรียนสายวิทย์ เพื่อเป็นนักธุรกิจอย่างพ่อ สุดท้ายบีเปลี่ยนโรงเรียนสามครั้งและสุดท้ายไม่สามารถเรียนต่อได้ และเข้าสู่การเป็นสมาชิกเอ็นดีอาร์ในที่สุด

ในการศึกษาเชิงลึก กับกรณีตัวอย่างที่เข้าร่วมกลุ่มแก๊งค์ จำนวน 20 ราย พบว่า 19 ราย เคยกระทำความรุนแรงต่อคนอื่น มีเพียงรายเดียวที่ไม่เคยทำร้ายใคร ที่น่าสนใจคือแต่ละรายมีประสบการณ์ตรงด้านความรุนแรงจากครอบครัวทั้งทางร่างกายคือถูกผู้ปกครองดุด่า ว่ากระทบประชด จนถึงการลงมือทุบตี และพบว่า เมื่อเด็กถูกกระทำความรุนแรงมา พวกเขาก็ใช้การกระทำความรุนแรงเป็นเครื่องมือทำร้ายผู้อื่นเช่นเดียวกัน เช่น กรณีของแก้ว ที่ถูกพ่อตบหัวตั้งแต่เด็กตนเองมีการใช้ความรุนแรงมาตลอดในช่วงเด็กและเยาวชน จนเข้าไปอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แก้วใช้ความรุนแรง โดยการตีคู่กรณีทีคิดว่าจะมายุ่งกับแฟนแก้วจนน่วมไปทั้งตัว

ชีวิตของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในชุมชนแออัดเขตกรุงเทพมหานคร หานนครม หานกร ยิ่งเห็นภาพชัดเจนขึ้น ค.ญ.ปทุม อายุ 14 ปี เรียนจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แล้วไม่ได้ศึกษาต่อ “ปทุม” เป็นเด็กผู้หญิงผมยาวโบหน้ารูปไข่ รูปร่างผอมสูง เป็นเด็กเก็บกดและคือเจิบ โดยปกติจะเชื่อฟัง และอยู่ในโอวาทของมารดาเป็นอย่างมาก “ปทุม” ช่วยมารดาทำงานบ้าน ล้างจาน เลี้ยงน้อง รับจ้าง และขายดอกจាំปีช่วยหารายได้เลี้ยงครอบครัวมาตั้งแต่เด็ก “ปทุม” และน้องอีก 2 คนช่วยเหลือครอบครัวด้วยการขอทานและขายดอกจាំปีบนท้องถนน ภูมิหลังครอบครัว มารดาของ “ปทุม” ไม่มีบัตรประจำตัวประชาชนและที่อยู่ในทะเบียนราษฎร ไม่ได้เรียนหนังสือ อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ มีประวัติเคยต้องโทษจำคุกคดียาเสพติดและคดีพยายามฆ่า มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 15 คน เป็นบุตรคนที่ 2 ครอบครัวฐานะยากจน พี่น้องส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนหนังสือต้องทำงานช่วยเหลือตนเองและครอบครัวตั้งแต่เด็ก พี่น้องต่างแก่งแย่งแข่งขันกันตลอด มีความอิจฉากันเนื่องจากได้รับความรักจากบิดามารดาไม่เท่ากัน และต่างมีฐานะไม่แตกต่างกัน มารดาของ “ปทุม” มีบุตรทั้งสิ้น 9 คน เสียชีวิตแล้ว 1 คน มีครอบครัวแล้ว 1 คน อยู่ในความอุปการะของมารดาสามีและกำลังศึกษาอยู่ต่างจังหวัด 3 คน อยู่ในความอุปการะของตนเอง 4 คน ได้แก่ พี่ชายของ “ปทุม” อายุ 16 ปี ตัว “ปทุม” อายุ 14 ปี น้องสาวและน้องชาย อายุ 12 และ 9 ปี ตามลำดับ ครอบครัวของ “ปทุม” เป็นครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรงให้เห็นอยู่เสมอคือ บิดาของ “ปทุม” ดุด่าและเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง เวลาเมาสุรามักแสดงพฤติกรรมที่ทำให้ยับอายเช่นถอดเสื้อเดินร้องไห้ขอทานบนท้องถนน มารดาจึงมักด่า ตบ ตี ทำร้ายร่างกายบิดาเวลาเมาสุราเสมอ เช่น เคยเตะและถีบตกลองระบายน้า จนมีแผลถลอกและเขียวช้ำตามตัวแต่เวลาที่บิดาไม่เมาสุราจะทำงานรับจ้างหารายได้เลี้ยงดูครอบครัวและช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรเป็นอย่างดี บิดาของ “ปทุม” ถูกไฟฟ้าเหนี่ยวจนเสียชีวิตในบริเวณ

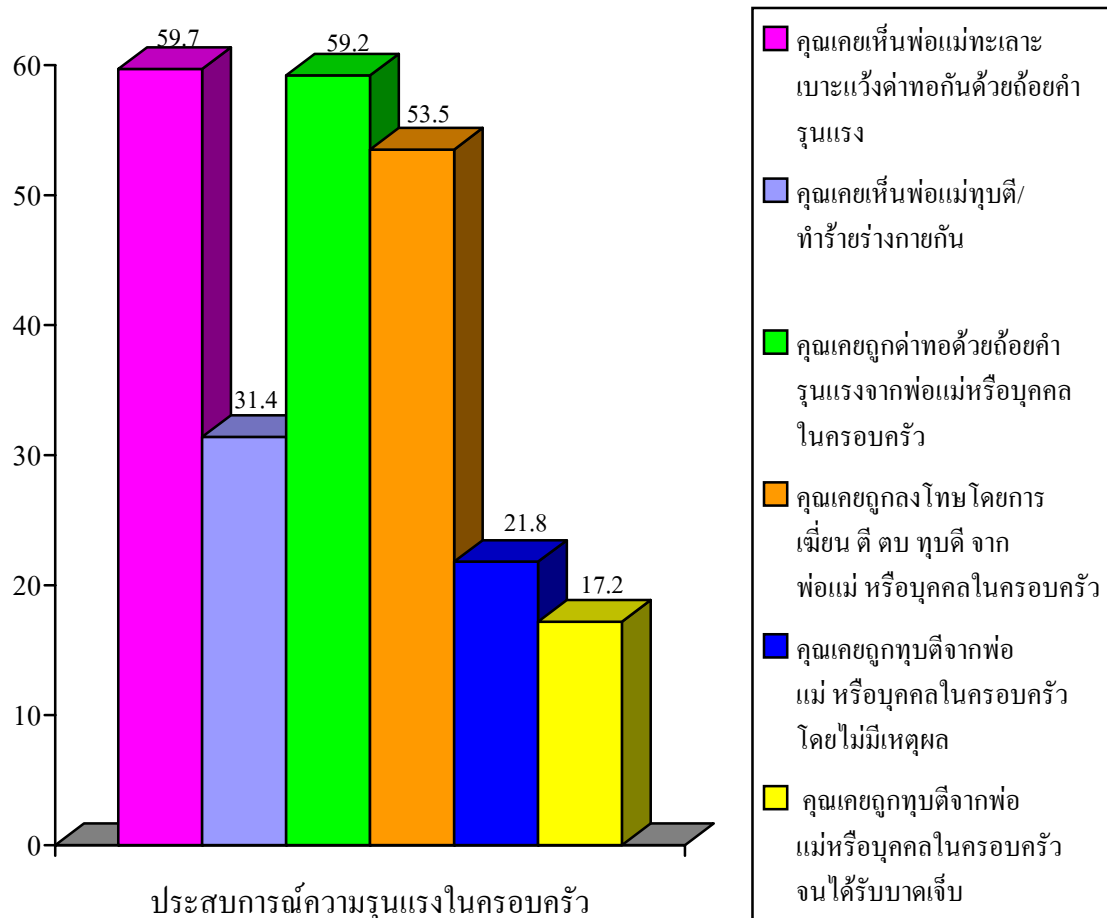
ชุมชนเมื่อ ปี 2549 เนื่องจากเมาสุรา ซึ่งหลังจากบิดาเสียชีวิตครอบครัวยังอยู่ในภาวะยากลำบากมากขึ้น คือเด็กทุกคนต้องช่วยกันหารายได้ ไม่ได้ไปเรียนหนังสือ ต้องกลับลงไปขายดอกจำปอนท้องถนนอีกครั้งหลังจากหยุดไปได้ประมาณ 1 ปี แต่มารดาและ “ปทุม” ก็ยังใช้เวลาว่างในการเล่นไพ่เสมอ ซึ่ง “ปทุม” ให้เหตุผลว่าการเล่นไพ่เป็นการหารายได้อีกทางหนึ่งเช่นกัน

4.2.2 ความสัมพันธ์ในครอบครัวและการเลี้ยงดู

ตารางที่ 6 ระดับความสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็กและเยาวชน

ระดับความสัมพันธ์กับพ่อแม่ หรือผู้ปกครองตามการรับรู้ ของเด็กและเยาวชน	ความสัมพันธ์ กับพ่อ		ความสัมพันธ์กับแม่		ความสัมพันธ์กับ ผู้ปกครอง	
	สำรวจใน ชุมชน	สำรวจใน โรงเรียน	สำรวจใน ชุมชน	สำรวจใน โรงเรียน	สำรวจใน ชุมชน	สำรวจใน โรงเรียน
	%(n=914)	%(N=2,306)	%(n=1,002)	%(N=2,531)	%(n=323)	%(N=745)
สนิทสนมดี พูดคุยได้เสมอ ทุกเรื่อง	2.8	.7	1.2	.2	14.6	2.8
สนิทสนมบ้าง พูดคุยบางเรื่อง	3.5	2.0	1.2	.6	10.2	7.8
ไม่ค่อยสนิทสนม พูดคุยได้บ้าง	20.1	16.5	7.0	5.1	35.3	36.1
ไม่ดี แต่ไม่ถึงกับทอดทิ้ง	47.8	48.0	27.0	23.8	14.6	20.8
ทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่	25.7	32.8	63.0	70.4	25.4	32.5

แผนภูมิที่ 8 ระดับความสัมพันธ์กับครอบครัวของเด็กและเยาวชน

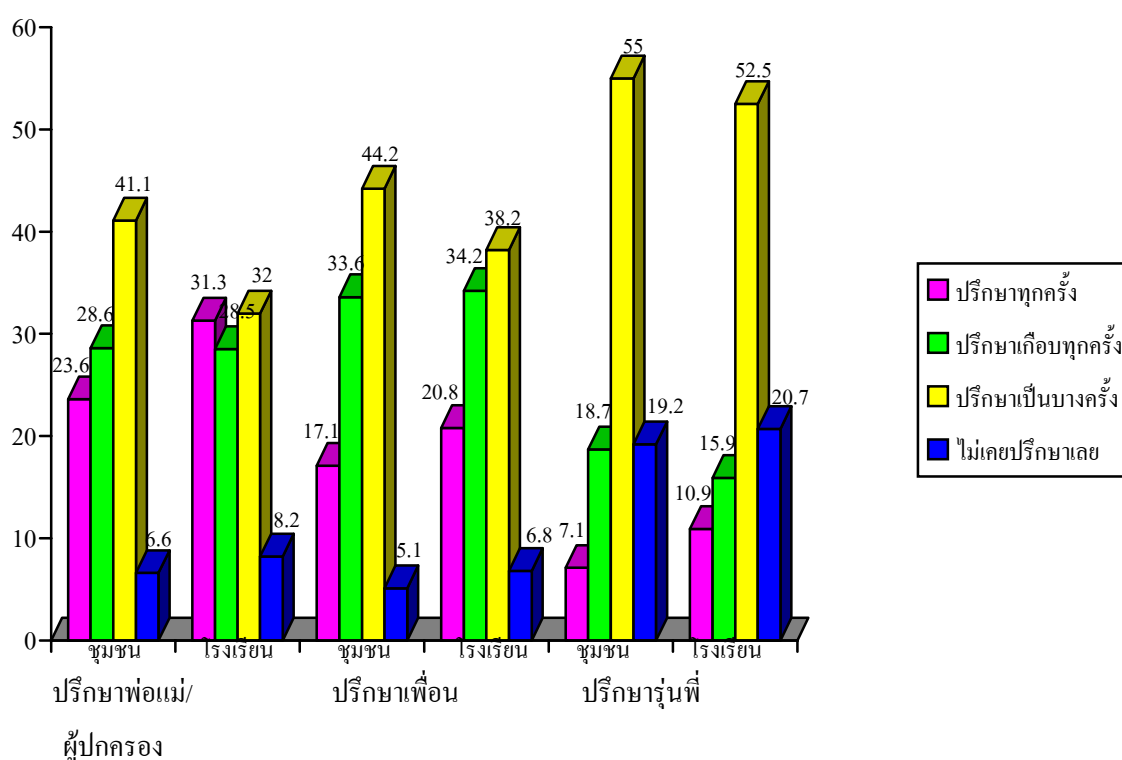


จากตารางที่ 6 และ 7 ข้อมูลจากการสำรวจทั้งในชุมชน และในโรงเรียน พบข้อมูลสอดคล้องไปทางเดียวกันคือเด็กและเยาวชนระบุว่าความสัมพันธ์กับพ่อแม่ และผู้ปกครองในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ประมาณกว่าร้อยละ 70 เด็กและเยาวชนระบุว่า ไม่ดี ไปจนถึงทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ และเป็นที่น่าสังเกตว่า เด็กและเยาวชนระบุว่าความสัมพันธ์กับแม่ ไม่ดีมากกว่ากับพ่อ

ตารางที่ 7 การปรึกษาหารือพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อเกิดปัญหาของเด็กและเยาวชน

เมื่อคุณมีปัญหาคุณปรึกษาคนเหล่านี้บ่อยครั้งเพียงใด	ร้อยละของตัวอย่างที่ปรึกษาพ่อแม่/ผู้ปกครอง		ร้อยละของตัวอย่างที่ปรึกษาเพื่อน		ร้อยละของตัวอย่างที่ปรึกษารุ่นพี่	
	สำรวจในชุมชน		สำรวจในโรงเรียน		สำรวจในชุมชน	
	สำรวจในชุมชน	การสำรวจในโรงเรียน	สำรวจในชุมชน	การสำรวจในโรงเรียน	สำรวจในชุมชน	การสำรวจในโรงเรียน
ปรึกษาทุกครั้ง	23.6	31.3	17.1	20.8	7.1	10.9
ปรึกษาเกือบทุกครั้ง	28.6	28.5	33.6	34.2	18.7	15.9
ปรึกษาเป็นบางครั้ง	41.1	32.0	44.2	38.2	55.0	52.5
ไม่เคยปรึกษาเลย	6.6	8.2	5.1	6.8	19.2	20.7

แผนภูมิที่ 9 การปรึกษาหารือพ่อแม่หรือผู้ปกครองเมื่อเกิดปัญหาของเด็กและเยาวชน



จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาในประเด็นเรื่อง การปรึกษาหารือพ่อแม่หรือผู้ปกครอง พบว่า ประมาณร้อยละ 23.6 และ 31.3 ในเด็กและเยาวชนที่เป็นตัวอย่างในชุมชน และในโรงเรียน ตามลำดับ ที่ปรึกษาพ่อแม่หรือผู้ปกครองทุกครั้ง โดยไปปรึกษาเพื่อน รุ่นพี่ ทุกครั้งในสัดส่วน

ประมาณร้อยละ 17.1 และ 20.8 ของเด็กและเยาวชนในตัวอย่างที่ศึกษาในชุมชนและตัวอย่างในโรงเรียนตามลำดับ ตามลำดับ

ชีวิตในครอบครัวของเด็กและเยาวชนเป็นจุดเริ่มต้นในการก่อร่างอัตลักษณ์ตัวตน พ่อแม่ของเด็กส่วนใหญ่ในพื้นที่ทำการเกษตร มักเติบโตมาบนวิถีชีวิตแบบเกษตรกร มีเด็กบางส่วนที่พ่อแม่รับราชการ บางส่วนค้าขาย และมีบางส่วนที่ทำงานรับจ้าง ถึงแม้ว่าบางครอบครัวจะมีฐานะและส่งลูกเรียนในโรงเรียนที่คนในชุมชนมีค่านิยมว่าเป็นโรงเรียนที่ดีโดยให้คุณค่าว่าเด็กที่เรียนจบจากที่ดี ก็จะสามารถไปสอบเข้าเรียนต่อในโรงเรียนที่ดีได้ส่วนพ่อแม่ที่มีฐานะที่ไม่ดีนักจะส่งลูกเรียนในโรงเรียนของรัฐบาลในชุมชนซึ่งอยู่ไม่ห่างจากบ้านมากนัก เด็กทุกคนในชุมชนมีโอกาสได้เข้าเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เรียนจนจบชั้นประถมศึกษา เด็กส่วนใหญ่เรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในชุมชน มีส่วนน้อยที่เดินทางมาเรียนในตัวอำเภอการใช้ชีวิตโดยเรียนด้วยกันในชั้นประถมศึกษาทำให้พวกเขารู้จักกันประกอบกับเป็นเพื่อนบ้านในชุมชนเดียวกันบ้าง บ้างเป็นเครือญาติกันทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กในชุมชนค่อย ๆ ก่อร่างฐานความสัมพันธ์แน่นแฟ้นมากขึ้น นอกเหนือจากการทำกิจกรรมทางสังคมในพื้นที่โรงเรียนตั้งแต่ช่วงเช้าจนกระทั่งถึงช่วงเย็น เรื่อยมาจนหลังเลิกเรียนมีการจัดกลุ่ม การเล่น การพูดคุยกันบริเวณลานวัด ลานกีฬาก่อนที่จะพากันเดินทางกลับบ้านโดยการเดินเป็นกลุ่ม ๆ บ้าง จีรถจักรยานกลับบ้าง บางคนเป็นเด็กที่มาจากต่างพื้นที่จะมีรถประจำมารับเป็นรถสองแถว รถตู้ ในเวลาเย็นไปจนถึงหัวค่ำและวันเสาร์-อาทิตย์พื้นที่ว่างหน้าบ้าน บ่อน้ำ คลองชลประทาน ลานกีฬาบริเวณโรงเรียนเป็นพื้นที่ที่เด็กนักเรียนโรงเรียนเดียวกันและเป็นเพื่อนบ้านกันชักชวนกันไป “เล่น” บางกลุ่มเล่นประทัด บางกลุ่มเล่นน้ำในคลอง บางกลุ่มตกปลา และบางกลุ่มก็จีรถจักรยานแข่งกัน เป็นต้น

ประสบการณ์ความรุนแรงในช่วงชีวิตวัยประถมศึกษาของพวกเขาเป็นลักษณะของผู้ที่สังเกตเห็นความรุนแรง ประสบการณ์ของการเป็นผู้กระทำความรุนแรงและถูกกระทำความรุนแรงเกิดขึ้นในช่วงชีวิตที่เริ่มเข้าเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตมีความชัดเจนในช่วงที่พวกเขาเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นี้ การย้ายมาเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาทำให้พวกเขามีความรู้สึกว่าเรา “โต” แล้ว ถึงแม้ว่าเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะเป็นเด็กรุ่นเล็ก ซึ่งมีพี่รุ่นกลางคือเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, 4, 5 และพี่รุ่นใหญ่คือพี่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และพวกพี่นอกโรงเรียนก็ตามแต่เขาก็ยังรู้สึกว่าเขาโตแล้ว เพื่อน ๆ ในกลุ่มของพวกเขາบางคนเริ่มมีรถจักรยานยนต์ขี่มาเรียนที่โรงเรียนแทนการจีรถจักรยาน เริ่มสนใจเพื่อนต่างเพศ มีแฟน เขาเริ่มชักชวนกันไปเที่ยวห้างสรรพสินค้าที่อยู่ไม่ไกลจากชุมชนมากนัก ไปเล่นเกม เล่นปิงปองที่มีเพลงฟังด้วย ไปร้องคาราโอเกะที่อยู่บนห้างสรรพสินค้า เด็กบางคนไม่ได้จีรถจักรยานยนต์ไปโรงเรียนแต่เมื่อกลับถึงบ้านเขาเอารถจักรยานยนต์ของพ่อแม่ออกมาขี่ไปบ้านเพื่อน ไปร้านเกมส์

ประมาณ 3 หมู่จึงจะกลับเข้าบ้านมีเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนน้อยที่ใช้ชีวิตอยู่ที่ร้านเกมส์ที่แอบเปิดบริการทั้งวันทั้งคืนในชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่วิจัยที่เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะของความเป็นเมือง

รูปแบบการเลี้ยงดูลูกชาย และลูกผู้หญิงมีความแตกต่างกัน กลุ่มเด็กและเยาวชนเพศชายจะถูกเลี้ยงแบบปล่อยตามสบาย ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนเพศชายมีโอกาสออกมาเจอเพื่อนรวมกลุ่มหรือเข้าถึงสถานที่รวมกลุ่มได้ง่ายกว่าผู้หญิง โดยผู้หญิงจะถูกเลี้ยงและสอนให้อยู่กับบ้าน มีการอบรมบ่มนิสัยให้มีความเรียบร้อยได้มากกว่า และกลับบ้านค้ำกว่าปกติได้ ความใกล้ชิดของสมาชิกในแต่ละครอบครัวจะถูกแบ่งและแยกด้วยหน้าที่ของแต่ละคน คือการเรียนและการรับผิดชอบในการงานในตอนเย็นซึ่งเป็นเวลาที่ควรอยู่พร้อมหน้ากันแต่กลับกลายเป็นเวลาที่ต่างคนต่างทำธุระของตัวเอง โดยเฉพาะฝ่ายชายจะแวะดื่มสุราและนั่งคุยกับกลุ่มเพื่อนตามร้านขายสุรารายทางก่อนที่จะกลับบ้าน เช่นในกรณีของ “ป้อม” ซึ่งพ่อและแม่ต่างทำงานเป็นลูกจ้างในเมือง พ่อจะแวะดื่มเบียร์ก่อนกลับบ้านเกือบทุกวัน แม่จะแวะซื้อกับข้าวที่ตลาดเพราะจี้เกียจทำกับข้าวซึ่งเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและต้องเหน็ดเหนื่อยมาจากการทำงาน เมื่อ “ป้อม” เลิกจากเรียนซึ่งพ่อและแม่ยังไม่กลับบ้าน “ป้อม” ก็จะออกมาหาเพื่อนที่สนามตะกร้อจนกระทั่งดึกจึงเข้าบ้าน บางครั้งเจอพ่อกับแม่ทะเลาะกัน พ่อเคยตบตีแม่ต่อหน้า “ป้อม” หลายครั้ง “ป้อม” จึงใช้ชีวิตอยู่กับเพื่อน และยาเสพติดในช่วงเย็นและค่ำ

ในแต่ละครอบครัวจะมีความคาดหวังต่อตัวของเด็กและเยาวชนจากพ่อและแม่ เช่น อยากให้ประกอบอาชีพที่มีเงินหรือมีชื่อเสียง เช่น อยากให้รับราชการจะได้เป็นเจ้าคนนายคน หรือต้องจบสูง ๆ จะได้มีงานดี ๆ ทำ ดังนั้นพ่อแม่แต่ละครอบครัวโดยเฉพาะครอบครัวที่มีฐานะจะส่งลูกไปเรียนที่โรงเรียนในเมืองโดยเฉพาะโรงเรียนดัง ๆ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัด โดยคนในชุมชนทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะมีความเชื่อว่า โรงเรียนในเมืองมีชื่อเสียงกว่าโรงเรียนในอำเภอ เช่น ในกรณีของเอ็ม ที่ไปเรียนและจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนเอกชนที่อยู่ในเมือง หรือในกรณีของบิน ที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนชื่อดังและค่าเทอมสูง หรือในกรณีของ सा ซึ่งเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนประจำอำเภอแต่พ่อแม่ต้องการให้เป็นพยาบาล จึงได้ไปเรียนต่อสายวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แต่สาไม่ชอบและไปไม่ไหวในที่สุดต้องออกจากโรงเรียนและได้ไปเรียนสาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจซึ่งเป็นสาขาที่ชอบ พ่อหลวงซึ่งเป็นผู้นำหมู่บ้านคนหนึ่งกล่าวว่า “การอยู่ร่วมกันในสังคมเด็กจะต้องเรียนรู้จากครอบครัวและคนในหมู่บ้านของเด็กเอง ผู้นำของหมู่บ้านไม่ว่าตำแหน่งใดก็เป็นแค่ส่วนหนึ่ง กลไกสำคัญต้องอยู่ที่ครอบครัวเอาใจใส่ และเข้าใจ บางคนรักลูกอยากให้ลูกเรียน โรงเรียนสามัญแต่เด็กอยากไปเรียน โพลีเทคนิค พ่อบังคับลูกเด็กก็เกลียด”

ในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ศึกษาจะมีเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันพร้อมหน้ากับสมาชิกในครอบครัว โดยเฉพาะช่วงเย็นหรือวันหยุดน้อยมาก แต่ในบางครอบครัว เช่นหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะอยู่บ้านในตอนเย็น ซึ่งพ่อและแม่อยากให้นั่งอยู่บ้าน จึงซื้อทีวี วีดีโอและเครื่องเสียง ให้นั่งไว้ในห้องนอนชุดหนึ่งเพื่อไว้ดูส่วนตัว ทำให้ห้องนอนของหนึ่งเป็นโลกส่วนตัว เวลาหนึ่งอยู่บ้านจะเก็บตัวอยู่ในห้องนอนของตนเอง ไม่ชอบให้คนในบ้านเข้าไปทำอะไรในห้องในเวลาที่ตนเองไม่อยู่ในขณะที่พ่อก็มีทีวีส่วนตัวอยู่ในห้องนอน จึงต่างคนต่างอยู่และดูทีวีตามที่ตัวเองชอบ ซึ่งการมีเวลาร่วมกันน้อยนี่เองที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่เด็กและเยาวชนมีความเหินห่างจากครอบครัว โดยเฉพาะกับพ่อและแม่ นอกจากพ่อและแม่แล้วเด็กและเยาวชนจะมีความสนิทสนมกับพี่ น้อง หรือลูกพี่ลูกน้อง ซึ่งอยู่ในวัยใกล้เคียงกันจะคุยกันและไว้ใจกันมากกว่าผู้ใหญ่ในบ้าน เรื่องที่เด็กและเยาวชนปรึกษาพ่อแม่มากที่สุดจะเป็นเรื่อง เงิน หรือเรื่องการเรียนรู้ ในขณะที่เรื่องแฟน เรื่องเที่ยว เรื่องกีฬา เรื่องการเล่นเกม จะปรึกษาเพื่อนมากกว่า โดยเฉพาะเรื่องเพศตรงข้ามและเรื่องเพศสัมพันธ์ ซึ่งในกลุ่มเด็กและเยาวชนจะมีผู้ที่มีประสบการณ์มาก่อน เช่น อาการของโรคติดต่อและการรักษาโดยเฉพาะโรคหนองในที่มีคนเป็นแล้ว ไม่กล้าไปหาหมอจึงมาถามเพื่อน ๆ โดยเฉพาะรุ่นพี่ที่เจอกันที่สนามตะกร้อ

การตอบสนองต่อปัญหาของเด็กและเยาวชน พ่อและแม่จะใช้ประสบการณ์ของตนเองที่เคยพบเจอในการตอบปัญหาให้ให้คำปรึกษามากกว่าที่จะใช้องค์ความรู้และหลักการทางวิชาการ หรือการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่นกรณีในเรื่องเพศ พ่อและแม่ในชุมชนแทบจะไม่มีเลยที่จะสอนให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่ถูกต้อง เนื่องจากมองว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าเกลียดหรือเรื่องที่ควรปกปิดไม่ควรเอามาพูดคุยกันอีกทั้งพ่อและแม่หลายคน ยังขาดข้อมูลในเรื่องดังกล่าวอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เด็กและเยาวชนตอนต้นซึ่งเป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็น จึงเรียนรู้ด้วยตัวเองผ่านการดูทีวี หรือการโหลดคลิปวิดีโอไปมาดูอย่างแพร่หลาย อันนำมาสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เช่นกรณีของ “อ๊อด” ที่มีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เทอม 1 ในขณะที่อายุ 14 ปี และเคยถูกกีดกันจากแม่ของแฟนคนก่อน อย่างรุนแรง โดยการตบหน้า และนอกจากนี้ยังเป็นผลให้เด็กและเยาวชนที่มีแฟนต้องการมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน หรือการคบเพศตรงข้ามเพราะความชอบมากกว่าความรัก ซึ่งสะท้อนได้จากค่านิยมทางเพศของเด็กและเยาวชนชายในชุมชนที่ศึกษาเช่น รักนิรันดร์ ฟันแล้วทิ้ง, เป็นผู้ชายไม่เสียหาย หากผู้หญิงให้ทำก็ต้องเอา ฯลฯ และในกรณีที่มิมีปัญหาโดยเฉพาะเรื่องแฟนจะปรึกษาเพื่อนหรือรุ่นพี่มากกว่า เช่นในกรณี ของ “หนึ่ง” อายุ 14 ปี เวลามีปัญหาจะปรึกษาพี่สาวซึ่งมีศักดิ์เป็นลูกพี่ลูกน้องมากกว่าเพราะมีความเข้าใจ ไม่ดูต่ำหรือห้ามเรื่องการมีแฟนเพราะอายุน้อย ยังรับผิดชอบตัวเองไม่ได้ และหนึ่งก็ได้แนะนำให้เพื่อนที่มีปัญหาลคล้ายกับตนมาปรึกษาพี่สาวของตนเองด้วย

ต่อไปจะเป็นการนำเสนอกรณีศึกษา เรื่องเล่าของชีวิตเด็กและเยาวชน จำนวนหนึ่งมา
นำเสนอเพื่อสะท้อนภาพชีวิตในครอบครัว เพื่อน ชุมชน และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กและเยาวชน
แสดงออกที่สัมพันธ์กับความรุนแรง

เรื่องเล่าชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย

“แมน”

แมนอายุ 18 ปีเป็นลูกชายคนเดียว ปัจจุบันเรียนการศึกษานอกโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่
6 พ่อกับแม่แยกทางกันตั้งแต่แมนอายุได้ 2 ขวบ และต่างฝ่ายต่างมีแฟนใหม่ทั้งคู่ พ่อและแม่เป็น
ครู หลังจากแยกทางกันแมนอยู่กับแม่ มี ปู่กับย่าเป็นคนดูแล แมนเล่าว่าตัวเองเป็นหลานรักของย่า
ย่าจะตามใจทุกอย่างทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วหลานย่ามีทั้งหมด 9 คนแต่ย่าดูเหมือนจะรักเขาคนเดียว
เพราะคิดว่าแมนเป็นเด็กขาดความอบอุ่นก็เลยรักและเอ็นดูแมนเป็นพิเศษ ส่วนหลานคนอื่น ๆ ก็
ออกไปอยู่ข้างนอก ส่วนแม่ไม่ค่อยสนใจเขาเท่าไรโยนดั่งค์ให้อย่างเดียว ตั้งแต่จำความได้เขาไม่
เคยนั่งทานข้าวกับพ่อแม่เลย แม่จะทานอาหารเย็นมาก่อนที่จะกลับเข้ามาบ้านทุกครั้ง และทุกวันแม่
จะวางเงินไว้ให้แมนเข้ามาเอาวันละ 200 บาทเป็นอย่างนี้มาตั้งแต่เด็ก ๆ แล้ว ทุกวันนี้แม่เจอหน้ากัน
แต่ก็ไม่ค่อยได้คุยกัน แม่ไม่ค่อยจะพูดว่ากล่าวแมนถ้าแมนจะออกไปเที่ยว คี้ม หรือสูบบุหรี่ ส่วน
พ่อก็จะมาหาแมนที่บ้านบ้างเป็นบางครั้งโดยจะพาแฟนใหม่มาด้วย ซึ่งแมนไม่ชอบ พ่อมาทุกครั้งที่
จะเอาเงินให้แมนครั้งละหลายพัน สำหรับพ่อใหม่เข้ากันได้ดีกับแมน ตามใจเขาและเคยให้เงินแมน
ใช้

แมนเที่ยวและเล่นเกมสัปดาห์ตั้งแต่เรียน ทุกวันเวลาเรียนหรือหมดชั่วโมงไหนแล้วคาบ
ต่อไปเป็นคาบว่างเขากับเพื่อนจะเดินออกจากโรงเรียนไปกินข้าวหรือไปเล่นเกมสัปดาห์นอกโรงเรียน
หรือกลับบ้านก็ได้ (แมนบอกว่าไม่มีอาจารย์มาว่าและเพื่อนคนอื่นก็ออกไปกิน ถือว่าเป็นคาบว่าง
ใครอยากทำอะไรก็ทำ) พอถึงเวลาเรียนก็กลับเข้าโรงเรียนมาเรียนต่อ

เกี่ยวกับยาเสพติดแมนเริ่มเป็นเด็กส่งยาตั้งแต่อายุ 14 ปี เพราะรู้จักกับเพื่อนและรุ่นพี่ใน
โรงเรียนที่เสพยาและค้ายา ทำให้ตัวเองเข้าไปพัวพันกับยาด้วย ตอนนั้นที่ทำไปหาเงินใช้เพื่อเอาไป
เที่ยว ได้ครั้งละ 1,000 - 2,000 บาท กระทั่งกลายเป็นคนค้าเอง (ติดต่อกับเอเยนต์รายใหญ่โดยตรง
เอง) แมนให้เหตุผลว่าเป็นแค่เด็กส่งยามันได้เงินน้อยผู้เป็นพ่อเองเลยก็ไม่ได้ อีกทั้งช่วงนั้นเขาใช้
เงินเก่ง หมดไปกับการซื้อเสื้อผ้า เทียวเตร่แทบทุกคืน เงินจากการค้ายาเขาเคยได้เงินสูงสุดถึง 5 หมื่น
บาท ตั้งใจจะเอาให้แม่แต่ก็ไม่ได้เอาไปให้แม่เพราะเคียวแม่จะสงสัยว่าไม่ทำงานแล้วเอาเงินมาจาก
ไหน กระทั่งตอนอายุ 15 ปี เขาถูกจับเรื่องยานต้องเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แต่
เข้าได้ 2 วันแม่ก็มาประกันตัวออกไป ซึ่งเป็นวันที่แม่รู้ว่าแมนค้ายาและติดยาด้วย แม้ว่าแม่จะขอให้

เล็กแต่เขาก็ยังไม่เลิกอาชีพเก่าจนกระทั่งโดนจับอีกครั้ง แต่คราวนี้ไม่ถึงสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชน เพราะวันที่โดนจับเขาโทรไปหาแม่ แม่มาช่วยแม่ก็เลยจ่ายเงินให้ตำรวจจึงออกมาได้ แมนโดนจับอีกครั้งเรื่องปิ่นที่เขาซื้อจากเพื่อนแต่ก็รอดมาได้เพราะแม่ช่วยไว้ หลังจากที่เขาโดนจับครั้งแรกเวลาแมนมีเรื่องอะไรก็จะเล่าให้แม่ (รวมทั้งปู่กับตา) ฟังหมดทั้งเรื่องยา ผู้หญิง เทียว คี๊ม แม่จะรับรู้และคอยตามแก้ปัญหาให้แมนมาโดยตลอด แม่จะมีห้ามปราม (ไม่คู่ควรแรง) บ้างแต่แมนก็ไม่ได้ใส่ใจ เรื่องที่แมนโดนจับพ่อแม่จะไม่รู้และแม่เองก็จะไม่บอกพ่อด้วย แมนเพิ่งเลิกจากอาชีพค้ายามาได้ปีกว่า ๆ

แมนบอกว่าการที่ตัวเองเข้าสู่วงการค้ายาตั้งแต่อายุ 14 ปีนั้นเป็นเรื่องสุดขูดเพราะถ้าเทียบกันสมัยก่อนเด็กรุ่นเขาอายุ 14 ยังไม่รู้เรื่องอะไรเลย ผิดกับเด็กอายุ 14 ปี ปัจจุบันที่ลองไปแล้วซะทุกอย่าง เร็ว ๆ นี้แมนยังเคยถูกจับเรื่องมีปิ่นที่เพื่อนฝากขายด้วย แมนถูกตำรวจจับไปสอบปากคำ และซ้อมที่เกสเฮาส์แห่งหนึ่ง ซึ่งสุดท้ายเขาก็สารภาพว่าเอามาจากใครและถูกปล่อยตัวออกมา

“แก้ว”

แก้วเป็นเด็กชาย อายุ 12 ปี พ่อของแก้วมีเมีย 2 คน เมียหลวงพ่ออยู่อีกหมู่บ้าน ส่วนแม่ของแก้วเป็นเมียน้อยพ่อมาอยู่กับแม่และแก้วจนแก้วอายุได้ 8 ปี พ่อได้กลับไปอยู่บ้านของเมียหลวงแล้ว บวชเป็นพระ แล้วไม่กลับมาอีก แก้วเล่าถึงพ่อว่า พ่อรักแก้วจะคอยบอกให้แก้วไปเรียนหนังสือ ตอนที่แก้วเป็นเด็กแก้วเคยเห็นแม่กับพ่อทะเลาะกันหลายครั้ง มีอยู่ครั้งหนึ่งพ่อทะเลาะกับแม่เรื่องอยากได้กล้องส่องทางไกลแต่แม่ไม่ให้ พ่อเขาเมาสุราโกรธแม่เลยจะเอาไฟมาเผาโรงจักรยานยนต์ 2 คันทั้งต้องช่วยกันดับไฟ แล้วพ่อกับแม่ก็คืนดีกัน ต่อมาพ่อบอกว่าจะกลับบ้านแล้วพ่อก็หายไปเป็นเดือน ตอนนี้แก้วอยู่กับแม่ 2 คน แม่รับจ้างทำงานทั่วไป

ขณะนี้แก้ว เรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่แก้วไม่ยอมไปเรียนหนังสือ แก้วบอกว่าไม่ชอบเรียนหนังสือ ไม่อยากไปโรงเรียนแก้ว และมีความรู้สึกแบบนี้นี้มาตั้งแต่เด็กๆแล้ว แก้วบอกว่าถ้าพ่อยังอยู่ที่นี้แก้วคงได้เรียนต่อเพราะพ่อชอบบังคับให้แก้วไปโรงเรียน ตั้งแต่เปิดเทอมมานี้แก้วยังไม่ยอมไปโรงเรียน ตอนนี้แม่ไม่ว่าแก้วเรื่องไม่ไปเรียนหนังสือแล้วแต่แม่บอกว่าจะหางานให้ทำ รอให้หาคนที่จะไปทำงานกับแก้วได้ก่อนแล้วจะพาแก้วไปฝากไว้ที่อุ้มอ้อมรถ

ชีวิต ณ เวลานี้ของแก้วคือการอยู่บ้านกับไปเที่ยวตามบ้านเด็กและเยาวชนที่สนิทด้วย แก้วตื่นนอนตอนเที่ยงบางวันแม่จะหุงข้าว ทำกับข้าวไว้ให้ บางวันก็ไม่ได้ทำ แม่จะให้เงินวันละ 30 บาททุกวัน เงินที่แม่ให้ไว้แก้วเอาไปซื้อขนมกิน บางวันก็แก้วกินข้าววันละมื้อ บางวันก็ไม่ได้กินข้าว พอตื่นนอนแก้วจะออกไปบ้า “โก้โอ (โก=ลูกพี่)” อยู่หลังโรงเรียน (บริเวณบ่อนไฟ) บางวันรับจ้างล้างรถจักรยานยนต์ให้เขา นั่งคุย ไปเที่ยวกับเขาบ้างจนถึง 15.00 น. จะพากันไปเล่นบอลที่หลัง

โรงเรียนแล้วจะกลับบ้านช่วงประมาณ 16.00 น. แก้วจะมารอแม่กลับบ้านในช่วงเย็น บางวันแม่กลับบ้านเร็ว แก้วได้กินข้าวกับแม่ บางวันแม่กลับบ้าน 23.00 น. ถ้าวันไหนแม่กลับบ้านดึกแสดงว่าแม่จะไปกับเพื่อนไปเล่นไฟกัน วันที่แม่กลับบ้านดึก แก้วจะไปอยู่บ้านป้า ป้าจะเรียกให้ไปกินข้าวด้วยบ่อยๆ แก้วจะรอแม่อยู่จนถึงช่วงประมาณ 20.00 น. ถ้าแม่ยังไม่กลับ แก้วจะไปหาป้า และก็กลับไปบ้านของ “โก้” (เป็นคำเรียกคนที่อายุมากกว่าเชิงยกย่องว่าเป็นลูกพี่) ที่หลังโรงเรียน ตอนค่ำประมาณ 20.00 น. ไปแล้วจะมีเด็กและเยาวชนมารวมตัวกันบริเวณบ้านของ “โก้” ในซอยหลังโรงเรียนเป็นประจำ บางทีจับกลุ่มคุยกันธรรมดา บางทีก็มีดื่มสุรากันด้วย พอดื่มสุราก็เสร็จแล้วเขาจะไปเล่นฟุตบอลด้วยกันที่สนามบาสข้างวัด พอประมาณ 23.00 น. หรือ 24.00 น. ก็แยกย้ายกันกลับบ้าน เวลาที่แก้วกลับมาถึงบ้านเป็นเวลาที่แม่นอนแล้ว

กลุ่มเพื่อนที่แก้วไปอยู่ด้วยทุกวันมีประมาณ 10 กว่าคน ทุกคนอายุมากกว่าแก้ว พวกเขาอายุประมาณ 15 – 17 ปี คนที่ชื่อ “ทาย” ตอนนี้เรียนอยู่โรงเรียนมัธยมศึกษาประจำอำเภอแต่เขาไม่ชอบไปโรงเรียนมักจะมาอยู่ที่บ้าน “โอด” เพื่อนอีกคนเป็นประจำ ส่วน “ตัม” เรียนอยู่ที่วิทยาลัยการอาชีพ ตัมไม่ค่อยได้ไปเรียนเหมือนกัน นอกนั้นไม่มีใครเรียนบางคนอยู่บ้านเฉย ๆ บางคนก็ทำงานโรงงาน กิจกรรมที่แก้วทำในช่วงเวลาที่อยู่กับกลุ่มเพื่อน คือ การนั่งคุย นั่งกินขนม เครื่องดื่ม แป๊ปซี่ เล่นบอล การเล่นเกมของเพื่อนกลุ่มนี้จะพนันกันถ้าใครชนะฝ่ายแพ้จะต้องออกเงินเลี้ยงขนม น้ำให้กับทุกคน แก้วเคยลองสูบบุหรี่มาแล้วเมื่อ 2 เดือนที่แล้ว เพื่อนอีกกลุ่มแนะนำให้สูบ คนที่แนะนำให้แก้วสูบบุหรี่ บุคคลที่แก้วชื่นชอบสำหรับแก้วคือ “โก้โล” (โก้ หมายถึง ลูกพี่-ผู้วิจัย) แก้วบอกว่าเขาเป็นนักเลงคนทั้งหมู่บ้านไม่มีใครที่ไม่รู้จัก โก้โล เขาเป็นหัวหน้าของเด็กและเยาวชนหลายคน

ช่วงกลางปีที่แล้วแก้วได้เริ่มไปทำงานก่อสร้างกับช่างรับเหมาก่อสร้างกับพ่อของ “เบ๊จค์” แก้วทำหน้าที่หิ้วปูนให้กับช่างปูนคนอื่นในการก่อสร้าง เริ่มออกไปทำงานตั้งแต่ตอน 8 โมงเช้ากลับบ้านตอน 5 โมงเย็น ช่วงค่ำแก้วยังคงออกไปนั่งคุยกับพวกเด็กและเยาวชนรุ่นพี่ที่บ้านของน้าชาย รวมกลุ่มพูดคุย เล่นสนุกกับพวกรุ่นพี่ที่บ้านของอ้อม และที่สนามบาสข้างวัดเหมือนเช่นปกติ ทำได้ประมาณเดือนครึ่ง แก้วเลิกไม่ไปทำงานอีก ตอนนี้แก้วอยู่บ้านเฉยๆ ใช้ชีวิตเหมือนกับตอนที่ไม่ได้ไปทำงานคือตื่นนอนตอนเที่ยง แล้วออกไปที่บ้านอ้อมเพื่อพูดคุยเล่นสนุกด้วยเย็นออกมาเล่นบอลกันขับรถจักรยานยนต์เที่ยวเข้าข้างกับรุ่นพี่ที่เขาดื่มสุรากัน ตอน 21.00 น. ออกมาเล่นบอลที่วัด ร่วมแข่งบอลกับรุ่นพี่ในกลุ่ม กลับบ้านประมาณ 23.00 – 24.00 น.

“ฤทธิ์”

อายุ 25 ปี บ้านของ “ฤทธิ์” เปิดเป็นร้านเกมส์ มีอาชีพหลัก คือ เล่นพนันบอลตามโต๊ะบอลต่าง ๆ ทั้งในอำเภอ และที่อื่น ๆ ฤทธิ์แต่งงานแล้วมีลูกชาย 1 คน อายุ 8 ขวบ ฤทธิ์เป็นเยาวชนรุ่นใหญ่ของหมู่บ้าน ที่ได้รับการยอมรับชื่นชมจากเด็กและเยาวชน ในระดับที่เป็นหัวโจกของเด็กและเยาวชน พวกเด็กและเยาวชนด้วยกันมองฤทธิ์ว่าเป็นนักเลง เป็นคนใจดี ชอบเลี้ยงขนม ชอบช่วยเหลือเด็ก ถ้ามีปัญหาเคือคร้ออะไรเด็กและเยาวชนมักมาขอความช่วยเหลือจากฤทธิ์ได้ ส่วนคนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มองว่าฤทธิ์เป็นเด็กเกเร นักเลงหัวไม้จำพวกตีหัวหมาค่าแม่แจ็ก นักเลงการพนัน มีอาชีพจากการเล่นพนันทุกรูปแบบ

ฤทธิ์มีพี่น้องแม่เดียวกัน 3 คน ฤทธิ์เป็นลูกชายคนโตน้องสาวคนกลางทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานครกับอา น้องสาวคนเล็กซึ่งกำลังเรียนปริญญาตรีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง ครอบครัวของฤทธิ์มีสภาพความเป็นอยู่แบบจีน ๆ ลง ๆ แม่ของฤทธิ์ไม่ทำงานอะไรอยู่บ้านเฉยๆ เวลาที่ลูกไม่มีเงินเรียนหนังสือแม่ฤทธิ์จะให้ลูกไปขอกับพ่อเอง เมื่อช่วง 5 ปีที่แล้วมาบ้านฤทธิ์ยังเป็นห้องไม้อยู่ มีหนี้สินมากช่วงที่พ่อเล่นการพนันเสียของใช้ในบ้านไม่มีอะไรเหลือ ต่อมาเมื่อพ่อของฤทธิ์เปิดบ่อนเองฐานะทางการเงินเริ่มดีขึ้น ฤทธิ์เองก็เล่นได้เยอะเวลาที่ฤทธิ์เล่นได้มักจะนำเงินมาซื้อของใช้ สร้างบ้านใหม่ให้แม่ ห้องที่เปิดเป็นร้านแก้วเป็นเงินที่ฤทธิ์ได้มาจากการเล่นการพนันได้สร้างไว้ให้กับแม่ ซื้อของเข้าบ้าน และควั่นรถยนต์ใหม่ แต่รถยนต์มักจะอยู่ได้ไม่นานถ้าช่วงที่เสียบ่อรถยนต์ที่ควั่นไว้ก็ถูกยึด ส่วนพ่อของฤทธิ์นั้นไม่ค่อยอยู่บ้านและมีเมียน้อยหลายคน ตอนนี้อยู่กับฤทธิ์ไม่ได้อยู่กับแม่ย้ายไปอยู่กับเมียน้อย และมีลูกชายด้วย แม่ของฤทธิ์เอาลูกของเมียน้อยมาเลี้ยงไว้ในบ้าน ส่วนพ่อกับเมียน้อยก็จ่ายค่าเลี้ยงดูให้กับแม่ของฤทธิ์

ครอบครัวและเครือญาติทางฝ่ายพ่อของฤทธิ์เกือบทุกคนเป็นนักเลงการพนัน พ่อของฤทธิ์มีพี่น้องผู้ชาย 2 คนมีชื่อเสียงด้านการพนัน ฤทธิ์เองเคยถูกส่งตัวให้มาเรียนในกรุงเทพมหานครกับอาแต่เรียนไม่จบ สุดท้ายต้องกลับไปอยู่บ้าน และมีวิถีชีวิตของตัวเองที่คล้ายคลึงกับพ่อของเขา ส่วนลุง และอาของฤทธิ์มีนิสัยคล้ายกับพ่อฤทธิ์ แต่ลุงไม่ได้อยู่ที่นี้ อาของฤทธิ์ชื่อเหลืออยู่หมู่บ้านเดียวกัน สนับสนุนกับฤทธิ์มาก เด็กและเยาวชนทั้งรุ่นใหญ่รุ่นเล็กต่างเรียกอาของฤทธิ์ว่า “โกเหลือ (โก-ลูกพี่)” อายุเกือบ ๆ 40 ปีแล้ว โกเหลือหารายได้ด้วยการคุมบ่อนให้กับคนที่เปิดบ่อนรวมถึงพี่ชายพ่อของฤทธิ์ด้วย ตามที่ต่างๆ ในตอนกลางวันบ้าง กลางคืนบ้าง เพราะบ่อนที่ตั้งนั้นไม่ได้ตั้งอยู่ถาวรมีการย้ายไปตามที่ต่าง ๆ แหล่งใหม่อยู่บ่อยครั้ง บางครั้งโกเหลือไม่ได้อยู่บ้านเป็นอาทิตย์เพราะต้องอยู่คุมบ่อนที่ตั้ง

ชีวิตของฤทธิ์ผูกพันกับการพนันมาตั้งแต่เด็ก ปัจจุบันนี้เขาเลี้ยงตัวเองและคนในครอบครัวด้วยเงินจากการพนัน จากการที่ผู้วิจัยเข้ามาอยู่ในชุมชน 3 เดือนกว่าไม่ค่อยได้รับรู้ว่า

เกี่ยวกับการทะเลาะวิวาทของฤทธิ์ในเชิงที่มีลักษณะความถี่บ่อย รับรู้เพียงครั้งเดียวในงานแข่งขัน กีฬาประจำตำบลช่วงวันที่ 12 สิงหาคม ตัวฤทธิ์มีใช้ผู้กระทำความรุนแรงด้วยเป็นเพียงคนที่เข้ามาช่วยเหลือในตอนที่เกิดเรื่องแล้ว แต่ในสายตาของคนในชุมชนมองว่าฤทธิ์คือผู้ให้การสนับสนุนผู้ก่อเรื่องทะเลาะวิวาทอยู่เบื้องหลัง

ในทัศนะคติของฤทธิ์เขามองว่าเด็กและเยาวชน คือ ้วยะนอง กล้าคิดกล้าทำ ในเรื่องสุรายาเสพติด การพนัน ผู้หญิง เวลาที่ฤทธิ์มีปัญหาเขามักจะปรึกษาพ่อกับเพื่อน คุยกับเพื่อนมักเป็นเรื่องที่มีปัญหาไม่ใหญ่โตคิดว่าเพื่อนสามารถช่วยแก้ไขได้เช่นการมีเรื่องกับพวกอื่นแล้วอยากได้ความช่วยเหลือจากเพื่อน ส่วนพ่อมักจะเป็นเรื่องเงิน เวลาที่มีเรื่องใหญ่ต้องขึ้นโรงพักจะขอให้พ่อช่วยแก้ปัญหา แนวคำสอนที่พ่อของฤทธิ์มักจะสอนฤทธิ์อยู่บ่อย ๆ คือ อย่าไปหาเรื่องใครเขาก่อนถ้าจะมีเรื่องให้คนอื่นมาหาเรื่องเรา นักเลงจริงเขาไม่ทำกันต่อหน้าคน ต่อหน้าคนเราต้องทำเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เพราะทำต่อหน้าคนอื่นมีแต่เสียกับเสีย มีแต่ติดคุก เสียตังค์ นักเลงจริงทำกันลับหลัง

กิจวัตรของฤทธิ์ ต้นช่วงประมาณ 11.00 – 12.00 น. หลังจากตื่นแล้วก็ขับรถไปเที่ยวกับเพื่อน ไป ๆ มา ๆ ระหว่างบ้านกับบ้านเพื่อน และเข้าบ่อนเล่นพนัน จนถึง 4 - 5 โมงเย็น กลับบ้านมานั่งรวมกลุ่มกันที่บ้านบ้างในบางวัน มีเลี้ยงอาหารกับเพื่อน ดื่มสุรา นั่งพูดคุยกับเพื่อน ๆ ประมาณ 20.00 น. หุ่มาเล่นบอด นั่งคุย กันที่สนามบาสข้างวัดบ้าง หน้าเขื่อนบ้าง บางครั้งเล่นบอดเสร็จก็มีกินเลี้ยงกัน ช่วงประมาณ 23.00 – 03.00 น. รวมตัวกันดูบอล บอลจบแยกย้ายกันนอน วันเสาร์ อาทิตย์ การทำกิจกรรมไม่ได้แตกต่างไป เพียงแต่ว่าช่วงวันเสาร์อาทิตย์จะมีเด็กมาร่วมกิจกรรม คุย กิน เล่น เยอะกว่าในวันปกติ กิจกรรมที่ฤทธิ์ชื่นชอบมากคือการรอดูฟุตบอล การพนัน เพราะว่าการพนันมิได้มีเสียไม่เหมือนกับยาเสพติดที่มีแต่เสียอย่างเดียว

ฤทธิ์คิดว่าเพื่อนมีความสำคัญกับตัวเขามาก คนเราจำเป็นต้องมีเพื่อน เพราะมีเพื่อนเยอะมันสนุก แล้วเวลาทำอะไรเพื่อนก็คอยช่วยเหลือเราได้ อย่างเช่นเวลาที่เรารู้เรื่องเงิน เรื่องเกรมีปัญหากับคนอื่น ๆ เพื่อนมันก็ช่วยได้ ตามแนวคิดของฤทธิ์มองว่าคนที่ มีเพื่อนฝูงเยอะแสดงว่ามีคนชื่นชอบคนนั้น และวางตัวดี แต่คนใหญ่ (คนที่มีอายุวัยผู้ใหญ่) ในชุมชนมักมองไม่ดี คนใหญ่คิดว่าคนที่ มีเพื่อนเยอะเพราะรวมตัวกันทำไม่ดี

ลักษณะของคนที่มีเพื่อนฝูงเยอะคือคนที่สนุกสนาน ร่าเริง เคยช่วยเหลือคนที่คนนั้นอาจเป็นคนดีบ้าง ไม่ดีบ้างก็ตามแต่ถ้าเคยช่วยเหลือคนไว้จะมีคนเข้ามาหา วางตัวสนุกสนานกับคนที่เด็กกว่า มีเงินเอามาเลี้ยงเด็ก และให้ความช่วยเหลือคนที่เด็กกว่าเวลาพวกเขา มีเรื่องให้ช่วย ส่วนคนที่ มีเพื่อนน้อยคนไม่ค่อยอยากคบเป็นคนจำพวกเงียบ ๆ จี๋เหนียว ใครพึ่งพาอะไรไม่ได้

กลุ่มของเด็กและเยาวชนที่ฤทธิ์คบหาอยู่ด้วยมักรวมตัวกันจับกลุ่มคุยเรื่องกีฬา (บอล) ผู้หญิง (คนนั้นสวย คนนี้สวย รู้จักไหม เป็นอย่างไร) การพนันบอด ดื่มสุรา สุราเป็นตัวชูโรงทำให้มี

เพื่อนเข้ามาเยอะ เด็กและเยาวชนที่ถูกรังแกด้วยมีหลายวัยอายุตั้งแต่เด็กเล็ก 8 ปี จนถึง อายุ 30 ปี จำนวนคนที่คบมีเกือบ 40 คน

4.3 เด็กและเยาวชน : ความหมายในชุมชน

นิยามของเด็กและเยาวชน มีการให้ความหมายกันตามลักษณะทางกายภาพ และทางสังคม ในทางกายภาพ ส่วนใหญ่ผูกโยงกับแนวคิดพัฒนาการของมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ สังคม ความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ในทางสังคมเป็นการให้ความหมายตามคุณค่ามาตรฐานของสังคมที่คาดหวังบทบาทหน้าที่ของเด็กและเยาวชนต่อสังคม การศึกษานี้ พบว่าชุมชนมีภาพของเด็กและเยาวชนผ่านคุณลักษณะที่แสดงออกมาของเด็กและเยาวชนและตามความคาดหวังของสังคมดังนี้

1. ใจร้อน คึกคะนอง : ความหมายตามคุณลักษณะชีววิทยา

ภาพลักษณ์เด็กและเยาวชน ที่เป็นการเปลี่ยนผ่านด้านชีววิทยา ได้ถูกผู้ใหญ่รับรู้ในลักษณะต่างๆ ผ่านคำเปรียบเปรยเช่น “วัยที่คึกคะนอง พุดยากไม่ฟัง โตขึ้น กล้าเถียงพ่อแม่มากขึ้น วัยที่น่าเป็นห่วงมากขึ้นกว่าตอนมันเล็กเป็นเด็กน้อย เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่กำลังโตเป็นผู้ใหญ่ มีความคึกคะนอง อยากรู้อยากลอง มีโลกส่วนตัว ชอบอยู่กับเพื่อนมากกว่าอยู่กับพ่อแม่ เจ้าอารมณ์ ไม่รู้จักคิด ชอบความสนุกสนานไปวัน ๆ” เด็กและเยาวชนถูกให้ความหมายที่เชื่อมโยงกับ “ร้อน” ในหลาย ๆ ด้าน เช่นคำว่า “ร้อน” ได้แก่ ใจร้อน ร้อนแรง เลือดร้อน เดือดร้อน การให้ความหมายเด็กและเยาวชนใจร้อน ใจร้อนคือการไม่ฟังใคร อยากรื้ออะไรก็ต้องได้ทันที ชอบเถียง ขอร้องแล้วไม่ได้ หรือคู่วางใจที่หันหลังแล้วออกไปจากบ้าน หรือวีดิทัศน์ยานยนต์ออกไป เลือดร้อน จะหมายถึงเด็กผู้ชาย ที่โกรธง่าย มุทะลุ โมโห เช่น พอทราบว่าเพื่อนถูกทำร้ายก็ถือมีดถือไม้ออกไปทันที ชอบขว้างปาสิ่งของ พ่อแม่ดูเดินหนีเข้าห้องปิดประตูกระแทกเสียงดัง ใช้คำหยาบคายต่อพ่อแม่ ขณะที่คำว่าเลือดร้อน เป็นผลพวงที่ตามมาจากการกระทำในความหมายใจร้อนและเลือดร้อน เช่น ออกไปชกต่อย สูบบุหรี่ ดื่มสุรา พกมีดไปโรงเรียน ทำให้พ่อแม่ต้องไปโรงพัก ไปพบครูผู้ปกครอง หรือต้องให้ประธานชุมชนไปไกล่เกลี่ย นำความเดือดร้อนมาให้

2. หัวใจ : ความหมายที่สะท้อนอัตลักษณ์ของเด็กและเยาวชน

การสร้างตัวตนอัตลักษณ์ในวัยนี้ปรากฏชัด ผู้ใหญ่มองเห็นภาพนี้ผ่านคำเปรียบเปรยต่าง ๆ (Metaphor) เด็กและเยาวชนหญิงถูกให้ความหมายว่า ร้อนแรง หมายถึง เด็กและเยาวชนผู้หญิงที่มีการแต่งตัวที่ใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาด ใส่เสื้อผ้าสั้นๆ รัด ๆ ชอบชายตามอง เดินย้ายกัน

เด็กและเยาวชนชาย แสดงบทบาทความเป็นชาย ผ่านการแสดงความเข้มแข็ง อำนาจ เช่น ความหมายหัวใจ เช่น

“มันโตมาด้วยกัน แต่มันทำตัวเป็นหัวใจชอบใช้เด็กที่มีอายุน้อยกว่า ให้ไปซื้อบุหรี่”

“มันเกรงทำตัวเป็นหัวใจ มีลูกน้องเยอะ ชอบยกพวกไปตีกัน”

“ของในชุมชนหาย มันนั่นแหละเป็นหัวใจ ยุ้งให้เพื่อนของมันมาขโมย”

“มันทำตัวเป็นหัวใจของกลุ่ม ตัวมันใหญ่ มีลูกน้องเดินตามกันเป็นกลุ่มหลายคน”

ส่วนความหมายหยิ่งยะโส เกิดขึ้นเมื่อเด็กและเยาวชนมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น

“มันไม่มีสัมมาคารวะ เดินผ่านผู้ใหญ่แล้วเชิดหน้า คิดว่าตัวเองไม่ต้องฟังใคร”

“คิดว่าตัวเองมีลูกน้องเยอะ ใครพูดก็ไม่ฟัง มันหยิ่งยะโสจริง ๆ”

“คิดว่าแน่ โตแล้ว กับพ่อแม่มันยังไม่พูดจาด้วย”

การให้ความหมายเด็กและเยาวชนของผู้ใหญ่ มักจะพูดกันถึงเด็กและเยาวชนต่าง ๆ นานา เช่น เป็นวัยที่ชอบความสนุกสนาน ชอบเที่ยว ไม่ทำงาน ชอบดื่มสุรา ขับรถเร็วและซิ่ง ใช้เงินเก่ง เลียนแบบดาราเด็กและเยาวชน เช่นการสักลาย ดื่มสุรา มีเพศสัมพันธ์เป็นต้นจากจำนวนผู้สนทนากลุ่มร้อยละ 99.0 ที่ให้ความหมายเด็กและเยาวชนในแง่ร้าย คือ เด็กและเยาวชนสมัยนี้ อิสระเสรีเกินขอบเขต ประพฤติตนไม่เหมาะสม แข่งกระด้าง ไม่อยู่ในโอวาท ชอบสร้างปัญหา ชอบหาเรื่อง เกรง เสพ มั่วสุม สูบบุหรี่ การที่ผู้ใหญ่มองเด็กและเยาวชนในแง่ร้าย เนื่องจากผู้ใหญ่เปรียบเทียบกับตัวเองเมื่อคราวที่เป็นเด็กและเยาวชนในอดีต และพยายามนำเด็กกลับไปสู่ยุคเดียวกับตน ซึ่งสนับสนุนได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่อยู่ในชุมชน ในเรื่องเด็กและเยาวชนกับความรุนแรง

3. ดี-เลว : ความหมายที่ถูกแบ่งตามบทบาทโครงสร้างหน้าที่ของสังคม

คนในชุมชน มองเด็กและเยาวชนต่างกันหลายแบบ โดยแต่ละคนจะมองต่างมุมกัน ไม่ว่าจะเป็นมองแค่ภายนอก ไม่ได้สัมผัสถึงตัวเด็กและเยาวชน หรือกลุ่มคนที่ได้คลุกคลีกับเด็กและเยาวชน จนรู้ว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนของตนเป็นอย่างไร ดังเช่น คำว่า หลายคนหลายความคิด บ้างก็ได้ยินข่าว กลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ไปตีคนอื่น หรือ นอนๆ อยู่ก็ถูกตี บางคนบอกที่

มันนอนแล้วถูกตี เพราะมันเป็นคนนิสัยไม่ดี มีคู่อริเยอะ ทั้งๆที่ความเป็นจริงอาจไม่ใช่แบบนั้น ที่ถูกตี อาจเพราะตีผิดคน ทำให้มัมมองเด็กและเยาวชน ที่มองจากด้านนอก กลุ่มด้อมสุรา เป็นกลุ่มไม่ดี แต่อีกมุมหนึ่งมองว่า เด็กและเยาวชนมันก็ไม่ได้สร้างความเสียหายอะไร เพียงด้อมสุราเท่านั้น ดังเช่นกรณีของเด็กและเยาวชนหญิง คนในชุมชนจะมองว่าคนนี้เป็นเด็กไม่ดี รู้ได้ยินข่าวมา แต่ไม่กล้าไปบอกแก่ผู้ปกครองของเด็ก เพราะผู้ปกครองบางท่านเข้าข้างลูกตัวเอง คนอื่นบอกอะไรก็ไม่เชื่อ ซ้ำยังโดนด่ามาอีก ทำให้คนที่ไม่ใช่ครอบครัวเดียวกันไม่อยากจะยุ่ง

อาจกล่าวอย่างง่าย ๆ ว่า ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง ให้ความหมายเด็กและเยาวชน เป็น 2 แบบตามกรอบโครงสร้างหน้าที่ ในกลุ่มชั่วตรงข้ามตามความคาดหวังของสังคม คือ ใครที่ทำตามความคาดหวัง มาตรฐานของสังคม ก็จะถูกจัดกลุ่มว่า ดี เป็นคนส่วนใหญ่ ปกติ ในขณะที่เดียวกัน ถ้าคนใดไม่ได้ปฏิบัติตามความคาดหวัง ตามกรอบของสังคม ก็จะถูกให้อยู่ในกลุ่ม คนไม่ดี-เลว เบี่ยงเบน เด็กและเยาวชนก็เช่นเดียวกัน ภายใต้อุดมการณ์ของการสร้างสถาบันครอบครัว เด็กเป็นสัญลักษณ์ของความสมบูรณ์ ความสำเร็จของพ่อแม่ เด็กถูกคาดหวังให้มีบทบาทต่างๆทั้งการเรียน การเชื่อฟัง

จากการศึกษาครั้งนี้ ในทุกชุมชนทุกภาคและรวมทั้งกรุงเทพมหานคร ผู้ใหญ่ และเด็ก/เยาวชนในชุมชนรับรู้ ว่า เด็กดี หมายถึง เด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่ ไม่ทำให้พ่อแม่ลำบากใจ ตั้งใจเรียน ไม่หาเรื่องมาให้ครอบครัวพ่อแม่เดือดร้อน เด็กที่เชื่อฟังพ่อแม่ ช่วยพ่อแม่ทำงาน ไม่เที่ยว ตั้งใจเรียน เป็นคนดี ทำการทำงานสม่ำเสมอ ไม่มั่วสุม ออกไปเที่ยวเตร่ตอนกลางคืน ไม่คบเพื่อนไม่ดี ตั้งใจเรียน ไม่คบแฟนระหว่างเรียน เด็กนิสัยดีคือเด็กที่มีความเคารพต่อผู้ใหญ่ พูดยาไม่กระโชกโฮกฮากมีความอ่อนน้อม เด็กนิสัยดีจะกลับบ้านตรงเวลา ไม่ เกล่ โกล เด็กดีหรือคนดีจะเลือกคบเพื่อนดี ๆ เรียบร้อย คนที่ใฝ่ดีจะเรียนหนังสือ และอยากเรียนโดยไม่มีใครบังคับ

ส่วนเด็กเกร ถูกรับรู้ ว่า หมายถึง เด็กที่หาเรื่องมาให้พ่อแม่ ตีกันเสียเงินเสียทอง ทำให้พ่อแม่ปวดหัว ให้อ่านไปเรียนไม่เรียนโดดเรียน เรียนไม่จบให้พ่อแม่ตามแก้ไข เด็กที่ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ พวกเกร เป็นอันตราย หาเที่ยว สูบบุหรี่ ทำให้พ่อแม่ลำบากใจ ด้อมสุรา ทะเลาะวิวาท ตีกัน ก่อความเดือดร้อน มีเรื่องราวชกต่อยกัน ชอบจับกลุ่มด้อมสุรา เสียงดังเอะอะโวยวาย เป็นที่น่ารำคาญของบ้านใกล้เคียงเรื้อนเคียง มั่วสุม เสพยา คบเพื่อนไม่ดี ด้อมสุรา สูบบุหรี่ ทะเลาะวิวาทชกต่อย ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ เมาสุราชอบขับรถออกจากบ้าน เวลาคุด่าสั่งสอน อะไรไม่ค่อยฟัง เดินหนี หรือลื้อกห้องอยู่คนเดียว ต้องใช้ไม้แข็งและไม้อ่อนในการสั่งสอน

ดังตัวอย่างคำพูดที่ว่า

“ดูไอ้เนยชิ พ่อแม่แยกกัน อามันเลี้ยง ขยันช่วยทำงานบ้าน เรียนหนังสือก็ดี แต่ทำไมไ้ยัง มันอยู่กับพ่อแม่ มันยังดิดยาเลย”

“ดีเลวมันอยู่ที่เด็ก พอไปโรงเรียนก็ไปเจอเพื่อน ตามเพื่อน เพื่อนชวนหนีเรียน สูบบุหรี่”

“สื่อละครนั้นแหละตัวดี มันกรอกหูอยู่ทุกวัน ทำไมเด็กมันจะไม่เลียนแบบล่ะ”

“พี่มีลูก 3 คน เลี้ยงลูกก็เหมือน ๆ กัน สองคนตอนเรียนหนังสือก็ไม่มีอะไร แต่ทำไมลูกคนเล็กมันเกร ชอบหนีเรียน ว่าวามเอาแต่ใจ พี่ว่าจะดีเลวอยู่ที่เพื่อน”

“เด็กผู้หญิงไม่เก เลิกเรียนแล้วกลับบ้าน อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ น่าจะดีกว่าเด็กผู้ชายนะ ไม่น่าเรื่องเค็ดรื่อนมาให้พ่อแม่”

“เด็กผู้หญิงแม้ว่าจะแต่งตัวนุ่งสั้นเสื้อรัดๆ แต่มันเป็นเด็กดี ช่วยพ่อแม่ขายของ”

ผู้ใหญ่ยังมองว่า เด็กและเยาวชนคือ วัยที่มีอายุตั้งแต่ 10 – 18 ปี (หรืออาจจะถึง 20 ปี) และความรุนแรงกับเด็กและเยาวชนเป็นของกลุ่มกัน โดยอธิบายว่า เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ชอบลอง และดื่ม ร่วมกับภาวะอารมณ์ที่แปรปรวนง่าย เช่น ใจร้อน หรือมีคนพูดไม่เข้าหูจะตอบโต้ทันที ลักษณะที่ใจร้อนของเด็กและเยาวชนทำให้เมื่อเผชิญกับความไม่พอใจจะแสดงออกด้วยการทุบกำแพง ทุบตู้ ออกไปขับรถซิ่ง หรือทำอะไรที่มันแรง ๆ เร็ว ๆ เพื่อระบายความอัดอั้นคับข้องใจออกไป เหมือนกับลูกโป่งที่อัดก๊าซเข้าไปมากเกินไปต้องระเบิดระบายออก เมื่อได้ระบายออกแล้ว ทำให้รู้สึกสบายใจ หายอัดอั้น ลักษณะการแสดงออกเช่นนี้ สังคมหรือผู้ใหญ่มองว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดี ไปสร้างความเค็ดรื่อนให้คนอื่น

4.4 เด็กและเยาวชน : ความหมายจากมุมมองเด็กและเยาวชน

ช่วงเด็กและเยาวชน คือ ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย พัฒนาการ อารมณ์ และสังคม เช่น การเปลี่ยนโรงเรียน มีเพื่อนใหม่ สนใจเพศตรงข้าม การรวมเป็นกลุ่มเพื่อการแสดงออก อยากรู้ อยากลอง อยากมีเงิน เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นสภาวะบีบคั้นอารมณ์ และจิตใจของเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนมักจะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนหรือมีปัญหา เนื่องจากสังคมคาดหวังว่าเด็กและเยาวชนต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม และกลุ่มที่มักจะมีปัญหาคือกลุ่มเด็กและเยาวชนชาย พฤติกรรมที่เด็กและเยาวชนมักจะแสดงออก เช่นการต่อยตีหรือทำร้ายซึ่งกันและกัน หรือดื้อแค้น ขนะที่บางสังคมเชื่อว่าความก้าวร้าวของเด็กและเยาวชนชายเป็นสัญลักษณ์ของความกล้าหาญ กล้าได้กล้าเสีย ซึ่งนำมาสู่การให้ความหมายของเด็กและเยาวชนในมุมมองของเด็กและเยาวชน

ความหมายเด็กและเยาวชนคือ วัยที่มีการเจริญเติบโต ร่างกายเปลี่ยนแปลง ผู้หญิงมีหน้าอก ผู้ชายเสียงแตก อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนก็ให้ความหมายที่สัมพันธ์กับอัตลักษณ์และอารมณ์ที่สามารถนำมาจัดกลุ่ม ได้ดังนี้

1. **อัตลักษณ์ด้านร่างกาย** การมองตัวตนของตนเองเด็กและเยาวชน มองตนเองในลักษณะการแสดงออก ทางคำพูด อารมณ์ พฤติกรรม สังคมและพัฒนาการ จากมุมมองของเด็กเอง ดังนี้ ร่างกายทางชีววิทยาเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากฮอร์โมน จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ร้อน ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงบ่งบอกอัตลักษณ์ในเรื่องเพศ สนใจในร่างกาย ตัวตน

2. **อัตลักษณ์ด้านอารมณ์** วัยรุ่น เป็นวัยที่อยากรู้อยากลอง เป็นวัยที่กึกคะนอง ต้องแต่งตัวเท่ ๆ กวน ๆ ชอบแต่งตัวเปรี้ยว แต่งตัวตามสมัยไปไหนไปกันเป็นกลุ่ม ชอบทำตัวเด่น กล้าที่จะแสดงออกต้องมีพิกมีพวก ชอบที่จะเล่นกีฬาออกกำลังกาย ชอบคิด ชอบทำในสิ่งที่แปลก ๆ เป็นวัยที่มีความกึกคะนอง แต่ตัวให้กวน ๆ เทห์ เป็นวัยที่อยากทำอะไรก็ทำตามความคิด คิดอะไรก็ต้องทำ ชอบเกร ชอบลอง ทำอะไรไม่สนใจใคร ชอบทำอะไรที่เสี่ยง ทำอะไรไม่คิด มุทะลุ ดุดัน จี้ไวยวายไม่พอใจอะไรก็ใช้กำลังตัดสิน เชื่อในความคิดของตัวเองมากกว่าพ่อ แม่ แสดงกิริยาโอ้อวดว่าตัวเองนั้นเก่งกว่าคนอื่น มีความเป็นตัวของตัวเอง คิดอะไรออกมาก็ต้องแสดงในสิ่งนั้นให้ได้ ต้องการความเข้าใจมากกว่าทุกวัย ต้องการความเอาใจใส่เพราะเป็นวัยที่มีความรุนแรง ใจร้อน วู่วาม ไม่ฟังใคร

3. **อัตลักษณ์ด้านสังคม** สะท้อนความเป็นอิสระ การมีกลุ่มมีพวก เช่น “เด็กและเยาวชนอยากทำอะไรก็ทำคิดจะทำแล้วต้องได้ทำ ชอบอิสระไม่ชอบการมีกฎเกณฑ์ ไม่ชอบการถูกควบคุม เด็กและเยาวชนชายเริ่มไม่สนใจใครจะสนใจก็แต่เรื่องผู้หญิง ไปไหนก็ไปกับเพื่อนไม่ชอบไปไหนคนเดียวชอบเที่ยวไม่อยู่บ้านต้องมีเพื่อนมาก ๆ ต้องแต่งตัวให้โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นเด็กและเยาวชนผู้ชายหรือผู้หญิง ขับรถอวด ชอบเที่ยว ชอบฟังเพลงที่ใหม่ ๆ ตามสมัย ชอบแต่งตัว ทำอะไรต่างจากวัยอื่น เป็นอะไรที่กึกคะนอง ลองได้ทุกอย่างเพื่อให้รุ่นพี่ รุ่นน้อง นับถือ ชอบและมีความเป็นอิสระสูง”

4. **อัตลักษณ์ที่ก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่** เด็กและเยาวชนรับรู้วัยของตนว่า “คิดว่าตัวเองใหญ่ ชอบทำตัวเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่ต้องการเพื่อน ชอบเที่ยวชอบดื่มสุรา รวมกลุ่มกันเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ ไม่เชื่อฟังพ่อ แม่ จะเชื่อเพื่อนมากกว่า เป็นวัยที่กำลังคิดในสิ่งที่แปลก ๆ อยากรู้อยากลองทั้งที่เป็นเรื่องที่ไม่ดี เป็นวัยที่ต้องการความเข้าใจ หรือคนที่เข้าใจในยามที่เขาทุกข์ สุข เป็นวัยที่ต้องการความเอาใจใส่มากกว่าผู้ใหญ่เด็กที่กำลังเป็นผู้ใหญ่เต็มตัว ชอบทำอะไรแปลก ๆ และอยากให้คนอื่นสนใจ” “รู้จักคิด โตขึ้นมาก และไม่กล้าทำอะไรเหมือนตอนเด็ก ๆ เริ่มอายุมากขึ้นความเป็นอิสระ และกล้าแสดงออก ความกล้าที่จะทำ กล้าที่จะตัดสินใจ สามารถรับผิดชอบตัวเองได้ส่วนหนึ่งโตขึ้น มีความรัก ละมีความรับผิดชอบ”

ดังกล่าวของ กรณีศึกษา ดังนี้

เปรม อายุ 17 ปี “วัยรุ่นเองก็ยังสับสนอยู่ว่าวัยรุ่นเป็นอย่างไร ถ้ารู้แล้วหรือได้คำตอบก็มาบอกด้วย..”

- เก่ง อายุ 24 ปี กล่าวว่า “วัยรุ่นก็เหมือนคนธรรมดาทั่วไปแต่จะมีกลุ่มเฉพาะของเขา เช่น วัยใกล้เคียงกัน ชอบคุยเรื่องสาว คุยเรื่องเดียวกัน กินเหล้าสูบบุหรี่บ้าง แต่ส่วนมากคนที่เรารู้จักกันเองมันบอกไม่ถูกเหมือนกันว่าวัยรุ่นเป็นอย่างไร แต่จะไม่ใช่ว่าผู้ใหญ่ ไม่ใช่เด็ก แต่ในกลุ่มก็จะมีรุ่นพี่มีรุ่นน้องเหมือนกัน แต่ไม่ใช่ทำตัวเหมือนเป็นลูกพี่ใหญ่หรือหัวหน้าแก๊ง แต่จะเคารพกันตามอายุตามอาวุโสมากกว่า รุ่นน้องบางคนจะฟังรุ่นพี่ ฟังเพื่อนมากกว่าพ่อแม่อีก”
- ป้อม อายุ 16 ปี กล่าวว่า “วัยรุ่นยังเป็นวัยที่กินๆ เที่ยวๆ ยังไม่คิดอะไร เที่ยวสนุกไปวันๆ ไม่ชอบให้ใครมาบังคับ”
- เอ็ม อายุ 19 ปี กล่าวว่า “วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความเสียว ไม่ชอบอยู่ในกฎระเบียบและการห้าม ยิ่งห้ามเหมือนยิ่งยุ อยากรู้อยากลอง แต่จะชอบผู้ใหญ่ที่ใช้เหตุผลในการคุยมากกว่าผู้ใหญ่ที่ใช้อำนาจสั่งการ”
- ก้อย อายุ 16 ปี กล่าวว่า “วัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบความอิสระสูง มีความเป็นตัวของตัวเอง เช่น ไม่ชอบให้ใครคั่นกระเป๋าดังค์ ดูโทรศัพท์มือถือ ชอบอยู่รวมกับเพื่อน จะปรึกษาพ่อแม่ น้อยกว่าเพื่อน”
- เบิร์ด อายุ 21 ปี กล่าวว่า “เป็นวัยที่มีเพื่อนมาก แต่ละคนมีเพื่อนดีและไม่ดีและจะเชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่หรือแฟน วัยรุ่นเป็นวัยที่ไม่คิดอะไรใช้ชีวิตไปวันๆ ไม่ตั้งใจเรียน ชอบความสนุกสนานและตกเป็นเป้าหมายของสังคมที่มองว่าเป็นคนก่อปัญหา ทั้งที่ไม่ได้ทำอะไร เหมือนการกระทำทุกอย่างของวัยรุ่นจะขวางหูขวางตาผู้ใหญ่และคนในสังคมไปหมดทั้งเรื่องของการแต่งตัว การรวมกลุ่ม การกินเหล้าสูบบุหรี่ หรือแม้แต่การมีแฟน ที่มักจะถูกมองว่ายังเป็นวัยที่ยังไม่มีความพร้อม ซึ่งผู้ใหญ่เองก็ดื่มเหล้าสูบบุหรี่ แต่ไม่มีใครว่า บางทีเรื่องเดียวกันผู้ใหญ่ทำแล้วไม่ผิดแต่วัยรุ่นทำแล้วผิด”

นอกจากนั้น เด็กและเยาวชนยังรับรู้ประเภทเด็กและเยาวชน ตามลักษณะกิจกรรมและกลุ่มสังคมที่พวกเขาเข้าร่วมตัวกันเช่น

- กลุ่มเด็กเล่นเกมส์ จะเป็นผู้ชายส่วนใหญ่ที่เล่นตามร้านในชุมชน ส่วนมากจะเป็นวัยที่ไม่เกินมัธยมศึกษาตอนปลาย
- กลุ่มเด็กเรียน จะเป็นเด็กกลุ่มที่มีพฤติกรรมเรียบร้อย ไปโรงเรียน อยู่บ้าน ดูทีวี ฟังเพลงอ่านหนังสือและไปเรียนพิเศษ

- กลุ่มเด็กเล่นกีฬา จะมีทั้งเด็กที่เรียนและไม่เรียน โดยจะรวมตัวเล่นกีฬาตามความถนัดและความสนใจ สถานที่มักเป็นที่ ลานวัด สนามหน้าโรงเรียน
- กลุ่มเด็กที่ออกไปทำกิจกรรมนอกชุมชน ทั้งไปเรียนหนังสือและทำงาน ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ๆ คือกลุ่มที่ไปอยู่หอพักข้างนอกโดยสำเนาทะเบียนบ้านยังอยู่ในพื้นที่ และกลุ่มที่ไปกลับ
- กลุ่มเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยง คือกลุ่มที่เที่ยวกลางคืน ดื่มสุรา สูบบุหรี่ และเสพยาเสพติด

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีชื่อเรียกตามลักษณะของการแต่งกาย กิจกรรมที่ทำ ดังต่อไปนี้

- เด็กแนว เป็นคำศัพท์ที่ เรียกกลุ่มที่ ชอบทำอะไรแหวกแนวทั้งเรื่องทรงผม การแต่งกาย ที่มีความคิดสร้างสรรค์ ไม่ตามกระแส และพิสดารในมุมมองของคนที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ใหญ่
- เด็กแมว เป็นคำที่ใช้เรียกเด็กกลุ่มชายขอบ เช่น เด็กที่เป็นชาวไทยภูเขา ไทยใหญ่ และพม่า
- เด็กเนิร์ด (Nerd) เป็นเด็กบ้าเรียน ใส่แว่นตาหนาไม่ค่อยสนใจแฟชั่นตามวัย สนใจและคุ้ยแค้นเรื่องเรียน เรียนที่โรงเรียนเสร็จแล้วก็ต้องไปเรียนพิเศษ (เป็นชื่อกลุ่มที่ถูกมองและเรียกตามสังคมในเมือง)
- เด็กเที่ยวไฮโซ จะเป็นกลุ่มที่ใช้เสื้อผ้าและของใช้ราคาแพง ผู้หญิงชอบโชว์สัดส่วน สายเดี่ยวเอวลอย ชอบการเสริมสวยแต่งหน้าทำผมให้ทันสมัยอยู่เสมอ ใช้โทรศัพท์รุ่นใหม่ราคาแพง ผู้ชายจะชอบใส่เสื้อเชิ้ตแขนยาว รัดรูป กางเกงยีนส์ รองเท้าหุ้มส้น ทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะชอบใช้รถยนต์โดยเฉพาะรถเก๋งมากกว่ารถกระบะ ดื่มสุรานอกมากกว่าสุราไทย อย่างต่ำก็ต้อง ซี้แกรม ขึ้นไปจนถึง Black label บุหรี่ วินตัน-มาร์โบโร่ ฯลฯ
- เด็กแซ่ป เป็นเด็กกลุ่มใหญ่ ตามคำนิยาม เพราะว่า เด็กและเยาวชนตอนต้นจะเป็นวัยที่ชอบการแต่งตัว ชอบทำตัวเด่นเป็นที่สนใจของคนทั่วไป ซึ่งคำนิยามของกลุ่มนี้มักจะถูกมองจากคนอื่นรอบข้าง อาทิเช่น เป็นวัยที่เริ่มในวัยประมาณชั้น มัธยมศึกษาต้น อายุ 14 ปีเป็นต้นไป ไว้ผมทรงราก็ใช่ หรือทรงโปเตโต้ ชอบทำผมให้ดูกระเซิง ๆ เซอ ๆ คล้ายเด็กและเยาวชนญี่ปุ่น มีรอยสักที่สักกันเองและบางคนก็ไปสักตามร้าน สวมเสื้อตัวเล็ก ๆ รัดรูป ทั้งเสื้อยืด และเสื้อเชิ้ตแขนยาว กางเกงขาเดฟ รัดรูป รองเท้าหุ้มข้อ สีนูนตามความชอบ บางคนก็ใส่รองเท้าฟองน้ำแบบคิบบ ชอบอยู่รวมเป็นกลุ่ม หากอยู่คนเดียวจะมีพฤติกรรมเรียบร้อย แต่อยู่เป็นกลุ่มจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างไป เช่น กล้าได้กล้าเสีย สูบบุหรี่ดื่มสุรา จีรตเร็วและเสียงดัง รวมถึงการมีเรื่องทะเลาะวิวาท ชอบฟัง

เพลงของอาร์เอส ชอบเล่นเกมสัปดาห์ต่อสัปดาห์ เช่น วินิ่ง ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ เช่น Honda wave ชอบบูรี่ตั้งแต่ แบบมวนตัวเองไปจนถึงกันกรองไทยตั้งแต่กรองทิพย์สายฝนขึ้นไป บูรี่มวนเดียวสามารถสูบล้อรอบวง สุรามมาตรฐานคือแสงโสม เบียร์มาตรฐานคือ เบียร์ช้าง คัสม์สุราหรือเบียร์ร่วมกันเป็นหมู่คณะรอบวงที่มีอยู่ ไม่สนใจว่าจะทำให้เมาหรือไม่แต่ขอให้ได้ทานด้วยกินกรบวง ไม่ค่อยสั่งพิซซ่า KFC ไม่ค่อยชวนกันไปร้านใหญ่ ๆ เช่น MK FUJI หากจะไปก็ชอบไปร้านสุราคองร้านหมูกระทะ ที่เที่ยวจะเป็นรถที่ไม่ค่อยตรวจบัตร (เช่น บอสซี่) รวมถึงฟรคอนเสิร์ตต่าง ๆ

- สก๊อย เป็นเด็กและเยาวชนผู้หญิงที่ถูกจัดกลุ่มให้เป็นแฟนของ เด็กแซ๊ป เวลาแซ๊ปไปไหนมักจะมี สก๊อย เป็นคนซ้อนท้ายไปด้วย ลักษณะของการแต่งกาย จะสวมเสื้อตัวเล็ก สีฟ้า สีชมพู ลายดอก กางเกงขาสั้น ทรงผมสั้น ขอยสูง ทาปากสีแดงจัด ใส่สร้อยคอ สร้อยแขนและขา มีกระเป๋าสะพายติดกับเสื้อ ข้างในกระเป๋ามีอุปกรณ์การเสริมสวย สารพัด โดยเฉพาะกระจกบานใหญ่

- เด็กพังค์ ชอบแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีดำ ทาเล็บสีดำ ทาขอบตาสีดำ ชอบอยู่รวมเป็นกลุ่ม เช่นเดียวกับเด็กแซ๊ป

ถึงแม้ว่าจะมีการแยกเด็กและเยาวชนออกเป็นกลุ่ม ๆ ดังกล่าวแล้ว แต่ในสภาพจริง ความสัมพันธ์ของกลุ่มเด็กและเยาวชนไม่ได้ถูกขีดหรือจำกัดอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแต่อยู่ที่การรู้จักกันและการมีปฏิสัมพันธ์กันมากกว่า และในบางกลุ่ม เช่น แซ๊ป หรือสก๊อย เป็นนัยยะของการแบ่งกลุ่ม จัดชั้นด้วยเด็กและเยาวชนด้วยกันเองที่มองว่า กลุ่มดังกล่าว เป็นเด็กและเยาวชนกลุ่มที่อยู่ในระดับต่ำ แต่สูงกว่ากลุ่มเด็กชายขอบที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มแรงงานข้ามชาติ โดยการใช้ฐานะและพฤติกรรมทางเศรษฐกิจเป็นตัวแบ่งแต่ในพฤติกรรมการรวมกลุ่มของกลุ่มระดับต่ำจะมีการเกาะเกี่ยวระหว่างกัน มีการให้ความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนเนวราบมากกว่า จึงไม่เป็นที่แปลกใจว่าเพราะเหตุใด กลุ่มดังกล่าวถึงถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่สร้างความเดือดร้อนแก่สังคม เช่น การยกพวกตีกัน การแซวผู้หญิงคนเดียวจากทั้งกลุ่ม การยกพวกตีกันของผู้หญิงเพื่อแย่งแฟน หรือแม้แต่ การรุมโทรมหญิง ก็มีพฤติกรรมกลุ่มที่มีพื้นฐานจากความเป็นเพื่อนแทบทั้งสิ้น

4.5 วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละวัน

การศึกษาชุมชนพบว่า วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในชุมชน มีความหลากหลาย ไม่สามารถกำหนดแน่นอนตายตัวว่าเด็กเรียนจะต้องเรียนอย่างเดียวกลับมาที่บ้านอ่านหนังสือหรือเรียนพิเศษ แต่จะมีทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมนันทนาการที่สร้างความบันเทิงให้แก่ชีวิต เด็กในระบบการศึกษาจะไปเรียนแต่เช้า ซึ่งมีทั้งการเฝ้ารถจักรยานยนต์ไปเอง และนั่งรถรับส่งประจำ บางคนก็นั่งรถประจำทาง ในการเดินทางแต่ละประเภทก็มีข้อดีข้อเสียต่างกันเช่น การเฝ้ารถจักรยานยนต์ไป

เองจะมีความสะดวก รวดเร็ว สามารถไปที่ไหนก็ได้ที่ต้องการ การนั่งรถรับส่งประจำ จะทำให้รู้จักและมีสังคมบนรถอีกสังคมหนึ่ง เป็นต้น นอกจากการเดินทางไปเรียนแล้ว ช่วงกลางวันส่วนใหญ่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมของโรงเรียน เมื่อเลิกเรียน ก็มีกิจกรรมที่หลากหลายตามบริบทของแต่ละคน เช่น บางคนไปเรียนพิเศษ บางคนกลับบ้าน เปลี่ยนเสื้อผ้าทำงานอดิเรกที่บ้าน บางคนไปเล่นเกมส์ และอย่างกรณีศึกษาที่อยู่ระบบการศึกษา ก็มีวิถีชีวิตที่อยู่ท่ามกลางความหลากหลายนั้นด้วย เช่นกรณีต่อไปนี่

“อ๊อด” เอรอไปโรงเรียนเอง เมื่อเลิกเรียนกลับบ้าน ไปเล่นสล็อต เปลี่ยนเสื้อผ้าไปเล่นตะกร้อ เลิกเล่นตะกร้อก็ไปนั่งคุยกันที่สะพาน ไปเล่นสล็อตต่อ บางครั้งก็เที่ยว คืมสุราและเข้าบ้านนอนเพื่อเตรียมตัวไปเรียนวันใหม่ วันหยุดก็ช่วยกิจการของที่บ้าน”

ส่วน “เอ็ม” เอรอไปโรงเรียนเองเช่นกัน เลิกเรียน กลับบ้าน ดูทีวี วิดีโอ ฟังเพลง ตอนเย็นก็ออกไปบ้านเพื่อนรุ่นพี่ เล่นเกมส์ คืมสุรา และใช้ยาเสพติดในบางวัน เข้าบ้านตอนดึกและไปเรียนในวันรุ่งขึ้น”

บันทึกสนามของนักวิจัยเล่าว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนใกล้เคียงเมืองที่ศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงกลางวันคนที่เรียนก็ไปเรียนคนที่ทำงานก็ทำงาน คนที่ไม่มีงานทำก็จะอยู่บ้านเฉย ๆ ตื่นสาย ๆ ถึงบ่าย ดูหนังฟังเพลง แล้วไปเล่น สล็อต ตอนเย็นหลังจากเลิกงานและเลิกเรียน ก็จะไปรวมตัวกันที่สนามตะกร้อหน้าวัด โดยบางคนก็ไปเล่นตะกร้อแต่บางคนก็ไปนั่งคุยกันเฉย ๆ ในขณะที่บางคนใช้เป็นที่ในการนัดหมายเพื่อซื้อและขายยาเสพติด แต่จะไม่มีการใช้ยาเสพติดในบริเวณดังกล่าว หลังจากที่ได้เลิกเล่นตะกร้อแล้วกลุ่มอื่นที่ไม่ค่อยสนิทกันหรืออยู่ หรือไม่ค่อยได้ไปพบปะนั่งคุย หรือคืมสุรากันต่อจะแยกย้ายกลับบ้านของตัวเอง ในขณะที่กลุ่มเด็กและเยาวชนอีกหมู่บ้านหนึ่งจะไปรวมตัวกันต่อที่สะพานในหมู่บ้านซึ่งเป็นจุดนัดพบนั่งคุยกัน โดยที่บางคนจะกลับเข้าบ้านเพื่ออาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าก่อน และเมื่อมานั่งคุยกันก็จะนั่งสูบบุหรี่หรือกินขนมของขบเคี้ยวต่าง ๆ ไปด้วย นั่งคุยกันไปในเรื่องที่มีความหลากหลายตามความสนใจและสถานการณ์ บางวันหากมีเงินก็จะซื้อเบียร์มานั่งคืมกันมากกว่าซื้อสุราเพราะไม่ต้องใช้แก้วและไม่ต้องมีโซดา หรือน้ำแข็ง แต่จะใช้การยกขวดเวียนกันในกลุ่ม ซึ่งจะเป็นเหมือนจุดนัดหมายที่รู้กันว่า หากจะมาหาใครหรือจะนัดกันไปไหนต้องมาหาที่สะพานแห่งนี้ รวมถึงเรื่องชวนกันไปเที่ยว บางกลุ่ม ซึ่งไม่ได้ไปกันทั้งหมด บางคนก็ไม่ไปเนื่องจากว่าไม่มีเงิน บางครั้งก็จะชวนกันไปเที่ยวตามร้านแถวบ้าน รวมทั้งร้านโอเคด้วย และมักจะจบด้วยการนั่งคืมที่ร้านเซเวนอีเลฟเว่น ยางเน็ง เนื่องจากเป็นร้านที่เปิดขาย 24 ชั่วโมง และเป็นร้านเดียวที่เปิดขายในช่วงดึก หลังเวลาเที่ยงคืน และบางคนก็ใช้เป็นที่นัดหมายในการซื้อขายยาเสพติด แต่จะไม่มีการเสพในบริเวณดังกล่าว จนกระทั่งถึงเวลาไม่เกินเที่ยงคืน ก็จะแยกย้ายกันทำภารกิจของตนเองในวันใหม่ หากวันหยุดหรือโอกาสพิเศษ เช่นวันเกิด หรือปีใหม่ จะมีการฉลองกัน

บางครั้งมีการรวมเงินไม่เกินคนละ 100 บาท ในการซื้อเครื่องดื่ม และทำหมูกระทะทานกันที่นี่ โดยนาน ๆ ครั้งถึงจะรวมกันไปเที่ยวเป็นกลุ่มใหญ่ครั้งหนึ่ง โดยเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จะมีความเชื่อมโยงกับเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ในเขต ตำบล เพราะส่วนมากจะรู้จักกัน ซึ่งไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่า ชุมชนนี้จะไม่ถูกกับชุมชนอื่นอย่างไร แต่ขึ้นอยู่กับกลุ่ม และบุคคลมากกว่า

จากข้อมูลสนาม พบว่า เด็กและเยาวชนที่ไม่เรียนหนังสือ ส่วนใหญ่จะขอเงินจากทางบ้าน ใช้ชีวิตในแต่ละวันอย่างสบาย ไม่ต้องมีการระดมความคิดชอบ กล่าวคือ จะตื่นนอนในเวลาสาย ๆ หรือบ่ายในกรณีที่นอนดึกหรือบางวันนอนในเวลาสายหรือบ่ายของอีกวันหนึ่ง เมื่อตื่นนอนแล้วก็จะไปที่ร้านเกมส์ ซึ่งเป็นร้านประจำใกล้บ้านเพื่อนคนหนึ่ง โดยจะไปเล่นเกมส์ กันตั้งแต่บ่ายถึงค่ำ ซึ่งนอกจากจะเล่นเกมส์ ในร้านเดียวกันแล้วแต่จุดที่สร้างความสนุกสนานเพิ่มขึ้นคือต่างคนต่างไปเจอเพื่อนในเกมส์ ที่เล่นด้วยกันผ่านตัวละครที่ตนเองสมมุติขึ้นในเกมส์ ทั้งในเรื่องการต่อสู้ การแข่งขัน ในตอนค่ำ จะรวมเงินกันและจับกลุ่มชวนกันนั่งดื่มสุรา แว่วสาว และจะเป็นที่รู้จักของกลุ่มเด็กและเยาวชนในละแวกใกล้เคียงว่าจุดที่กลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้รวมตัวกันจะเป็นอีกจุดหนึ่งในบรรดาหลายร้อยจุดในพื้นที่ ที่มีการจำหน่ายยาเสพติด (ยาบ้า) โดยจะมีสมาชิกในกลุ่ม อย่างน้อย 3 คน ที่เป็นผู้ขายรายย่อย ซึ่งเมื่อรับเงินและออกไปเอาของให้ลูกค้าแล้วก็จะนำเงินที่ได้จากกำไรไปใช้ในหลายรูปแบบกล่าวคือ ซื้อยามาเสพด้วยกันบ้าง เอามาลงทุนในการซื้อสุราบ้าง และบางคนก็เอาเก็บไว้เป็นต้นทุน ซื้อของครั้งใหม่ หลังจากเมื่อรวมกลุ่มดื่มสุราแล้วจะมีการแยกย้ายกันก็ต่อเมื่อสุราหมดหรือเงินหมด แล้วจะแยกย้ายกันกลับบ้านในขณะที่บางคนจะไปต่อโดยจะชวนกันไป 2 – 3 คน โดยจะไปเที่ยวที่ในเมืองซึ่งบางครั้งก็มีการทะเลาะวิวาททั้งระหว่างบุคคลและกลุ่ม แต่หากไปกันน้อยจะหลีกเลี่ยงการมีเรื่องและทะเลาะวิวาท และตอนกลับจะแวะดื่มเบียร์ต่อ หรือบางครั้งก็จะมานั่งดื่มต่อที่ร้านของเพื่อนในกลุ่มจนกระทั่งเช้าหรือสายของอีกวันหนึ่งก่อนที่จะแยกย้ายกันไปนอนตามบ้านของตนเอง

ในชุมชนภาคกลางเขตเมือง พบว่า การใช้ชีวิตของเด็กและเยาวชนในแต่ละวันในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีสถานะเป็นนักเรียนจะมาโรงเรียนแต่เช้า บางส่วนไม่ได้เข้าไปในบริเวณโรงเรียนแต่ไปบ้านเพื่อนนั่งคุยกันจนโรงเรียนเข้าแถวเรียบร้อยแล้วจึงปั่นร้วเข้าหรือแอบเข้าหลังโรงเรียน ไปแวะสูบบุหรี่ที่ห้องน้ำชาย เข้าชั้นเรียนในคาบเรียนแรกเรียนปกติมีโคดเรียนบ้างไปสูบบุหรี่เดินเตร่ในบริเวณโรงเรียนหรือพากันแอบหนีด้านหลังโรงเรียนเที่ยวห้างสรรพสินค้าซึ่งอยู่ไม่ไกลนักสามารถเดินไปถึงประมาณ 5 นาที ถ้าไม่ไปข้างนอกจะกินข้าวที่โรงอาหารรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ บางครั้งมีเบียร์ซ่อนในเป้แบ่งกันดูด โดยมีเพื่อนเอามาในโรงอาหารของโรงเรียน นั่งคุยกันเป็นกลุ่มมีการไถเงินในโรงอาหารของโรงเรียน โดยใช้กลุ่มที่มีชื่อเสียงในการอ้าง บางครั้งเจ้าตัวไม่รู้แต่มีการแอบอ้างซื้อกัน โดยการไถเงินเพราะถ้าไม่อ้างซื้อแล้ว จะไถเงินไม่ได้หรือจะถูกตอบโต้กลับมา

ถ้าอ้างชื่อคนมีชื่อเสียงก็จะให้ความร่วมมือแต่โดยดี ไม่มีการบอกครูบางครั้งแถมองหน้ากันก็ควักเงินให้แล้ว เมื่อเลิกเรียนจะรวมกลุ่มกันในการชุมนุมหรือตามมุมของโรงเรียน กินเบียร์โดยซุกไว้ในเบาะอยู่หน้าอาคาร คนที่รู้ไม่กล้าฟ้องครูเพราะกลัวกลุ่มจะรู้ว่ารู้จะมีภัย เด็กและเยาวชนก็ใช้ชีวิตลักษณะนี้ทุกวันหลังโรงเรียนเลิกจะย้ายมาลานวัดเพื่อไถเงินนักเรียนรุ่นน้องและชั้นประถมศึกษาที่เป็นรุ่นน้องอีก โดยหัวหน้าซุ่มจะนั่งอยู่บนรถจักรยานยนต์ ลูกน้องจะเดินไปอ้างว่าหัวหน้าให้มาเก็บเงิน ก็จะไถเงินมาวันละ 700 - 800 บาท แบ่งกันบ้างตามสัดส่วนถ้าไม่ให้จะถูกคันตัว แล้วเอาหมดเลย สิ่งที่ได้รับ คือการเป็นการยอมเป็นลูกน้องที่หัวหน้าจะดูแลความปลอดภัยถ้ามีใครมาข่มขู่หัวหน้าจะไปจัดการให้และได้อ้างว่าเป็นน้องพี่นะ ฝ่ายตรงข้ามจะไม่กล้ายุ่งเพราะมีดันสังกัด เด็กรุ่นน้องที่ชอบมีเรื่องจะทำตัวเป็นลูกน้องคอยบริการรับใช้ลูกพี่ทุกวัน หลังจากเด็กนักเรียนขึ้นรถกลับบ้านเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ก็จะย้ายตัวเองไปห้างสรรพสินค้าเพื่อร้องเพลงคาราโอเกะ เดินเที่ยวเล่น เล่นสแน็กเกอร์ คืมเบียร์ แสดงความเป็นพวกกันซึ่งจะมีรุ่นพี่นอกโรงเรียนมาสมทบด้วยเป็นกลุ่มใหญ่ขึ้น หลังจากนั้นก็กลับบ้านหรือมาเล่นเกมที่ร้านเกมส์ที่อยู่ไม่ห่างจากชุมชน ก่อนที่จะแยกย้ายกันกลับบ้านเพื่อเริ่มต้นวันใหม่ บางสัปดาห์ในวันศุกร์พวกเขาจะไปเที่ยวสถานบันเทิงตอนกลางคืนในตัวเมืองที่อยู่ไม่ห่างจากชุมชนมากนักกับเด็กและเยาวชนรุ่นพี่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ

กลุ่มเด็กและเยาวชนหญิงจะมีการรวมกลุ่มกันในตอนเช้าพูดคุยกับเพื่อนเป็นกลุ่ม มีการลอกการบ้านกันพูดคุยเรื่องแฟน มีการเชื่อมโยงกับกลุ่มเด็กผู้ชาย เมื่อมีปัญหาจะไม่ดำเนินการต่อสู้กันเองจะอ้าง “เจ้” (ลูกพี่-ผู้เขียน) และแสดงตนว่ามีดันสังกัดเป็นเจ้ เป็นเด็กและเยาวชนรุ่นพี่ที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาเป็นคนคุ้มครอง ดูแล พร้อมทั้งจะช่วยเหลือน้องถ้าน้องมีปัญหา แสดงความคุ้มครองอย่างปลอดภัยโดยเจ้จะไถเงินเป็นค่าคุ้มครองทั้งที่ลานวัดและสถานที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม เด็กหญิงจะยินยอมให้เงินเจ้และไปเดินเที่ยวตามที่ต่าง ๆ กับเจ้ บางคนเจ้ชักชวนให้หารายได้พิเศษก็มีความยินยอม ก็จะแบ่งผลประโยชน์กัน มีการรับส่งอย่างเป็นระบบ มีการติดต่อลูกค้าให้เรียบริบร้อย เด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือบางส่วนทำงานเมื่อเลิกงานก็จะมารวมกลุ่มเที่ยวเตร่ บางส่วนไม่ได้ทำงานจะมาใช้ชีวิตที่ห้างสรรพสินค้าเพื่อไถเงินเพื่อหารายได้มาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน จะใช้ชีวิตอยู่ที่ห้างสรรพสินค้า โดยมีมุมประจำจนกระทั่งห้างสรรพสินค้าปิดจึงแยกย้ายกลับที่พัก ห้างสรรพสินค้าที่อยู่ไม่ห่างจากชุมชนนี้เป็นสถานที่นัดพบกันระหว่างเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบและนอกระบบการเรียน

เด็กและเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ทำการศึกษา หากดูวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชน สามารถสะท้อนโดยแบ่งได้ดังนี้ คือ กลุ่มเรียนหนังสือ จะมีอายุตั้งแต่ 12-22 ปี ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่ในหมู่บ้านจะเรียนหนังสือในชุมชนและนอกชุมชน ส่วนใหญ่จะไปกลับทุกวัน เมื่อกลับจากโรงเรียนจะช่วยทำงานบ้านเช่น หุงข้าว ล้างจาน (ส่วนใหญ่ผู้หญิงจะทำ) เสร็จแล้วจึงไปรวมกลุ่ม

กันเล่นกีฬาเช่น ฟุตบอล วอลเลย์บอล จับกลุ่มคุยกันบ้าง หรือบางครั้งก็จะรวมกลุ่มดื่มสุรา ในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้จะไปช่วยงานพ่อแม่ที่ไร่ หรือนา เป็นส่วนใหญ่ กลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนใหญ่จะเรียนจบ มัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไม่ได้เรียนต่อ เพราะพ่อแม่ไม่มีเงินส่ง บางคนก็เกรงเรียนไม่จบ วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนกลุ่มตอนกลางวันจะทำงาน ทำไร่ ทำนา ถ้าสัตว์ เกือบของป่ามาขาย เช่น หน่อไม้ เห็ด เป็นต้น หรือกระทั่งไปรับจ้างทำงานเป็นรายวัน เช่น รับจ้างตัดหญ้าสวนยาง ไถนา เป็นต้น หลังจากเสร็จสิ้นการทำงานก็รวมกลุ่มดื่มสุรากับผู้ใหญ่ในชุมชนบ้าง ไปเล่นกีฬาบ้าง ส่วนกลางคืนก็อยู่บ้าน จะมีออกไปเที่ยวดื่มสุราบ้านเพื่อนบ้าง บางคนก็จะนอนแต่หัวค่ำเพื่อเก็บแรงไปทำงานพรุ่งนี้ต่อ หรือบางคนก็จะไปคุยกับสาวในหมู่บ้าน และต่างหมู่บ้าน เป็นต้น และก็มีไปเที่ยวร้านอาหารซึ่งเป็นร้านคาราโอเกะ กลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่ไปทำงานที่กรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้หลังจากเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็จะไปทำงานที่กรุงเทพมหานครเลย จะมีทั้งไป ๆ มา ๆ และไปอยู่ประจำ ถ้าเป็นผู้ชายจะทำงานเป็น ช่างไฟ ช่างเฟอร์นิเจอร์ ช่างก่อสร้าง ส่วนผู้หญิงก็จะทำงานโรงงาน และเสมียนบ้าง ส่วนใหญ่จะส่งเงินมาให้ทางบ้านเป็นประจำบางคนก็จะส่งเป็นรายเดือน หรือนาน ๆ ครั้งก็มีหรือบางรายก็ส่งเงินมาให้พ่อแม่สร้างบ้านใหม่

4.6 การรวมตัวของเด็กและเยาวชน : การสร้างพื้นที่ทางสังคม

กลุ่มเพื่อน มีความสำคัญกับเด็กและเยาวชน และมีอิทธิพลต่อวิถีคิดและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก บทบาทของเพื่อน เป็นทั้งการกล่อมเกลาคิด พัฒนาารของความเป็นผู้ใหญ่ และการแสดงตัวตนอัตลักษณ์ของการเป็นเพศชาย หรือเพศหญิง รวมทั้งความสนุกสนาน ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความหมายจากมุมมองของเด็กและเยาวชน มีดังนี้

“เพื่อนหมายถึงคนที่จะมีอะไรที่เหมือน ๆ กัน คุยกันได้ทุกเรื่อง ปรึกษากันได้ ต้องกินต้องเที่ยวด้วยกันแล้วรู้สึกสบายใจ เวลาอยู่ด้วยกันแล้วจะรู้สึกเฉย ๆ แต่เมื่อขาดคนใดคนหนึ่งไปจะรู้สึกขาดอะไรไปอย่างหนึ่ง”

“เพื่อนไม่ได้มีความหมายแค่ว่าอยู่ในวัยเดียวกัน แต่จะรวมถึงอายุต่างกันด้วยก็ได้”

“ถึงแม้จะอายุมากกว่าเพื่อนในกลุ่มและน้องให้ให้ความเคารพแต่ไม่อย่าทำตัวเป็นลูกพี่ลูกน้องให้คบกันเหมือนเพื่อนเหมือนพี่มากกว่า”

“เพื่อนจะเข้าใจเรามากกว่า สามารถระบายเรื่องไม่สบายใจได้”

“เพื่อนไปไหนมาไหนกันได้สนิทใจว่าไม่ต้องระแวงว่ามันจะดีเรา”

“ผมอยู่กับกลุ่มเพื่อน กลุ่มพี่มากกว่าอยู่กับพ่อแม่ จนกลายเป็นความเคยชินไปแล้วทำให้เราไม่เหงา”

“เด็กและเยาวชนก็ต้องมีเพื่อน ถ้าไม่มีเพื่อน ไม่มีกลุ่ม ชีวิตมันเหมือนขาดอะไรไปอย่าง”

“ผมเคยมีแฟนแต่ส่วนมากจะติดเพื่อนมากกว่า ทะเลาะกับแฟนเรื่องเพื่อนก็มี เพราะเขาว่าเรามีเวลาให้เพื่อนมากกว่า”

“ผมจะสนิทกับเพื่อนที่บ้านมากกว่าเพื่อนที่โรงเรียน เพราะส่วนมากก็เป็นคนที่รู้จักกันมานานจนสนิทแล้ว บางคนก็เรียนจบ มัธยมศึกษาปีที่ 3 มาด้วยกัน แต่ถ้าไปที่โรงเรียนก็จะมีเพื่อนสนิทในห้อง คนสองคนแค่นั้นเอง”

“เด็กและเยาวชนต้องมีเพื่อนและมีหลายรูปแบบ เพราะมีกลุ่มสนิทหลายกลุ่มทั้งที่อายุน้อยและอายุมากกว่า แต่ส่วนใหญ่จะเป็นคนที่บ้านไม่ไกลกันมาก รู้จักกันมานานและที่สำคัญคบกันด้วยใจมากกว่าด้วยเงิน เพราะเพื่อนจะคุยกันได้ทุกเรื่องในขณะที่แฟนคุยกันได้บางเรื่อง พ่อแม่คุยกันได้บางเรื่อง และเพื่อนกับแฟนจะมีความสำคัญไม่เหมือนกัน”

“เพื่อนมีความสำคัญมาก เพราะช่วยทำการบ้าน ช่วยติวหนังสือ หรือไปไหนด้วยกันจะได้ไม่เงิน เวลามีปัญหาที่ช่วยเหลือให้คำปรึกษา เรื่องที่คุยกันส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเรียน รองลงมาเป็นเรื่องแฟน ละคร ส่วนเรื่องแฟนในกลุ่มเพื่อนไม่ให้ความสำคัญ”

“อยู่กับเพื่อนแล้วมั่นใจ ปรึกษาได้และคลายเหงา”

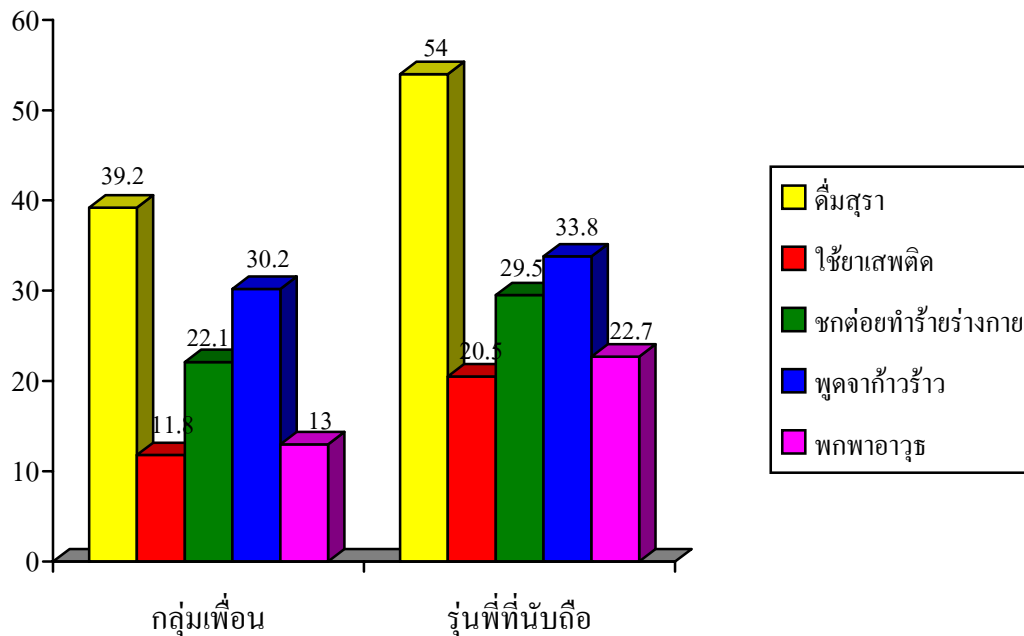
“เพื่อนเป็นผู้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับเราได้ทุกเมื่อ ทำอะไรคล้ายๆ กัน เช่น ครั้งหนึ่งแอบกินขนมในห้องเรียนครูจับได้และถามว่าใครกินบ้าง เพื่อนในกลุ่มยกมือและทุกคนถูกลงโทษให้ทำความสะอาดห้องด้วยกัน สนุกดี กวาดห้องจัดเก้าอี้ไปก็หัวเราะกันไป โบว์บอกว่าหากเพื่อนคนใดในกลุ่มมีแฟนก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนห่างกันไป”

“ไม่ชอบให้เพื่อนมีแฟน รู้สึกว่ามันขาดความเป็นกลุ่มกัน เพราะเคยไปไหนไปด้วยกัน”

ตารางที่ 8 แสดงค่าร้อยละพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ที่นับถือที่เด็กและเยาวชนคบหา

พฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ที่เด็กและเยาวชนคบหาอยู่	ลักษณะพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อน(ร้อยละ)	ลักษณะพฤติกรรมเสี่ยงของรุ่นพี่ที่นับถือ(ร้อยละ)
ดื่มสุรา	39.2	54.0
ใช้ยาเสพติด	11.8	20.5
ชกต่อยทำร้ายร่างกาย	22.1	29.5
พุดจก้าวร้าว	30.2	33.8
พกพาอาวุธ	13.0	22.7

แผนภูมิที่ 10 แสดงค่าร้อยละพฤติกรรมเสี่ยงของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่ที่นับถือที่เด็กและเยาวชนคบหา



จากตารางที่ 8 ข้อมูลการสำรวจ เกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน หรือรุ่นพี่ที่เด็กและเยาวชนไปมีความสัมพันธ์ด้วย มีพฤติกรรมเสี่ยงอย่างไร พบว่า เด็กและเยาวชนในชุมชนที่ทำการศึกษารายงานว่า เพื่อนหรือรุ่นพี่ที่นับถือ มีพฤติกรรมการดื่มสุราร้อยละ 39 และ 54 ตามลำดับ มีพฤติกรรมการชกต่อยทำร้ายร้อยละ 22 และ 29 ตามลำดับ ร้อยละ 30 และ 33 มีพฤติกรรมพูจก้าวร้า และร้อยละ 13 ของเด็กและเยาวชนในชุมชนที่ศึกษาระบุว่ามีเพื่อนที่พกอาวุธ และมีรุ่นพี่ที่พกอาวุธร้อยละ 22.7

เด็กและเยาวชนมีสังคมของเพื่อนในชุมชนและ ในห้องเรียนเดียวกันรุ่นเดียวกัน เป็นสังคมที่มีการรู้จักกันจากเพื่อน ๆ กลุ่มที่มีผลการเรียนคล้ายกัน นิสัยคล้ายกัน บ้านไปทางเดียวกัน จะเริ่มมีความสัมพันธ์กันในการช่วยเหลือกันและกัน เพื่อนเป็นญาติทั้งทางตรงและทางอ้อม ลูกของป้า ลูกของน้าเป็นญาติของเพื่อนเริ่มรู้จักกันและใช้ชีวิตประจำวันร่วมกันบ้าง เช่นเดินทางมาด้วยกัน กินข้าวด้วยกัน เมื่อมีปัญหาช่วยกันในการแก้ปัญหาตามศักยภาพของเด็ก เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะไว้วางใจเพื่อนสนิทในการปรึกษาหารือ ถ้าแก้ไม่ได้ จะไปหาคนที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาซึ่งจะเป็นเด็กและเยาวชนที่ทุกคนเรียกว่าพี่เป็นผู้แนะนำและแก้ปัญหาให้ การสร้างเครือข่ายจะขยายรวดเร็วมีการยอมรับเป็นน้องเป็นเพื่อนโดยผ่านเพื่อน ซึ่งต่อจากนั้นจะเชื่อมโยงไปถึงพ่อแม่ของเด็กและเยาวชนที่รู้จักโดยผ่านลูกเป็นผู้แนะนำและนำมาที่บ้าน

การรวมกลุ่มกันของเด็กและเยาวชนนี้ไม่ได้รวมกลุ่มกันเพื่อสร้างปัญหาอย่างที่ผู้ใหญ่หลาย ๆ คนเข้าใจ แต่การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้เกิดจากความต้องการพื้นที่ปลดปล่อยความเป็นตัวเองพร้อมกับค้นหาสิ่งที่ขาดหายไป การศึกษาครั้งนี้ได้คำตอบว่าทำไมเด็กและเยาวชนชอบเข้ากลุ่ม ดังนี้

1. ต้องการความคุ้มครองในด้านความปลอดภัย ด้วยการเข้ากลุ่ม กรณีตัวอย่าง “บุญ” อายุ 16 ปี ปัจจุบันเลิกเรียนแล้ว เพราะสอบตกหลายวิชา สอบซ่อมไม่ไหว บุญทำงานรับจ้างบ้างเป็นครั้งคราว หรือรับจ้างจัดโต๊ะอาหารก็ได้เงินประมาณวันละ 100-200 บาท บุญในสายตาเพื่อน ๆ มักจะเป็นตัวตลกและถูกล้อเป็นประจำ บ้างก็ว่าหน้าเหมือนปลาบุญ เพื่อน ๆ จึงเรียกว่า “บุญ” บุญจีบผู้หญิงในการเล่น msn ใน internet แต่ถูกบอกเลิกเพราะเปิดหน้ากล้อง หรือส่งรูปไปให้ดู ทำให้บุญเกิดความน้อยใจ แต่อย่างไรก็ยังมีเพื่อนคอยปลอบใจ และให้กำลังใจเสมอ “ไม่เป็นไรมึงยังมีเพื่อน หญิงไม่สนที่ข้างมัน”

บุญเป็นสมาชิกของกลุ่ม แต่มักจะเป็นผู้ตาม เพื่อนให้ไปไหนก็ไป เพื่อนให้ทำอะไรก็ทำ บุญมองตัวเองว่าเป็นคนไม่ค่อยมั่นใจในตัวเอง เมื่อได้มาเข้ากลุ่มรู้สึกว่ามีเพื่อนคุ้มครองและปลอดภัยกว่าอยู่คนเดียว “เวลาอยู่กับเพื่อน กล้าพอที่จะทำอะไรมากขึ้น กล้าจีบผู้หญิง โทรศัพท์คุยกับผู้หญิง เช่นเดียวกับ “ค่อม” อายุ 13 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 น่ารักและเรียบร้อย และต้องการความปลอดภัยจากการถูกเพื่อนแกล้ง จึงต้องเข้าร่วมกับกลุ่มแสบของโรงเรียน “ค่อม” เรียนรู้กระบวนการกลุ่ม การอยู่ในกลุ่มที่มีบารมีและการใช้กำลังตัดสินใจปัญหาด้วยอารมณ์ตามวิธีการของรุ่นพี่หัวหน้ากลุ่มทั้ง ๆ ที่ “ค่อม” เองยังไม่มีทำที่หัวรุนแรงหรือขึ้นชอบการสร้างบารมีด้วยการใช้กำลังและพลังกลุ่มมากนัก แต่ “ค่อม” ก็รู้สึกสบายใจที่มีผู้คุ้มครองความปลอดภัยเมื่ออยู่ในโรงเรียน เพราะ “ค่อม” จะต้องเรียนที่โรงเรียนนี้อีก 2 ปี “ค่อม” สามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งไม่ใช่ส่วนเกินได้

2. ต้องการความสนุกสนาน การได้อยู่กับเพื่อน เป็นความสนุกสนาน ความบันเทิงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เห็นได้จากการที่เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มักจะรวมกลุ่มในช่วงเวลาว่างเพื่อร้องเพลง เล่นกีตาร์ร่วมกัน เพื่อขจัดความเครียด ความกดดัน และเสียงทะเลาะเบาะแว้งกันจากภายในบ้าน ออกมาปลดปล่อยความเครียด และนั่งสนทนากันกับเพื่อน ๆ หรือการรวมกลุ่มกันเพื่อเล่นสนุกเกอร์ และการเลี้ยงไก่ชนก็เป็นตัวแทนของกิจกรรมที่ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมารวมตัวกัน กรณี “คอส” อายุ 15 ปี เรียนไม่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะสอบซ่อมไม่ผ่านและถูกซ้ำชั้นจึงไม่ยอมเรียนต่อ พี่สาวก็มีปัญหาครอบครัว “คอส” เป็นตัวอย่างหนึ่งของเด็กและเยาวชนที่ต้องการค้นหาสิ่งที่ขาดหายไปจากชีวิตด้วยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกคณะกระต๊ว (กระต๊วเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่นิยมเล่นในงานพิธีต่าง ๆ) “คอส” มีความสามารถในการแสดงมาก เล่นเป็นสื่อที่เป็นตัว

เด่นของคณะ ทำทางคล่องแคล่ว เอาจริงเอาจัง ด้วยทำทางลุยๆ ไม่เกรงกลัวใคร แต่อัยยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ทำให้คอสมิเพื่อนมาก “คอส” จะแวะเข้ามากินข้าวที่บ้านและออกไปกับเพื่อน “คอส” ไม่ค่อยอยู่บ้าน แต่สามารถหา “คอส” ได้ที่บ้านของรุ่นพี่คนหนึ่งที่เป็นแกนนำของคณะกระตัว “คอส” ได้เงินจากการเล่นกระตัวบ้าง พอที่จะช่วยเหลือครอบครัวได้ แต่ก็ไม่มาก ในบางชุมชนเด็กและเยาวชนก็ชวนกันไปเล่นฟุตบอลในช่วงเย็น เช่น บริเวณที่ว่างใต้ทางด่วน สนามในโรงเรียน ที่สาธารณะ บางกลุ่มจะไปตกปลาในบริเวณคลองที่อยู่ทั้งในและนอกชุมชน เด็กและเยาวชนที่มาตกปลาเล่าว่า “สบายใจดี ไม่ต้องอยู่ในบ้านที่พ่อแม่ทะเลาะกัน”

3. ต้องการให้เป็นที่ยอมรับ เด็กและเยาวชนไม่น้อยอยากให้คนอื่นยอมรับ การรวมกลุ่มหรือการมีแก๊งค์ เดินไปไหนจะได้ดูเก๋ เท่ๆ เช่น การเข้ากลุ่มเลี้ยงไก่ชนของเด็กและเยาวชน ที่ต้องการให้ชุมชนยอมรับและชื่นชมว่าตนมีความสามารถ แต่กับความคิดของผู้ใหญ่ในชุมชนแล้วมักจะตัดสินเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ว่า เป็นพวกไม่เรียนหนังสือ ไม่เอาถ่าน นอนดึ้นสาย จี้เกียจ ขณะที่เด็กและเยาวชนมองว่าการเลี้ยงไก่ชนทำให้เกิดความเชี่ยวชาญและสามารถมีความสัมพันธ์กับกลุ่มคนในวงการ แม้ว่าคนในชุมชนจะไม่ยอมรับแต่มีคนอื่นนอกชุมชนยอมรับเด็กและเยาวชนก็พอใจ สำหรับกรณีของ “บีม” อายุ 15 ปี เข้าร่วมกลุ่มพลูแบร์ เพราะอยากให้สาวสนใจ “บีม” ไม่ชอบเรียนหนังสือ เพราะเรียนไม่ค่อยเข้าใจ ครูดุและสั่งงานไม่ทัน รู้สึกเบื่อกับการเรียน แต่ชอบไปโรงเรียนเพราะมีเพื่อนเยอะ ได้ไปสร้างวีรกรรมแห่งความเก๋ด้วยกัน โดยการชกต่อย ถ่าโลโก้ทำหายเด็กต่างโรงเรียน ทำให้กลุ่มของตนเองมีอำนาจ และแผ่กระจายไปยังที่อื่น ลดศักดิ์ศรีของโรงเรียนอื่นลง สร้างบารมีให้กับโรงเรียนของตนเอง “บีม” เองเคยมีปัญหาค่อยดีกับนักเรียนต่างโรงเรียนหน้าชุมชนตรงบริเวณร้านเกมส์ และออกไปถ่าโลโก้กับกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียน “บีม” เห็นว่ามันเป็นเรื่องที่เด็กและเยาวชนต้องทำ มันเท่ๆ มันเก๋ มันส์ แสดงว่าเป็นเด็กและเยาวชนที่แท้จริง ไม่ใช่ลูกแห่ หรือเด็กเรียน ทำให้ตนเองภาคภูมิใจกับการได้ชัยชนะเหนือโรงเรียนอื่น สบายคู่ต่อสู้ได้อย่างราบคาบ การกระทำเช่นนี้ “บีม” เชื่อว่าทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม

4. ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม อิทธิพลของเพื่อนมีความสำคัญต่อการสร้าง กล่าวว่าคุณอื่น ๆ จะมองว่านิสัยไม่ดีจึงไม่มีเพื่อนมากไปด้วย บางครั้งก็ต้องจำยอมที่จะต้องทำอะไรตามเพื่อน บางครั้งก็ต้องเล่นละครทั้ง ๆ ที่ในใจไม่ชอบแต่ยากที่จะปฏิเสธ เช่น “แอน” ต้องไปเดินห้างร้องคาราโอเกะ เพราะเพื่อนชวน แต่ในใจอยากจะกลับไปบ้านอ่านหนังสือ เช่นเดียวกับ “ฐิต” เด็กเรียนคืออายุ 15 ปี อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้องเรียนที่ “ฐิต” เรียนนี้เป็นห้องที่เน้นวิชาวิทยาศาสตร์ ถือว่าเป็นห้องที่นักเรียนเรียนค่อนข้างดี “ฐิต” เป็นเด็กกิจกรรม รับหน้าที่เป็นหัวหน้าห้อง “ฐิต” ใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนด้วยการเล่นบาสเกตบอลกับเพื่อนๆ และเป็นนักกีฬาของโรงเรียนด้วย ช่วงวันหยุด “ฐิต” จะหารายได้พิเศษเป็นพนักงานเสิร์ฟตามร้านอาหารกับเพื่อนสนิทคนหนึ่ง “ฐิต” เล่าว่า “ใน

ห้องเรียนถึงจะเป็นห้องที่เรียนดีแต่ก็มีเพื่อนที่ไม่เรียนและเป็นตัวกวนของห้อง เพื่อนพวกนี้จะเป็นแก๊งค์หลังห้องคือ ชอบนั่งเรียนอยู่ท้ายห้อง และแซวอาจารย์หรือสร้างความป่วนเวลาเรียน “ซู้ท” คิดว่าเพื่อนกลุ่มนี้ก็ทำให้ห้องเรียนมีสีสันและไม่น่าเบื่อเวลาเรียน “บางครั้งก็จำเป็นต้องเข้ากลุ่ม เพื่อจะได้มีเพื่อนมากขึ้น ไม่โดดเดี่ยว และทำให้ไม่รู้สึกละแวกพวก”

กรณี “เก่ง” อายุ 20 ปี เรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีเพื่อนในกลุ่มอยู่ 8 คน ทั้งรุ่นเดียวกันและรุ่นน้อง บอกว่า เพื่อนคือคนที่กินเล่นด้วยกัน ช่วยเติมเต็มชีวิตไม่ให้เหงา แม้ว่าเราจะโต้เถียงกันบ้าง หยอกล้อกันแรงไปหน่อย ก็ยังให้อภัยกันได้ บางครั้งวันนี้โกรธกันพรุ่งนี้ก็กลับมาคุยขณะที่ได้พูดถึงมิว่า “ไ้มิว่ามันเด็กเรียน ไม่ค่อยได้เจอมัน มันต้องอ่านหนังสือ แต่เรายังคงเป็นเพื่อนกันอยู่” มิวิ้มและพูดว่า “เพื่อนรู้ใจและเข้าใจ บางครั้งเรียนหนังสือมาแล้วเครียดก็มาหาเพื่อนเพื่อปลดปล่อย เพื่อนคุยได้ทุกเรื่อง ไม่มีกฎเกณฑ์” บู่เห็นด้วยและเสริมว่า “เราสามารถบอกถึงความในใจ ความผิด หรือสิ่งที่น่าอับอายให้เพื่อนฟังได้อย่างไม่อาย” เรื่องที่เด็กและเยาวชนพูดคุยกัน คือเรื่องผู้หญิง หนังสือ การชวนกันไปเที่ยวกลางคืน การหาสาวมานอน หรือทำสาวท้อง ยาเสพติดหรือแม้แต่เรื่องในครอบครัว เช่น พ่อแม่เลิกกัน พ่อแม่ทะเลาะกัน เป็นต้น แอ้มสามารถเล่าเรื่องครอบครัวให้เพื่อนฟังอย่างไม่อายเลยว่า “เมามามากแล้วมันเห็นกูก็ดบเตะ ในใจกูอยากฆ่ามันจริง ๆ” ส่วนใหญ่เพื่อนจะรับฟังปัญหามากกว่าเรื่องที่ดี ๆ สิ่งที่เพื่อนในกลุ่มช่วยได้คือชวนกันไปเที่ยวห้างให้บุหรืสูบ หรือชวนกันไปดูหนังฟังเพลงที่บ้านเพื่อนอีกคน บางคนก็ออกไปจีรรถจักรยานยนต์เล่นไม่ว่าเราจะเสียใจ ดีใจ กลุ้มใจ ภูมิใจ ก็อยากจะบอกเพื่อนได้รับรู้

“เบ๊งค์” บอกว่าชอบอยู่กับเพื่อนมาก “อยู่กับเพื่อนสนุก สบายใจ เฮฮา หยอกล้อ เกทับกัน ชวนกันไปทำเรื่องเลี้ง ๆ เช่นเดินเล่นข้ามถนนหรือไปหาเรื่องคู่อริ เป็นกองหนุนแซวผู้หญิง ทำตัวให้เป็นจุดสนใจหรือให้คนอื่นหมั่นไส้ และการจะเข้าร่วมกลุ่มก็ต้องใจถึง เพื่อนที่อยู่ก่อนใช้ให้ทำอะไรก็ต้องทำ เพื่อแสดงสปิริตว่าจริงใจ”

ลักษณะการรวมตัวของเด็กและเยาวชน จะเริ่มตัวกันในช่วงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีลักษณะที่ต่าง ๆ ไปจากการรวมตัวตอนเรียนชั้นประถมศึกษา การรวมกลุ่มของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา นี้เป็นไปในลักษณะที่มีสมาชิกกลุ่มที่แน่นอนชัดเจนแตกต่างจากการรวมกลุ่มกันของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ความเป็นกลุ่มที่ชัดเจนมีสมาชิกประจำและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันนั้นทำให้ความเหนียวแน่นในกลุ่มเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ในช่วงภาคปลายของการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นสมาชิกกลุ่มบางคนมีลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำกลุ่มเป็นที่ยอมรับของคนในกลุ่ม ลักษณะดังกล่าวเช่น เป็นลูกของครูในโรงเรียน เป็นลูกผู้นำชุมชน เป็นลูกคนมีฐานะ เป็นลูกนักเลงโตในชุมชน เป็นคนกล้า ไม่กลัวใครกล้าชกต่อย และหมัดหนัก ฝีมือดี เป็นคนที่สามารถช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มเมื่อเพื่อนในกลุ่มถูกทำร้ายจากเพื่อนต่างกลุ่ม พวกเขาสนใจที่จะใช้

ชีวิตจับกลุ่มคุยกันนอกห้องเรียนบ้าง ชวนกันหนีเรียนไปเล่นเกมสโตร์คอมพิวเตอร์บ้าง จีรจักรยานยนต์เที่ยวบ้าง ไปเล่นสโนว์บอร์ดบ้าง ไปเดินเล่นที่ห้างสรรพสินค้าบ้างความสนใจในการเรียนน้อยลง การให้ความสำคัญกับการใช้ชีวิตในกลุ่มเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ในช่วงปลายของการเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้นพวกเขาเริ่มมีความสนใจเพศตรงข้ามมากขึ้น “มันชวนผมไปดูหนังไปกัน 4 คน มันนั่งกับผู้หญิงมันไม่ได้ดูหนังหรอนั่งกอดกัน จูบปากกันด้วยส่วนผมทำเสียงประกอบ” ผู้เล่าเป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตัวผมเล็ก ผมสั้นเกรียน เล่าถึงความสัมพันธ์ของพวกเขา กับนักเรียนหญิง ด้วยสายตาแวววาว นอกเหนือจากการพูดถึงการจีบสาวผ่านการแชตอินเทอร์เน็ต และแลกเปลี่ยนโทรศัพท์กับสาว ๆ จากนั้นก็ติดต่อกันผ่านการโทรศัพท์คุยกันตอนกลางคืนแรกๆก็จะ คุยกันเป็นเวลานาน ๆ ทุกคืนเมื่อเวลาผ่านไปความตื่นเต้น มีชีวิตชีวาที่จางลงและเปลี่ยนความสนใจ เป็นเพื่อนหญิงคนใหม่ เงินค่าโทรศัพท์ที่ได้มาจากการเก็บเงินค่าขนมบ้าง การแอบหยิบเงินของแม่ใน ยามที่ไปช่วยแม่ขายของบ้าง “ผมหยิบเงินมาเป็นกำไม่ได้นับ แม่เขาก็ไม่คิดว่าเป็นผม เขาคิดว่า พ่อเลี้ยงผมเป็นคนเอาไป สมน้ำหน้ามัน ผมเอาเงินให้ยายด้วยให้ยายไว้ใช้ยายเขาก็รู้ว่าผมแอบหยิบ เงินแม่มาขายก็ไม่ได้ว่าอะไร”

ความเป็นกลุ่มเรา-กลุ่มเขา พวกเขาพวกเขาเริ่มมีความชัดเจนมากขึ้นในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงชีวิตนี้คือ พวกเขาเริ่มเรียนรู้ว่า เพื่อนคนไหน สังกัดกลุ่มไหน และแต่ละกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างไรทั้งในระดับเดียวกัน และความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นด้วย การเปรียบเทียบความเหนือกว่าระหว่างกลุ่มเกิดขึ้นในช่วงนี้และเริ่มชัดเจนในช่วงปลายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตอนต้น ความสนใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยน และการใช้ชีวิตทางสังคมกับกลุ่มเพื่อนเพิ่มมากขึ้น ความสนใจในการเรียนลดน้อยลง บางคนเริ่มถูกจับจ้องมากขึ้นจากครูในโรงเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเขามีประวัติการไม่สนใจเรียน แสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามกฎระเบียบของโรงเรียนเช่น การหนีเรียน การแต่งกายผิดระเบียบ ตกแต่งร่างกายเช่นเจาะหู ไว้ผมยาว สำหรับกลุ่มที่ไม่สนใจเรียนในห้องเรียนตั้งแต่ช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแล้วนั้น พวกเขาจะถูกคาดโทษควบคุมและจับจ้องเป็นพิเศษ ในขณะที่พวกเขามีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับกลุ่มครูอาจารย์นั้นเขากลับมีความสัมพันธ์ที่สนิทแน่นแฟ้นภายในกลุ่มเพื่อนมากขึ้น การช่วยเหลือกัน ไปไหนไปกันระหว่างกลุ่มเพื่อน การพูดคุยปรับทุกข์ และการถกมองในลักษณะเป็นภาพเหมารวมในลักษณะสมาชิกกลุ่มมากกว่าที่จะถูกรับรู้และประเมินรายบุคคลทำให้ความสนใจในการเรียนยิ่งลดน้อยลงเรื่อย ๆ ในช่วงนี้ทำให้เด็กและเยาวชนหลายคนลาออกจากโรงเรียนสิ้นสุดการใช้ชีวิตการศึกษาของตนเอง บางคนก็สามารถ “ทน” และคงสภาพของการเป็นนักเรียนของตนเองไปได้จนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ในที่สุดเด็กบางส่วนก็จะไม่สามารถจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ บางส่วนก็เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ไม่ต้องการที่จะเรียนต่อให้สูงขึ้นโดยมีความคิด

ว่าเรียนไม่ไหวบ้าง เรียนจบสูงมาก็ต้องมาทำนาหรือค้าขายซึ่งไม่แตกต่างจากการสิ้นสุดการเรียนและออกมาทำงานเลยในตอนนี้อย่างไรก็ตามยังคงเหลือวิถีของการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายบ้าง อาชีวศึกษาบ้าง วิทยาลัยเทคนิคบ้าง

เด็กและเยาวชนที่สนใจเรียนนั้นจะมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็กๆ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มไม่แน่นแฟ้นนัก จะมีการจับคู่ของเพื่อนสนิทเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ 2-3 คน การใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในโรงเรียนนั้นเป็นการศึกษาหาความรู้ในห้องเรียน เวลาที่ใช้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนมีไม่มากนัก เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีปัญหาความขัดแย้งกับครู พื้นที่ในการทำกิจกรรมทางสังคมนอกห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นที่โล่ง ที่โรงเรียนจัดไว้ให้นักเรียนใช้สำหรับทำกิจกรรมร่วมกันในช่วงเวลาพักระหว่างคาบเรียน แตกต่างจากเด็กนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งมีการเรียนที่ไม่ดี ไม่สนใจเรียนจะหนีเรียนมานั่งรวมกลุ่มพูดคุยกับเพื่อนโดยใช้พื้นที่บริเวณพื้นที่ชายขอบติดกำแพงโรงเรียน บริเวณที่รกร้างด้านหลังโรงเรียน ด้านหน้าห้องน้ำ ห้องดนตรีเป็นที่นั่งรวมกลุ่มพื้นที่เหล่านี้ทำให้พวกเขารู้สึกอิสระ ปลอดภัยจากสายตาคนนอก พวกเขาสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ที่พวกเขาสนใจถึงแม้ว่าจะเป็นสิ่งที่ผู้ใหญ่ห้ามเช่น นั่งจับมือชกกับคนรัก พลอครัก สูบบุหรี่ ดื่มเบียร์ ชกต่อสิ่งสอนเด็กรุ่นน้อง หรือเพื่อนที่พวกเขาหมั่นไส้ “ผมไม่เข้าใจครูเขาอมได้ยังไง มองไปจากทางฝั่งนี้จะเห็นตลอด มองจนไม่กล้ามอง อายแทนมัน กอด จูบ ล้วงกันไม่รู้จักอาย ตอนกลางวันซัดช้อนกันไปเป็นคู่ นั่งโอบนั่งกอดกันบนรถยิ่งกว่าฟัวเมีย โรงเรียนเข้าปด้อยออกมาได้ยังไง ผมบอกตรงๆ ผมไม่อยากจะมาอยู่ใกล้ๆ โรงเรียนผม เด็กผมมันเห็นรุ่นพี่มันเป็นแบบนี้ มันก็จะเอาอย่างกัน ผมก็ไม่เข้าใจนะพวกนี้มันก็ถูกศิษย์ผมทั้งนั้นตอนมันอยู่ชั้นประถมศึกษามันก็น่ารัก ไม่มีที่ท่าว่าจะเป็นอย่างนี้ พอมันข้ามไปเรียนโรงเรียนนั้นมันถึงเป็นแบบนี้” เสียงของครูที่พูดถึงการกระทำของเด็กนักเรียนที่แสดงถึงความสนใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างหญิงชายของเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

นอกจากนั้นการรวมกลุ่มยัง แบ่งตาม กลุ่มสังคม เช่นชุมชนเดียวกัน เพื่อนบ้านเดียวกัน กลุ่มโรงเรียนเดียวกัน กลุ่มเพื่อนที่โรงเรียนเก่า เป็นต้น นอกจากนั้นยังเป็นการรวมกลุ่มตามความสนใจ เช่น กลุ่มชุมชนหนึ่งที่ศึกษา เป็นกลุ่มผู้ชายในตอนเย็นหลังเลิกเรียนหรือวันเสาร์-อาทิตย์ เด็กและเยาวชนจะมาจับกลุ่มคุยกัน สำหรับกิจกรรมที่ทำ ได้แก่ ดึงวงดรัมมูรา เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ดูหนัง VCD เปิดเครื่องเสียงฟังเพลง เป็นกิจกรรมปกติของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ และจะแยกย้ายกันกลับบ้านในตอนดึกของทุกวัน ที่จังหวัดเชียงใหม่ในชุมชนที่ศึกษาแห่งนี้ วิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนในบันทึกของนักวิจัยสนามรายงานแบ่งเป็น

1. กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีความเกี่ยวข้องกับร้านสุราซึ่งเป็นร้านประจำจะเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มเฉพาะกิจ เฉพาะที่ และเฉพาะเวลา หลังจากเลิกและปิดร้านไปแล้วแต่ละคนจึงไม่มี

สัมพันธ์กันมากจนกว่าจะมาถึงวันใหม่ที่มีการเปิดร้านและนั่งคุย นั่งดื่มสุรากันอีกครั้งหนึ่ง ในช่วงกลางวันจะต่างคนต่างมีสังคมและภารกิจของตนเอง ความสัมพันธ์ของกลุ่มนี้ มีทั้งความรู้สึกเป็นลูกค้าและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของร้าน ขนาดของกลุ่มจะไม่แน่นอน แต่จะมีลูกค้าที่ไปประจำและรู้จักสนิทกันประมาณ 10 คน

2. กลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชน เป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายของอายุคือตั้งแต่ 15 – 29 ปี เนื่องจากว่าอยู่ชุมชนเดียวกันและใกล้ชิดจึงรู้จักกันเป็นอย่างดี มีการเล่นตะกร้อ เล่นกีฬาด้วยกัน มีการนั่งคุยแลกเปลี่ยน กันทุกวันหรือเกือบความสัมพันธ์ในกลุ่มจะเป็นความสัมพันธ์แบบแนวราบ ในลักษณะของเพื่อนมากกว่าการรวมกลุ่มแบบมีโครงสร้างหรือวัตถุประสงค์แต่ยังมีการเคารพในความเป็นอาวุโสของคนในกลุ่มอยู่ โดยจะเป็นที่น่าสังเกตว่ายังทำกิจกรรมร่วมกันมากเท่าใด เด็กและเยาวชนจะมีความสนิทสนมกันเป็นพิเศษมากขึ้นเท่านั้น เช่น กรณีดังต่อไปนี้

- กลุ่มที่เล่นตะกร้อ ไม่ได้เที่ยวหรือดื่มสุราสูบบุหรี่ ด้วยกันบ่อยครั้ง มีความรู้จักแต่ไม่ถึงขั้นสนิทสนมกับเพื่อนในกลุ่ม
- กลุ่มที่เล่นตะกร้อด้วยกันดื่มสุรา สูบบุหรี่และนั่งคุยกันแต่ไม่ใช่ยาเสพติด
- กลุ่มที่ไม่เล่นตะกร้อและไม่ดื่มสุรา แต่จะนั่งคุยพบปะกัน
- กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เช่น ที่นอกจากจะเล่นกีฬา นั่งคุย นั่งดื่มสุรากับเพื่อนแล้ว ยังมีความสนิทสนมกับเพื่อนที่ใช่ยาเสพติดในกลุ่มมากกว่าเพื่อนที่ไม่ได้ใช่ยาเสพติดด้วย

ในพื้นที่ภาคกลาง พบว่าในชุมชนมีการพูดคุยกันในกลุ่มเล็กๆ ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการเล่นของพวกเขา การชื่นชมเพื่อนที่มีความสามารถในการเล่นบางอย่าง อย่างเช่น “ไอ้หมีมันเก่งวะ มันผลิเตะเบ็ดปิงปอง ขว้างไปเสียงดังสนั่นเลย” ในบางครั้งเรื่องเล่าก็เกี่ยวพันไปถึงคนรุ่นโตกว่า “ไอ้โห วันนั้นนะกูเห็นแป๊ะบ้าลากมีดมา อย่างนี้ (โดยแสดงท่าทางประกอบ) จีรตลากมีดมา ฟันจับจับ อย่างะมึง อย่างะมึงใครซื้อของร้านแม่กู ตาย กูจะฟันไม่เลียงเลย” การเล่าเป็นไปอย่างออกรสออกชาติแสดงท่าทางประกอบ เด็ก ๆ ในกลุ่มสนใจฟังกันและหัวเราะพร้อมกับเริ่มคุยโอ้อวดถึงเหตุการณ์คล้ายคลึงกันที่ตนเองไปประสบมา

สิ่งที่เด็กและเยาวชนพูดคุยกัน ก็เป็นเรื่องที่ประสบพบมาในชีวิตประจำวัน การปรึกษาหารือขอความคิดเห็นจากเพื่อนเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจมากยิ่งขึ้น หรือเรื่องในอดีต เช่น การไปมีเรื่องชกต่อยกัน แสดงให้เห็นถึงความบ้าบิ่น กล้าหาญ บางเรื่องเป็นเรื่องที่ตลกขบขัน เรื่องเด็กและเยาวชนเพศตรงข้ามที่มักจะพูดคุยในวงสุราเป็นประจำ ส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนที่อยู่ในละแวกเดียวกัน และเติบโตด้วยกันมา ก็จะมีวีรกรรมหรือเรื่องเล่าที่นำมาเล่าซ้ำแล้วซ้ำเล่าเมื่อมีการตั้งวงดื่มสุรากัน เป็นเรื่องในอดีตสมัยที่ยังเด็ก ซึ่งจะสามารถสร้างเสียงหัวเราะและความเฮฮาให้แก่ผู้ที่อยู่ในประสบการณ์นั้น ๆ เมื่อนำเรื่องดังกล่าวมาเล่า

เด็กและเยาวชนในชุมชน อีกหมู่บ้าน หนึ่ง มักจะรวมตัวกันที่หน้าศาลาหน้าวัดเป็นประจำเกือบทุกคืน ทุกวันจะมีรถจักรยานยนต์ประมาณ 6-12 คัน จอดกันหน้าวัดพร้อมกับเด็กและเยาวชน จำนวน 6-12 คนโดยเฉลี่ยอายุตั้งแต่ 13-24 ปี โดยจะมีหลวงพี่ ซึ่งเด็กและเยาวชนค่อนข้างให้ความนับถือ หรืออาจจะเรียกว่าหัวหน้าก็ได้ คอยดูแลและสั่งการถ้าเกิดเรื่อง นอกจากที่ชุมชนหน้าวัดแล้วที่เป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดเรื่องและทะเลาะวิวาทแล้วยังมีอีกสถานที่หนึ่ง ที่อยู่ทางเข้าหมู่บ้านที่ตรงศาลาริมทาง เด็กและเยาวชนชอบไปดื่มสุรา สังสรรค์กันโดยจะชอบนั่งริมทางและเป็นสถานที่ดักทำร้ายเด็กและเยาวชนอีกหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงและชอบมาหาเรื่อง เพราะเป็นหมู่บ้านในชนบท จึงไม่มีร้านเกมส์ และร้านสุราคาราโอเกะจึงไม่มีปัญหาตรงนี้ นอกจากเข้าไปเที่ยวในอำเภอทองซึ่งระยะทางจะประมาณ 7 กิโลเมตร จากหมู่บ้าน

อีกชุมชนทางภาคเหนือ การรวมตัวของเด็กและเยาวชน ได้มีการแบ่งตาม ลักษณะเชิงชาติพันธุ์ คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นคนเมือง (พื้นราบ) และกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (อาข่า ลีซอ และไทใหญ่) การแบ่งเด็กและเยาวชนออกเป็น 2 กลุ่มเช่นนี้เป็นเพียงการแบ่งตามลักษณะความเป็นชาติพันธุ์การเข้ามาอยู่ก่อนและการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาสร้างที่อยู่อาศัยในหมู่บ้าน ซึ่งมีผลต่อลักษณะการดำเนินในชีวิตประจำวันของเด็กและเยาวชนซึ่งจะกล่าวต่อไป แต่ในภาพรวมแล้วกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนไม่ได้มีการแบ่งแยกความแตกต่างทางด้านกลุ่มชาติพันธุ์อย่างชัดเจนเด็ดขาด

ลักษณะของเด็กและเยาวชนในชุมชนนี้เป็นไปในลักษณะแบบสังคมเมือง เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนอยู่ใกล้เมือง และรอบๆชุมชนเป็นสถานที่ตั้งของร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ตร้านค้า และสถานบันเทิงที่เปิดให้บริการและเรียงรายอยู่ตามถนนสายเลียบคลองชลประทานเป็นจำนวนมาก ทำให้เด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียนส่วนใหญ่หลังจากเลิกเรียนในตอนเย็นมักจะจับกลุ่มขี่รถจักรยานยนต์ออกไปเล่นเกมส์ บริเวณในเมือง หรือในตอนกลางคืนก็จะรวมกลุ่มกันออกไปเที่ยวตามสถานบันเทิงต่าง ๆ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 จากโรงเรียนในหมู่บ้านแล้วมีโอกาสไปเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น (ส่วนใหญ่จะเป็นสายอาชีพ) ที่โรงเรียนในตัวเมือง ทำให้มีโอกาสเปิดหูเปิดตาและมีกลุ่มเพื่อน ที่สำคัญการได้ออกไปเรียนในตัวเมืองเด็กและเยาวชนแทบทุกคนจะมีรถจักรยานยนต์เป็นของตัวเอง ทำให้สามารถไปไหนมาไหนได้ง่าย จึงยิ่งทำให้เด็กและเยาวชนในชุมชนไม่ค่อยอยู่ติดบ้านแต่จะออกไปหาเพื่อน ไปเที่ยวและกลับบ้านประมาณ 4 ทุ่ม

ในส่วนของเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์จะมีชีวิตประจำวันแตกต่างจากเด็กและเยาวชนคนเมือง (พื้นราบ) ทั่วไปคือ เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นชาวลีซอและอาข่าประมาณ 4-5 ครอบครัวที่ทำธุรกิจรับกระเป๋าสานมาลงสี เย็บลายและนำไปขายที่กรุงเทพมหานคร โดย

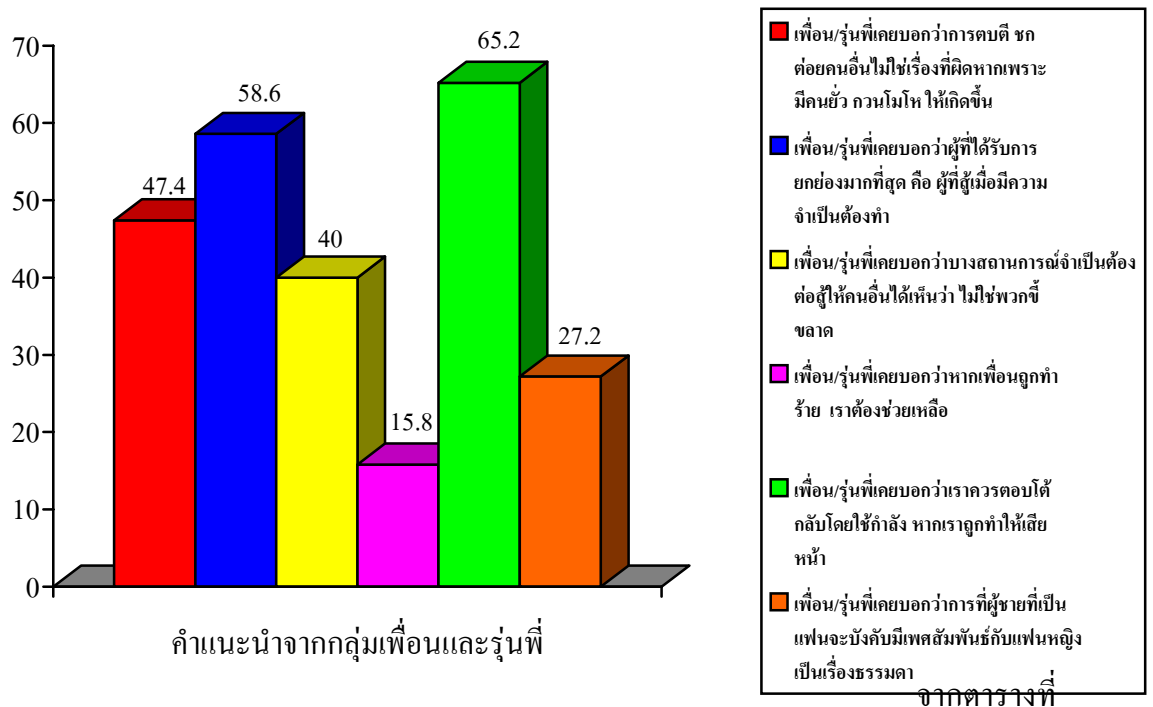
จะมีการจ้างแบบเหมาช่วงคือครอบครัวที่เป็นเจ้าของธุรกิจจะลงทุนอุปกรณ์ให้กับชาวบ้าน (กลุ่มชาติพันธุ์) เช่น จักรเย็บผ้า (เฉพาะบ้านที่ไม่มี) อุปกรณ์การเย็บ ฝ้าย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านไม่ได้ออกไปทำงานรับจ้างนอกหมู่บ้านจะรับกระเป๋าสานมาทำที่บ้าน โดยจะได้รับค่าจ้างต่อชิ้น ชิ้นละ 15 บาท บางครั้งผู้ชายผู้เป็นสามีก็จะเข้ามาช่วยเย็บด้วยในช่วงที่อยู่บ้าน เวลานั้นก็จะออกไปรับจ้างหรือออกไปขายลูกชิ้น ปลาหมึก หรือผลไม้ เด็กนักเรียนเด็กและเยาวชนที่หลังจากกลับจากโรงเรียนแล้วจะต้องมาช่วยพ่อแม่ทำงานที่บ้าน

สำหรับเด็กและเยาวชนไทใหญ่ก็เช่นกัน เด็กและเยาวชนหลังจากที่เลิกเรียนแล้วก็ต้องกลับที่พักซึ่งเป็นที่พักคนงานก่อสร้าง หรือบางแห่งชาวไทใหญ่จะรวมตัวกันเข้าบ้านเพื่อช่วยกันจ่ายค่าเช่า ในช่วงปิดเทอมเด็กและเยาวชนไทใหญ่หลายคนต้องติดตามพ่อแม่ออกไปรับจ้างทำงานก่อสร้างตามสถานที่ก่อสร้างต่าง ๆ นอกจากนี้เด็กไทใหญ่ก็จะรับจ้างตามร้านค้าในหมู่บ้าน หรือตามร้านอาหารในเมือง

ตารางที่ 9 แสดงคำร้อยละของการแนะนำส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยงให้เด็กและเยาวชนของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่

คำแนะนำจากกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่	เคยแนะนำร้อยละ
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าการคบดี ชกต่อยคนอื่นไม่ใช่เรื่องที่ผิดหากเพราะมีคนชั่ว กวนโมโห ให้เกิดขึ้น	47.4
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าคุณที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด คือ ผู้ที่สู้เมื่อมีความจำเป็นต้องทำ	58.6
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าบางสถานการณ์จำเป็นต้องต่อสู้ให้คนอื่นได้เห็นว่าคุณไม่กลัว	40
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าหากเพื่อนถูกทำร้าย เราต้องช่วยเหลือ	15.8
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าเราควรตอบโต้กลับโดยใช้กำลัง หากเราถูกทำให้เสียหน้า	65.2
เพื่อน/รุ่นพี่เคยบอกว่าการที่ผู้ชายที่เป็นแฟนจะบังคับมีเพศสัมพันธ์กับแฟนหญิงเป็นเรื่องธรรมดา	27.2

แผนภูมิที่ 11 แสดงค่าร้อยละของการแนะนำส่งเสริมพฤติกรรมเสี่ยงให้เด็กและเยาวชนของกลุ่มเพื่อนและรุ่นพี่



9 แสดงบทบาทของเพื่อนหรือรุ่นพี่ที่เด็กมีความสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน ว่าเคยบอกให้เด็กและเยาวชนตอบโต้โดยใช้กำลังหากถูกทำให้เสียหน้ามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.2 รองลงมาได้แก่บอกให้เด็กและเยาวชนว่าผู้ที่ได้รับการยกย่องมากที่สุด คือผู้ที่สู้เมื่อมีความจำเป็นต้องทำ เท่ากับร้อยละ 58.6 และเรื่องที่มีการแนะนำน้อยที่สุดได้แก่คำแนะนำที่ว่าหากเพื่อนถูกทำร้าย เราต้องช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ 15.8 เท่านั้น

4.7 วิธีชีวิตเด็กและเยาวชนในโรงเรียน

วิถีชีวิตเด็กและเยาวชนในการเรียนหนังสือ จากการศึกษาพบว่า เด็กนั้นมาจากต่างอำเภอ เดินทางมาเรียนในโรงเรียน บ้างก็เดินทางไปกลับโดยรถโดยสารประจำทางสาธารณะ บ้างก็มาเช่าหอพักอยู่ ส่วนหนึ่งมาอาศัยอยู่กับญาติ ความที่โรงเรียนมีเด็กนักเรียนมาเรียนจากหลากหลายอำเภอนี้ทำให้มีการนิยามตัวตนตามถิ่นเดิมของนักเรียนเด็กที่มาเรียนด้วยตามสถานที่ ถิ่นที่อยู่ การนิยามตัวตนตามถิ่นเดิมจะคลายลงเมื่อเด็กและเยาวชนได้ปรับตัวและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับเด็กถิ่นอื่นผ่านการ

รวมกลุ่มโดยการนิยามตัวตนจะเปลี่ยนไปโดยนิยามตามชื่อชั้นบ้างนิยามความเป็นพวกในกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้น

ความแน่นแฟ้นของกลุ่มเด็กนักเรียนนั้น เด็กนักเรียนที่อยู่ในถิ่นพื้นที่วิจัยนี้จะมี ความแน่นแฟ้น มากกว่าอาจเนื่องมาจากโรงเรียนตั้งอยู่ในถิ่นของตนเองซึ่งมีเด็กนักเรียนในถิ่นมากกว่า ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากการใช้เวลาอยู่ร่วมกันมากทั้งในช่วงเวลาที่ใช้ชีวิตอยู่ใน โรงเรียนและช่วงเวลาว่างหลังเลิกเรียน

การรวมกลุ่มกันของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนนี้ทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนบางกลุ่มมี การกระทำความรุนแรงในลักษณะของการข่มขู่ การรุมทำร้ายร่างกาย การไถเงิน เมื่อถูกข่มขู่และไถ เงินนั้นคนที่ยอมจะมีสถานะเป็นเด็กในปกครอง จะไม่โดนรังแกและหากโดนรังแกจากเด็กกลุ่มอื่น ก็จะได้รับปกป้อง ช่วยเหลือ แต่ยังคงต้องหยิบยื่นเงินให้กับ “จาแจ่ว” หรือ “เจ้” ในสถานะเช่นนี้ ผู้รับเงินจะไม่เรียกว่าเป็นการไถเงินแต่จะใช้คำเรียกว่า “ค่าคุ้มครอง”

การทะเลาะวิวาทกันระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เริ่มต้นขึ้นในช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 นั้นมีรูปแบบ ลักษณะที่แตกต่างจากในกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา รวมถึงระดับของความรุนแรงก็มากขึ้นกว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา ความชัดเจนของ “การสร้างชื่อเสียงผ่านการแสดงฝีมือใน การทำร้ายคู่ต่อสู้” นั้นกลายเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดและรับรู้กันจนกลายเป็นวัฒนธรรมที่ทุกคน ยอมรับว่าไม่สามารถที่จะป้องกันแก้ไขได้และดูเหมือนว่า การสร้างชื่อในลักษณะเช่นนี้จะโด่งดัง และโดดเด่นกว่าการสร้างชื่อในการความสามารถในการเรียน การมีความประพฤติดีตามกฎหมายที่ โรงเรียนกำหนดขึ้นด้วยซ้ำ

ตัวแจ่วจะมีหลายระดับตั้งแต่ จาแจ่วระดับชั้น จาแจ่วคุมโรงเรียน จาแจ่วของชุมชน อย่างเช่น กลุ่มของหนุ่ม เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีสมาชิกจำนวนมาก สมาชิกกลุ่มเรียนอยู่ตาม ห้องเรียนต่างๆ การมีสมาชิกจำนวนมากทำให้การทะเลาะวิวาทของกลุ่มนี้กับกลุ่มอื่นเกิดขึ้น บ่อยครั้งโดยมีสาเหตุมาจากสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มไปมีเรื่องขัดแย้งกับคนนอกกลุ่ม กลุ่มก็จะ พากันไป “เอาคืน” การจัดการเอาคืนนี้มีทั้งกับเด็กและเยาวชนในถิ่นและเด็กและเยาวชนต่างถิ่น

การรวมกลุ่มกันในโรงเรียน เป็นสิ่งที่เด็กและเยาวชนประทับใจที่ตนเป็นส่วนหนึ่งของ กลุ่ม แต่ละกลุ่มก็ตั้งชื่อกันเอง และรับรู้กันในกลุ่มของตัวเอง เช่นกรณีเด็กและเยาวชนในเขต กรุงเทพมหานครในโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง พบว่าเด็กมีการตั้งกลุ่มยาสูบพลูแบร์ (หมายถึง หมิปลู) มีสัญลักษณ์เช่นเดียวกับสัญลักษณ์รายการ “แฟนพันธุ์แท้” เป็นกลุ่มโรงเรียนย่านฝั่งธนบุรีที่ นักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 พยายามรวมกลุ่มกัน เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้เป็นที่ยอมรับของ เพื่อนในกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเด็กสูบบุหรี่ เป็นที่รู้จักในแวดวงเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชายและ หญิง ที่สร้างวีรกรรมมากมาย ทั้งในเรื่องการต่อตีวิวาทระหว่างโรงเรียน การล่าไล่ไถจากโรงเรียน

อื่นหรือดูแลสมาชิกภายในกลุ่มให้เรียบร้อย ยาสูบเป็นแก๊งค์ที่ถูกตั้งขึ้นโดยประธานเดี่ยว ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่เรียนซ้ำชั้นร่วมกับเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รุ่นนี้เมื่อปีที่แล้ว จากการบอกกล่าวของผู้ที่รู้จักประธานเดี่ยวมองว่า “พี่ประธานเดี่ยวแท้จริง ๆ พี่เขาไม่กลัวใคร ดูแลพวกผมได้ ไม่มีใครกล้ารังแกโรงเรียนอื่นยังกลัวเลย” ทำให้ประธานเดี่ยวในสายตาสมาชิกในแก๊งค์ยาสูบเปรียบเสมือนฮีโร่ หัวหน้ากลุ่มต้องสามารถคุ้มครองสมาชิกในสถานะที่เผชิญกับปัญหาได้ เพราะในแต่ละวัน เด็กชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตกเป็นเป้าของกลุ่มเด็กและเยาวชนต่างโรงเรียนเช่นเดียวกัน หากไปไหนต่างถิ่น ที่ไม่มีพวกพ้องของตนเองก็จะขาดความมั่นใจ หรืออาจถูกเล่นงานจากโรงเรียนคู่อริ ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ดังนั้นนักเรียนจึงต้องเข้าร่วมกลุ่ม เพื่อหาผู้อุปถัมภ์ คุ้มครอง สมาชิกในกลุ่มยาสูบส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชาย เรียนอยู่ในห้องที่ไม่เก่ง จะเป็นสมาชิกอย่างเหนียวแน่น ส่วนห้องที่มีนักเรียนเรียนค่อนข้างดี พอมีให้เห็นอยู่บ้าง เช่น ค้อมเรียนอยู่ห้อง 3/4 ก็เป็นสมาชิกกลุ่มนี้ ในขณะที่ต้นเพื่อนที่เรียนมาจากชั้นประถมศึกษาด้วยกัน เรียนอยู่ห้อง 3/3 ไม่ได้เป็นสมาชิก “เวลาไปไหนนะครับ มีเป็นร้อยพี่ กลุ่มใหญ่มาก โรงเรียนอื่นไม่กล้าทำอะไรเลย” ค้อมพูด ดังนั้นการรวมกลุ่มครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับสมาชิก โดยมีเป้าหมาย คือ การคุ้มครองความปลอดภัยและยังแสดงถึงอำนาจที่เหนือกว่าต่อโรงเรียนอื่น

การเข้าเป็นสมาชิก ทุกคนจะต้องหัดสูบบุหรี่ จึงทำให้เด็ก มัธยมศึกษาปี 3 โดยเฉพาะตั้งแต่ห้อง 3/5 เป็นต้นไป จะ สูบบุหรี่เกือบทุกคน มีบางคนเรียนที่เรียนห้อง 3/1-3/4 มีสูบบ้างแต่ไม่มากนัก หากสมาชิกคนใดถูกรังแก ประธานก็จะออกหน้าไปไกลเกลี่ยหรือเล่นงานคู่อริ และเพื่อเป็นการขยายบาร์มี ประธานก็จะไปหาเรื่องทำดีกับโรงเรียนหรือกลุ่มคู่อริโดยการไปคัดกรอที่หน้าโรงเรียน หากได้ชัยชนะก็จะถือว่าเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีของกลุ่มของตน ปัจจุบันนี้ประธานเดี่ยวได้ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เนื่องจากประสบปัญหาการเรียนและสอบตกหลายวิชา แต่กลุ่มนี้ก็มีผู้สืบทอดอำนาจ คือ แบงค์รองประธานมาดำรงตำแหน่งประธานรุ่น และตั้งชื่อกลุ่มใหม่ว่าพลูแบร์ มีปีเป็นรองประธาน ภาพลักษณ์ของแบงค์ในสายตาสมาชิกในโรงเรียน มีบุคลิกเป็นคนน่าเกรงขาม ร่างกายสูงใหญ่ ดำขำ บึกบึน น่ากลัว มีพลังกำลังมาก ใจนักเลง เช่นเดียวกับปีก็มีความเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ ไม่กลัวใคร กลุ่มพลูแบร์มีกฎว่า กลุ่มคือคนใดจะมาบุกถิ่นโรงเรียนย่านตลาดพลูแห่งนี้ไม่ได้ กิจกรรมหลักของกลุ่มคือ การเล่นงานคู่อริโดยการต่อยตีและล่าไล่โรงเรียนอื่นมาสะสมไว้ถือนี่คือชัยชนะ

“ติ่ม” อายุ 12 ปี เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กิจกรรมประจำวันของติ่ม คือ วันธรรมดาไปเรียนแต่เช้าไม่เคยสาย วันหยุดช่วยแม่ทำงาน ทำขนม หรือซื้อของมาขายแล้วแต่โอกาส จะมีไปซื้อของใช้ที่ห้างสรรพสินค้าบ้าง ไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนบ้างตามประสา

“ตีม” ผู้หญิงเงียบเฉย ไม่สูงส่งกับใคร มีเพื่อนสนิทที่โรงเรียน 5 - 6 คน ประสบการณ์ของตีมในโรงเรียนคือการถูกรุ่นพี่รีดไถเงินหากเจอหน้า ตีมต้องพยายามเดินเลี่ยง ระวังตัวอยู่ตลอดเวลา ตีมคิดว่าโรงเรียนคือแหล่งความรู้ แต่ทำไมเธอต้องมาเจอเหตุการณ์แย่ ๆ เธอค่อนข้างเครียด กลัวและวิตกกังวล “ขอ 5 บาทซิ” เป็นคำขอรที่น่ากลัวจากนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับพวกอีก 3 คน ครั้งแรกตีมเล่าว่าตกใจมาก และหยิบเศษเหรียญให้ เพื่อยุติเรื่องเลวร้าย แต่สถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นกับตีมซ้ำแล้วซ้ำเล่า ตีมปรึกษาเพื่อน เพื่อนได้แต่บอกว่า “คอยหนี ๆ เอา ก็แล้วกัน” เพื่อนบางคนบอกว่า “ไปบอกครูดีกว่านะ” ตีมเลือกใช้วิธีแรก แต่ก็ไม่สามารถเล็ดรอดสายตาของกลุ่มรีดไถได้ ตีมต้องเตรียมเหรียญบาท เอาไว้ตลอดเวลา “มีครั้งหนึ่งที่ตีมปฏิเสธ คนหนึ่งในกลุ่มเอามือมาตบบริเวณก้นหู หัวสั้นหลุดไปหมดเลย” ตีมยังคงอดทนรอเวลาให้เธอจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อออกไปจากโรงเรียนนี้เสียที

“บอส” เด็กชายอายุ 14 ปี เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นอีกคนหนึ่งที่ถูกนักเรียนต่างโรงเรียนเดินเข้ามาดึงกระเป๋าสื่อกิจกรรม แรงดึงทำให้บอสล้มกลิ้งหัวเข้าเลือดออกซิบ ๆ “เจ็บตัวไม่เท่าไรหรอกแต่เจ็บใจนี่ซิ มากกว่า” บอสบอกว่าวันนั้นหากมีเพื่อนอยู่ด้วยคงได้ชกต่อยกันแล้ว และบอสยังคุยต่ออีกว่าเขาจะชวนเพื่อน ๆ กลับไปตามเอาคืนบ้าง

ความรุนแรงในโรงเรียน ก่อตัวขึ้นในหลายรูปแบบ เริ่มจากการล้อเลียน การข่มขู่คุกคาม การใช้กำลังต่อสู้ การใช้วาจาทำให้อับอาย การใช้อาวุธ รวมถึงการล่อลวงละเมิดทางเพศ เป็นต้น เด็ก 5-6 คนในวงสนทนากลุ่มยอมรับว่า “ครูนั้นแหละ คือพวกที่ก่อความรุนแรง” “มันชอบเอาไม้มาตีเด็ก” “ชอบด่า กวนตีน” “รู้มั๊ยว่า ผมมารู้จักอาวุธและจับอาวุธครั้งแรกก็ที่โรงเรียนแหละ ผู้เห็นเหตุการณ์เล่าด้วยความสะใจว่า เวลาเห็นเพื่อน ๆ ชกต่อยตีกันแล้วสนุกเร้าใจดี มีการเชียร์ เฮฮา ตัวเขาจะไม่เข้าข้างฝ่ายใด จะดูอยู่ห่าง ๆ พอเห็นครูเดินมาก็วิ่งหนี “เห็นเพื่อนหรือรุ่นพี่ทะเลาะกัน ตีกัน สนุกดีและนำไปเป็นประสบการณ์ได้ เมื่อต้องตกอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน จะได้รู้วิธี” “ก็กลัวอยู่เหมือนกัน แต่เวลาไปดูจะไปกับเพื่อนไม่กล้าไปคนเดียวหรอก” “ถ้าเห็นเพื่อน ๆ ตีกัน จะเดินเลี้ยวไปทางอื่น” “ชอบดูผู้หญิงตีกันมากกว่า เร้าใจดี”

“นิน” เด็กชายวัย 15 ปี มองความรุนแรงในโรงเรียนว่า นักเรียนตีกัน ใช้อาวุธ มันเป็นทุกโรงเรียน “ขนาดออกไปหน้าโรงเรียนยังโดนเลย สมัยนี้มันไม่ได้เล่นแค่มีดนะ แต่ใช้ปืน ผมก็กลัวตายที่สุด”

“ในห้องน้ำนั้นอะ มีทั้งถุงยางและหมิ่นจะตายยังชอบไปมั่วสุม รวมตัวกัน ดักตบแย่งผู้ชาย” (สา 16 ปี)

“ภู” นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อายุ 14 ปี ชอบเล่นไฟฟุกี ภูเล่าสิ่งที่ตนเคยเห็นว่า “เพื่อนของภูสูบบุหรี่ คิมสุรา และพกอาวุธเป็นประจำ ตั้งแต่อายุ 8 ปี” นอกจากนี้ ภูเคยพบเห็นการ

ข่มขืนในโรงเรียนอีกด้วย นั่นพอจะทำให้คาดเดาได้ว่าสิ่งที่ภูได้พบเห็นทำให้ภูมีบุคลิกห้าว ๆ เหมือนเป็นการป้องกันตัวเอง

“ภู” โตมาในครอบครัวใหญ่ มีญาติพี่น้องมาก ภูเป็นลูกคนกลางที่ไม่ต่างอะไรจากพี่น้องญาติของภูถือได้ว่าเป็นอันธพาลเด็กก็ว่าได้ เนื่องจากมีเรื่องทะเลาะวิวาทบ่อยครั้ง และคนที่นำเรื่องต่อตีเข้ามาในชุมชน และยังพาเพื่อนมาเสพยาอีกด้วย ภูจึงได้รับรู้เหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ มาตั้งแต่เด็ก

“อิม” เป็นเด็กอีกคนหนึ่งที่เกิดเหตุการณ์ ที่นักเรียนไล่ฟันกันตามถนน เช่นเดียวกับคนในชุมชนเอามีดไล่ฟันกัน อิมเองก็ยอมรับว่าเขาเคยเมา และใช้ไม้ไล่หวดแฟนเหมือนกัน ขว้างข้าวของใส่แฟนแต่แฟนไม่ต่อสู้

จำนวนครูที่ทำงานอยู่ในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มครูที่ให้ความสนใจกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนนั้นมีจำนวนที่ไม่เพียงพอกับการกระทำความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนในโรงเรียนแห่งนี้ กลุ่มครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสอนด้านวิชาการและการทำกิจกรรมอื่นโดยหลีกเลี่ยงที่จะเกี่ยวข้อง เข้าไปเผชิญหรือแก้ไขปัญหการกระทำความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนในโรงเรียน ครูในโรงเรียนคนหนึ่งระบายความรู้สึกเกี่ยวกับเหตุผลที่ไม่อยากยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มเด็กที่กระทำความรุนแรงว่า “เราต้องขับรถผ่านทุกวัน มันทำอะไรขึ้นมา ใครก็ช่วยเราไม่ได้ คนที่มันเกรพพ่อแม่มันก็เป็นคนที่นี่ ไปยุ่งกับลูกเขามากเขาไม่พอใจ เขาไม่คิดหรอกว่าเราหวังดีเขาฟังลูกเขามากกว่า พ่อแม่ของเด็กพวกนี้ส่วนใหญ่เข้าข้างลูก”

วัฒนธรรมการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนมีลักษณะมุ่งเน้นที่ผลการเรียน พฤติกรรมและการกระทำทางสังคมต่าง ๆ ของนักเรียนถูกถ่ายทอดในลักษณะของความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างครูที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การที่พฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนไม่ถูกสื่อสารอย่างครบถ้วนและไม่สื่อสารในรูปแบบที่เป็นทางการนั้นทำให้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำทางสังคมของเด็กนักเรียนขาดความต่อเนื่องและครูไม่มีความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของการกระทำความรุนแรงของเด็กนักเรียนทั้ง ๆ ที่ในโรงเรียนทั้งระดับประถมและระดับมัธยมศึกษานั้นมีครูจำนวนไม่น้อยที่เป็นคนในพื้นที่ที่อึกทั้งกลุ่มเด็กนักเรียนที่กระทำความรุนแรงเองนั้นส่วนใหญ่ก็เป็นเด็กและเยาวชนในพื้นที่เช่นกัน

“พ่อแม่เขายังห้ามไม่ได้เราจะห้ามได้อย่างไร” เป็นวาทกรรมที่แสดงให้เห็นว่า ครูติดกับดักของวิธีคิดที่ว่าพ่อแม่มีอำนาจมากกว่าลูก พ่อแม่สามารถควบคุมจัดการการกระทำของลูกได้ ดังนั้นเมื่อลูกไม่เชื่อฟังพ่อแม่แล้วผู้อื่นย่อมไม่มีพลังอำนาจที่จะทำให้เด็กผู้กระทำความรุนแรงสามารถลดการกระทำของตนเองลงได้ อีกทั้งยังติดกับดักความคิดเกี่ยวกับการจัดการ ควบคุม และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอีกด้วย โดยคิดว่า ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้ที่ปรับเปลี่ยน แก้ไข พฤติกรรมของเด็ก วิธี

คิดเช่นนี้ทำให้เรามองข้ามอำนาจของการเป็นผู้กระทำการของเด็กและเยาวชน หมายความว่าหากเราเชื่อว่าเด็กและเยาวชนผู้กระทำความรุนแรงนั้น “มีความคิดว่าเขามีทางเลือกอื่น” ที่จะทำให้เขาสามารถได้ในสิ่งที่เขาต้องการโดยที่เขาไม่ต้องใช้วิธีการกระทำความรุนแรงแล้วนั้นเขาก็จะคิดและหาวิธีการในการกระทำพฤติกรรมที่จะทำให้พวกเขาบรรลุเป้าหมายในชีวิตของพวกเขาเอง

อนึ่ง การอ้างความชอบธรรมในการละเลยที่จะทำความเข้าใจการกระทำความรุนแรงระหว่างเด็กและเยาวชนของครูจำนวนหนึ่ง รวมถึงการที่ครูมีความรู้สึกยอมจำนนต่อการทำความเข้าใจการกระทำของเด็กและเยาวชนเหล่านั้น โดยอ้างเหตุผลว่าแม้กระทั่งคนใกล้ชิดในครอบครัวยัง “ไม่เอา” พวกเขาแล้วครูจะทำได้อย่างไรแสดงให้เห็นถึงการผลิตซ้ำความรุนแรงในลักษณะของการเบียดขับให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลายเป็นคนชายขอบมากยิ่งขึ้น ชุมหรือจุดนัดพบซึ่งส่วนใหญ่คือโต๊ะที่วางอยู่ด้านหน้าร้านขายของชำบ้าง อยู่ในที่ว่างรกร้างซึ่งไม่ห่างจากร้านขายของชำบ้าง กลายเป็น “พื้นที่ของคนพวกเดียวกัน” การใช้เวลาวางอยู่ด้วยกัน พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการเล่นเกมส์ การไปเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การจีบหญิง การแต่งกาย รวมถึงการตกแต่งร่างกาย ลายสัก การเจาะอวัยวะต่าง ๆ ในบริเวณต่าง ๆ ของร่างกายนั้นเป็นไปในลักษณะและรูปแบบเดียวกันจนกลายเป็นอัตลักษณ์กลุ่มเป็นที่รับรู้ของเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่นๆ

ความขัดแย้งกันระหว่างครูในโรงเรียนทั้งในระดับชั้นเดียวกันและต่างระดับชั้นเป็นบริบททางสังคมอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมการสื่อสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจเด็กวัฒนธรรมการทำงานแบบงานใครงานมัน ต่างคนต่างทำขาดความร่วมมือทำให้บรรยากาศของการเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสถานศึกษามีน้อย เด็กนักเรียนรับรู้ได้ถึงการแข่งขันแบ่งพรรคแบ่งพวกในกลุ่มครู รวมไปถึงชาวบ้านในชุมชน เมื่อมีการแบ่งแยกพวกเรา พวกเขาการวิพากษ์วิจารณ์พวกตรงข้ามจึงเกิดขึ้นอยู่เนือง ๆ อย่างเช่น การวิจารณ์ของครูกลุ่มหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยกับการลงโทษนักเรียนของครูอีกพวกหนึ่ง

อย่างเช่นกรณีเด็กนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คนหนึ่งเป็นลูกของอาจารย์ในโรงเรียนลูกนักเรียนชั้นมัธยมปลายรุมตบจากเด็กนักเรียนหญิงรุ่นพี่ 9 คนจนหน้าบวมอาจารย์ผู้เป็นแม่โกรธและนำเรื่องดังกล่าวแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมาจับตัวเด็กนักเรียนกลุ่มดังกล่าวไปนั้น อาจารย์อีกท่านหนึ่งในโรงเรียนเดียวกันได้ใช้ตำแหน่งอาจารย์ประกันตัวเด็กนักเรียนเหล่านั้นออกมาและให้เหตุผลว่า “เขายังเป็นเด็กไม่น่าทำถึงขั้นนี้”

ความขัดแย้งระหว่างครูในโรงเรียนแห่งนี้มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจและการกระทำทางสังคมต่าง ๆ ของกลุ่มครูที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชนในโรงเรียนทั้งในลักษณะของการกระทำในลักษณะของการฝ่าฝืนกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน การใช้วาจาต่อเสียดสี การรุมทำร้าย เป็นต้น เมื่อเด็กและเยาวชนผู้กระทำความรุนแรงเป็นนักเรียน

ที่ก่อเหตุบ่อยครั้งมาตรการที่ครูใช้ในการจัดการคือการเรียกผู้ปกครองมาให้แสดงความจำนงในการลาออกโดยให้เหตุผลว่าจะไปศึกษาต่อที่อื่น

กรณีของ “ศักดิ์” นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ศักดิ์สูบบุหรี่เป็นประจำ มีพฤติกรรมไถเงินเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน มีเรื่องชกต่อยกับเพื่อนนักเรียนเป็นประจำ เพื่อนนักเรียนและครูพบเห็นศักดิ์สูบบุหรี่ในโรงเรียนบ่อยครั้ง อาจารย์ฝ่ายปกครองลงโทษศักดิ์ด้วยรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการคว่ำ การคาดโทษ การเขียนดี ในที่สุดครูเชิญผู้ปกครองมาพบและแจ้งว่าโรงเรียนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของศักดิ์ได้แล้ว ยายของศักดิ์เล่าว่า “ครูเขาบอกว่าโรงเรียนไม่ไหวแล้ว” ครูขอให้ผู้ปกครองเขียนใบลาออกไว้และบอกว่าภาคเรียนที่ 2 ให้ศักดิ์ย้ายไปเรียนที่อื่น ขณะที่ในช่วงปลายภาคการศึกษาที่ 1 นี้มีโครงการบวชนเณรถวายในหลวง

ศักดิ์เป็นหนึ่งในเด็กนักเรียนที่อาสาเข้าร่วมโครงการบวชนเณรถวายในหลวง เด็กนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการนี้ส่วนหนึ่งเป็นไปด้วยความสมัครใจ ส่วนหนึ่งเป็นไปด้วยความหวังว่า จะได้รับการยกเว้นการพิจารณาโทษที่ตนเองถูกภาคทัณฑ์ไว้จากอาจารย์ฝ่ายปกครอง โดยเฉพาะในเด็กกลุ่มที่มีแนวโน้มที่จะถูกให้ผู้ปกครองมาแจ้งความจำนงลาออกไปศึกษาต่อที่โรงเรียนอื่น

เมื่อเปิดภาคเรียน ศักดิ์ได้รับแจ้งจากโรงเรียนว่า เขาพ้นสภาพจากการเป็นนักเรียนของโรงเรียน ศักดิ์พูดคุยร้องกับผู้วิจัยให้ช่วยเขาได้เรียนต่อสอดคล้องกับที่ยายของเขาพูดว่า “ศักดิ์มันอยากเรียนแต่เขาไม่ให้มันเรียนแล้ว เขาบอกว่าไม่ไหวแล้ว หนูช่วยมันหน่อยเถอะช่วยให้มันได้เรียน ยิ่งไม่มีที่เรียนมันก็ยิ่งแ่เข้าไปใหญ่เลย ฉันก็สงสารมันมันอยากเรียน ศักดิ์ไปสมัครเรียนที่โรงเรียนอีกแห่งหนึ่งในตำบลซึ่งอยู่ติดกันแต่ครูที่โรงเรียนนี้ไม่รับเขาเข้าเรียนโดยให้เหตุผลว่าหลักสูตรของโรงเรียนทั้งสองแห่งแตกต่างกัน

ญาติของศักดิ์พยายามหาวิธีการให้ศักดิ์ชายได้เข้าเรียนในที่สุด ตาของศักดิ์ไปขอให้กำนันที่เป็นกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนแห่งนี้เพื่อขอให้ให้โอกาสศักดิ์ได้เข้าเรียนในโรงเรียนแห่งนี้ในที่สุดโรงเรียนรับศักดิ์เข้าเรียนและยืนยันเงื่อนไขว่า หากศักดิ์มีพฤติกรรมที่ไม่ดีกำนันต้องเป็นผู้ที่จัดการให้ศักดิ์พ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน

การลงโทษนักเรียนโดยการให้ผู้ปกครองลงนามสมัครใจให้ไปศึกษาต่อที่อื่นนั้นเป็นวิธีการที่ครูยอมรับว่าจำเป็นต้องใช้เนื่องจากไม่สามารถจัดการและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนเหล่านี้ได้แล้ว เด็กนักเรียนคนหนึ่งที่อยู่ในระหว่างถูกภาคทัณฑ์พูดถึงกรณีของศักดิ์ว่า “มันก็สมควรแล้ว ครูเขาให้โอกาสมันหลายครั้งแล้ว” เด็กนักเรียนจำนวนหนึ่งไม่สามารถหาที่เรียนต่อได้ และเด็กนักเรียนจำนวนหนึ่งยุติการเรียนของตนเอง เวลาว่างของพวกเขาเริ่มมากขึ้นกว่าเขาใช้เวลามากที่มีมากขึ้นนี้เข้ามาเที่ยวเล่นในโรงเรียนบ้าง บางครั้งก็ยังมาทะเลาะวิวาทกับเด็กนักเรียนในโรงเรียน เด็กนักเรียนที่ร่อโดยสารรถประจำทางด้านหน้าโรงเรียน ใช้ชีวิตอยู่ตามร้านเกมส์

ห้างสรรพสินค้าในบริเวณที่เป็นแหล่งชุมนุมของเด็กและเยาวชนเช่น บริเวณลานเบียร์ โต๊ะสนุก ตู้เกมส์ ตู้คาราโอเกะ เป็นต้น ในช่วงหัวค่ำเรื่อยไปจนถึงกลางดึกพวกเขาจะชุมนุมกันอยู่ที่ซุ้มข้าง โต๊ะหินหน้าร้านขายของชำ นั่งดื่มสุรา สูบบุหรี่ พูดคุยกันบ้าง ชีรการเล่น สลับกับเล่นเกมส์

เด็กนักเรียนที่พ้นสภาพจากการเป็นนักเรียน รวมถึงเด็กนักเรียนที่ถูกภาคทัณฑ์นี้ส่วนหนึ่งมาจากครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน พ่อติดยาเสพติด พ่อถูกจองจำในเรือนจำเนื่องจากจำหน่ายยาเสพติด พ่อแม่เล่นการพนัน แต่ในส่วนหนึ่งก็เป็นลูกหลานของครู ผู้นำชุมชน

การกระทำความรุนแรงระหว่างเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และมีความอ่อนไหวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องค่อนข้างมาก โอกาสเกิดความขัดแย้งใน กระบวนการสอบสวน และการไม่ยอมรับผลการพิจารณามีสูง ครูที่ทำหน้าที่จะต้องมีศิลปะในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสูงมากและต้องมีความอดทน อดกลั้นด้วย

ปรากฏการณ์การกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นบ่อยๆในกลุ่มเด็กนักเรียนกลุ่มเดิมๆและกลุ่มที่เป็นพวกๆกันนั้นสร้างความอึดหนาระอาใจของผู้เป็นครูไม่น้อย ความเบื่อหน่าย อึดหนาระอาใจ ประกอบกับจำนวนครูที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการพฤติกรรมที่ก้าวร้าวของนักเรียนมีจำนวนน้อยนี้ ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างเด็กนักเรียนเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

เด็กนักเรียนส่วนหนึ่งเผชิญหน้ากับปัญหาและแก้ไขความรุนแรงระหว่างกลุ่มของพวกเขาด้วยตนเอง อย่างเช่น การนำปืนของผู้ปกครองมาโรงเรียนเพื่อขู่คู่อริ การใช้ระเบิดปิงปองเป็นอาวุธในการล้างแค้นเพื่อน การนำตัวเองเข้าไปอยู่ในสมาชิกของซุ่ม เป็นลูกน้องขาแจ่ว เป็นลูกน้องของเจ้ เพื่อให้ตนเอง “มีพวก” เป็นวิธีการหนึ่งที่เขาใช้เป็นเกราะป้องกันตัวจากการกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนและในชุมชนแห่งนี้

ระบบการศึกษา เป็นอีกปัจจัยเอื้ออย่างหนึ่งของปัญหาเด็กและเยาวชน โดยสะท้อนจากมุมมองหนึ่งของประธานชุมชนว่า “ครูสนใจแต่เด็กเก่ง มีการเลือกปฏิบัติ เช่น เด็กเก่งจะได้รับการดูแลเป็นพิเศษ แต่เด็กอ่อนหรือเด็กกลุ่มด้อยจะถูกคัดอยู่อีกห้องหนึ่ง ครูไม่จริงจังกกับการสอน ไม่เหมือนสมัยก่อนที่เด็กจะกลัวครูมากเพราะครูดุและตี รวมถึงบังคับเคี่ยวเข็ญ แต่ครูสมัยนี้ไม่จริงจังกกับการสอน ทำให้เด็กสมัยก่อนเรียนเข้าใจและตั้งใจมากกว่า” การเรียนในระบบโรงเรียนจึงเต็มไปด้วยการแข่งขัน การให้คุณค่าผ่านระบบการศึกษาที่เน้นวุฒิบัตร ดังคำกล่าวของชาวบ้านที่ศึกษาครั้งนี้ ที่ว่า “คนที่จบปริญญาตรีจะได้รับการยกย่องและมีเกียรติกว่าคนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ข้าราชการมีเกียรติกว่าชาวบ้าน” กลไกต่าง ๆ ในระบบโรงเรียนถูกจัดขึ้น และมีเป้าหมายเพื่อคุณภาพทางการศึกษาเป็นหลัก จนบางครั้งขาดแนวทางการจัดการกับเด็กที่ไม่สามารถเข้าสู่กรอบมาตรฐานของโรงเรียน การศึกษานี้ พบว่าเด็กที่อยู่ท้ายห้อง หรือหางแถวของชั้น ได้พัฒนาโลกชีวิต

ของตนเองในระบบโรงเรียน เช่นการรวมกลุ่มแก๊งค์ในโรงเรียน ถูกพัฒนาและมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างตัวตนใน การเข้าร่วมกลุ่มของนักเรียน ได้ไปสร้างวีรกรรมแห่งความเก๋าด้วยกัน โดยการชกต่อย การรวมกลุ่มเพื่อแสดงตัวตนอัตลักษณ์ ความเก่งในอีกรูปแบบหนึ่งตามมุมมองของพวกเขาผ่านการ ล่าโลโก้ ดังตัวอย่างกรณีศึกษาต่อไปนี้

บันทึกห้องเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 4

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 ห้องนี้ มีจำนวน 28 คน มีจำนวนเด็กชาย 18 คน ผู้หญิง 10 คน อาจารย์ประจำชั้น 2 คน แยกกันโฮมรูมชาย 1 ห้อง หญิง 1 ห้อง เด็กชายจะใช้ห้องแนะแนว ส่วนผู้หญิงจะใช้ห้องเรียนด้านบนเป็นที่โฮมรูม ความคิดเห็นของอาจารย์ประจำชั้นมองว่าเด็กห้องนี้ขี้เกียจ ไม่ค่อยขยันเรียน ไม่ค่อยรักกัน ส่วนความรุนแรงที่พบคือ เล่นกันโดยใช้วิธีรุนแรง หรือทำให้ข้าวของเสียหาย เพราะเคยพบกรณีทำประตูห้องแนะแนวเสียหาย เด็กบางคนมีพฤติกรรมชอบความรุนแรงเป็นพิเศษ ชอบใช้วิธีรุนแรง แกล้งเพื่อน หรือเล่นกับเพื่อนแรงมากในช่วงพักกลางวันของแต่ละวัน เด็กผู้ชายส่วนใหญ่จะมานั่งเล่นกันที่ห้องแนะแนวโดยอาจารย์ที่ปรึกษาอนุญาตให้ใช้ทีวีได้ ส่วนใหญ่เด็กกลุ่มนี้จะดูรายการเพลง หรือดูสารคดีสัตว์ บางครั้งอาจนำ VCD เข้ามาดูด้วยซึ่งส่วนใหญ่จะพบมีลิขสิทธิ์โอเพลงของไทยและต่างประเทศ

“รัส” เด็กหัวโจกประจำห้องและเป็นทีกล่าวขานจนอาจารย์ที่ปรึกษาจับตาเป็นพิเศษ เพราะชอบใช้ความรุนแรง วิธีการของรัสที่จะแกล้งเพื่อนคือ นำกระดากแข็งมาพันให้หนาแล้วทำเป็นท่อนคล้ายกระบองไล่ตีศีรษะเพื่อน หรือบางทีก็ตบหัวเพื่อน โดยเฉพาะเวลาที่ใครขัดใจ หรือไม่ทำตามคำสั่ง หากเป็นเพื่อนที่อ่อนแอกว่ารัสจะเล่นงานเป็นพิเศษโดยการจู๋ หรือตบหัวไปพร้อม ๆ กัน “มึงจะไปคิดหรือเปล่า” “กูอยากกินน้ำวะ” บอยจะเป็นเป้าหมายแรกที่รัสชอบแกล้งเพราะแบงค์คล้ายกระบอง รัสถูกลงโทษจากครูบ้างเนื่องจากปฏิบัติงานไม่เสร็จ หรือไม่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรม แต่รัสเองก็เชื่อฟังครูมากพอสมควร รัสเคยทำความผิดหลายครั้ง เช่น หนีเรียนจนสารวัตรนักเรียนแจ้งผ่านมายังโรงเรียน พกพาอาวุธมีดเข้ามาในสถานศึกษา เคยไปทะเลาะชกต่อยกับเด็กต่างโรงเรียน และชอบแกล้งเพื่อนในห้องที่อ่อนแอ

อาจารย์ที่ปรึกษาเล่าให้ฟังว่า “รัสเองมีปัญหาทางบ้านเพราะพ่อมีเมียใหม่และรัสไม่ชอบเลยต่อต้านที่สำคัญพ่อเป็นคนลงโทษหนักใช้กำลังรุนแรงลงโทษลูก จึงทำให้รัสเก็บกดและมาใช้อิทธิพลกับเพื่อน ๆ ในห้อง ถึงแม้ว่ารัสจะตัวเล็กแต่ก็ไม่เคยกลัวใครเลย”

นักเรียนห้อง 3/4 มีหลายกลุ่มด้วยกันตามความสนใจ เอ บี สนใจด้านดนตรีจึงใช้ชีวิตกับเสียงเพลงและฝึกหัดเล่นดนตรี อา รัส บี ชอบเล่นแบบรุนแรง กลุ่มอื่น ๆ ก็จะนั่งฟังเพลงทำงานที่ค้างส่งร่วมกัน หรือลอกการบ้านที่ยังไม่เสร็จ จึงทำให้มีกิจกรรมหลากหลาย แต่ความสนิท

สนมระหว่างกลุ่มมีน้อยมาก เพราะบางกลุ่มแทบไม่ข้องเกี่ยวกับเลยและแยกหญิงชายออกจากกัน อย่างชัดเจน โดยผู้หญิงจะอยู่บริเวณห้องชั้นบนและจับกลุ่มพูดคุยกันในช่วงพักกลางวัน การเรียนของห้องนี้ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ในช่วงเวลาพักเที่ยง นักเรียนห้อง 3/4 จะนิยมรายการเพลงของโทรทัศน์ช่องหนึ่ง ซึ่งจะเป็นรายการของค่ายเพลงยักษ์ใหญ่ (GMM) เพลงที่จัดให้ฟังในรายการก็มีหลากหลายแนว สลับกับการดูรายการแข่งขันด้านการร้องเพลงอีกช่องหนึ่ง พวกเขาต่างมีความสุขและร้องตามเนื้อเพลงที่ขึ้นหน้าจอทีวี ศิลปินที่ชื่นชอบคือ วงแรดโทรสเปค บอดีแอสม ลิงคิงพาร์ค โดยชอบดนตรีที่รุนแรง มีจังหวะปลดปล่อยอารมณ์ได้ดี เด็กหลายคนจะจับกลุ่มพูดคุยกันถึงเนื้อร้องและดนตรี พวกเขาเชื่อว่าดนตรีคือ ส่วนหนึ่งของชีวิตที่ทำให้สะท้อนถึงความเป็นตัวตนได้ดี ฟังแล้วผ่อนคลายความตึงเครียด

แม้ว่าอาจารย์ประจำจะอนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้อง 4 เข้ามาใช้ห้องแนะแนวในช่วงพักกลางวันได้ แต่ช่วงที่อาจารย์ออกไปรับประทานอาหารด้านนอกก็จะมีกลุ่มเด็กชั้นมัธยมศึกษาห้อง 3/7 กับมัธยมศึกษาห้อง 3/8 เข้ามาร่วมฟังเพลงด้วย เด็กในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ลงความเห็นหาว่า 2 ห้องนี้เป็นห้องที่ “มีปัญหา” ที่สุดชอบมีเรื่องทะเลาะวิวาทต่างโรงเรียน โคตรเรียนบ่อย สู้บุญหรือจัด เป็นอันธพาล และเรียนแย่มากที่สุด 2 ห้องนี้มีเด็กผู้ชายเป็นกลุ่มหลักและเป็นกลุ่มใหญ่ มีเบงค์เป็นประธานรุ่นซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากเพื่อน ๆ เป็นที่รู้จักของเพื่อน ๆ เกือบทุกชั้น ช่วงพักกลางวันชอบเล่นกันรุนแรง เช่น ชกต่อย ผลักออก ถีบกัน จนเป็นที่ชินตาของผู้คนที่ผ่านไปผ่านมา ที่สำคัญชอบมานั่งฟังเพลงร่วมกับห้อง 3/4 และมีความสนิทสนมกับรัส ดือ โต แต่สำหรับบางคนก็ไม่ค่อยรู้จักอย่าง บี และคนอื่น ๆ ก็ไม่ค่อยสนิทสนมมากนัก เด็กกลุ่มนี้เป็นกลุ่มใหญ่และรู้สึกที่คนอื่นมองตนเองไม่ดีเป็นพวกสร้างปัญหา ก่อความเดือดร้อน ไม่สนใจเรียน สิ่งหนึ่งที่กลุ่มนี้สนใจคือ การจีบเด็กผู้หญิง และการมีแฟนรวมไปถึงการมีเพศสัมพันธ์กับแฟน เพราะเด็กกลุ่มนี้จะมานั่งแลกเปลี่ยนความรู้กัน หรือพูดคุยกันเรื่องผู้หญิง ในสายตาของอาจารย์จึงเป็นห้องที่รังเกียจและมีปัญหามากที่สุดในระดับชั้นทุกด้าน

ยาสูบ กลุ่มทรงพลังที่สุดซึ่งเป็นที่รู้จักในแวดวงเด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งชายและหญิง ที่สร้างวีรกรรมมากมายทั้งในเรื่องการต่อยตีวิวาทระหว่างโรงเรียน การล่าโลโก้โรงเรียน หรือดูแลสมาชิกภายในกลุ่มให้เรียบร้อย ยาสูบเป็นแก๊งค์ที่ถูกตั้งขึ้นโดยประธานโต ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่เรียนซ้ำชั้นร่วมกับเด็ก มัธยมศึกษาปีที่ 3 รุ่นนี้เมื่อปีที่แล้วจากการบอกกล่าวของผู้ที่รู้จัก ประธานโตมองว่า “ที่ประธานโต เก๋จริง ๆ ที่เขาไม่กลัวใคร ดูแล้วพวกผมได้ ไม่มีใครกล้ารังแก โรงเรียนอื่นยังกลัวเลย” ทำให้ประธานโต ในสายตาสมาชิกในแก๊งค์ยาสูบเปรียบเสมือนฮีโร่ผู้มีความสามารถคุ้มครองสมาชิกในสถานะที่เผชิญกับปัญหาได้ เพราะในแต่ละวันเด็ก มัธยมศึกษาตอนต้น ตกเป็นเป้าของ

กลุ่มเด็กและเยาวชนต่างโรงเรียนเช่นเดียวกัน หากไปไหนต่างถิ่นที่ไม่มีพวกพ้องของตนเองก็จะขาดความมั่นใจ หรืออาจถูกเล่นงานจากโรงเรียนคู่อริอย่างโรงเรียนต่าง ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียง ดังนั้นจึงเข้าหากลุ่มแบบระบบอุปถัมภ์เพื่อที่จะได้รับการคุ้มครอง สมาชิกในกลุ่มยาสูบส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้ชายโดยเฉพาะห้องท้าย ๆ จะเป็นสมาชิกอย่างเหนียวแน่น ส่วนห้องต้น ๆ ก็พอมิให้เห็นอยู่บ้าง ตัวเองก็เป็นสมาชิกกลุ่มนี้ในขณะที่ดันไม่ได้เป็น “เวลาไปไหนนะครั้นมีเป็นร้อยฟีกกลุ่มใหญ่มากโรงเรียนอื่นไม่กล้าทำอะไรเลย” ตัวพูด ดังนั้นการรวมกลุ่มครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับปัจเจก คุ้มครองความปลอดภัย และยังแผ่อิทธิพลให้โรงเรียนอื่น กล่าวถึง ว่าเป็นแก๊งค์ก็มีอิทธิพลสูงในบริเวณตลาดพลู

การเข้าเป็นสมาชิกทุกคนจะต้องหัดสูบบุหรี่จึงทำให้เด็กชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยเฉพาะห้องด้านท้ายสูบบุหรี่เกือบทุกคน ส่วนห้องในช่วงต้นก็มีสูบบ้างแต่ไม่มากนัก หากสมาชิกคนใดถูกรังแกประธานก็จะออกหน้าไถ่เกลี้ย หรือเล่นงานคู่อริ และเพื่อเป็นการขยายบารมีประธานก็จะทำดีกับโรงเรียน หรือกลุ่มคู่อริโดยการไปคัดกรอที่หน้าโรงเรียน หากได้ชัยชนะก็ถือว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งการครอบงำ มีอิทธิพลเหนือคู่อริได้

ณ ปัจจุบันนี้ประธานโตได้ออกจากโรงเรียนไปแล้ว เนื่องจากประสบปัญหาการขาดเรียนและสอบตกหลายวิชา จึงทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน และได้ผลักตัวเองออกนอกระบบการศึกษาไป

แม้ว่าประธานโต จะออกไปจากโรงเรียนแล้วก็ตาม แต่ผู้ที่สืบทอดต่อมาก็คือ แบนค์รองประธานรุ่นครั้งนั้นก็ได้นำตนเองมาเป็นประธานรุ่นและตั้งชื่อกลุ่มใหม่ว่า พลูแบร์ มีสัญลักษณ์เหมือนกับรายการแฟนพันธุ์แท้ ส่วนบีเป็นรองประธานรุ่น ภาพลักษณ์ของบีในสายตาสมาชิกเป็นคนน่าเกรงขาม ร่างกายสูงใหญ่ ดำดำ บึกบึน น่ากลัว มีพลังกำลังมาก ใจนักเลงเช่นเดียวกับบีที่มีความเค็ดเคียว กล้าหาญ ไม่กลัวใคร

กฎเกณฑ์ของกลุ่มคือ ใครจะมานุกถึนโรงเรียนไม่ได้ซึ่งหมายถึงเด็กมัธยมต้น โรงเรียนอื่นที่ผ่านมาย่านใกล้เคียง เพราะนั่นหมายถึงจะต้องเล่นงานโดยการต่อยตีและล่าโลโก้โรงเรียนอื่นมาสะสมไว้เป็นชัยชนะ

4.8 ความรุนแรง : ความหมายในชุมชน

4.8.1 ความรุนแรงเป็นการสร้างและปกป้องศักดิ์ศรี

ศักดิ์ศรี ยังคงเป็นอุดมการณ์ที่อยู่คู่ความเป็นชาย เด็กที่ก้าวเข้าสู่เยาวชน วัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ต้องการแสดงตัวตนอัตลักษณ์ของความเป็นชาย ย่อมเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

หลายกรณี เด็กและเยาวชนแสดงความเห็นว่า ใช้ความรุนแรงเพราะถูกอัตตลักษณ์ความเป็นชาย อันได้แก่ศักดิ์ศรี ถูกดูหมิ่น ได้แก่ การถูกแย่งผู้หญิงของตน การถูกด่าว่าอย่างรุนแรง เป็นต้น

เช่น กรณีของ เบียร์ จากการศึกษา เบียร์เล่าให้ฟังว่า เคยผ่านเรื่องดีเรื่องต่อยมามากจนนับครั้งไม่ถ้วน เช่นในกรณีที่ฝ่าย “เบียร์” เป็นฝ่ายหาเรื่องก่อนและลงมือก่อน “เบียร์” จะให้เหตุผลว่า “ใส่ก่อนได้เปรียบ” หรือคนที่ตีก่อนในช่วงที่ฝ่ายตรงข้ามยังไม่ทันระวังตัวจะได้เปรียบมากกว่า ซึ่งสาเหตุที่ดีกันมีทั้งเรื่องของการหมั่นไส้ การไม่ถูกกันมาก่อนรวมถึงความเมาแล้วมองคนอื่นเป็นศัตรู รวมถึงการทำทายกันระหว่างกลุ่ม เช่น ชีรธลากเกียร์เสียงดัง การตะโกนด่าพ้อด่าแม่กัน และการหึงสาวหรือแม้แต่การช่วยเพื่อนที่มีเรื่องโดยไม่สนใจว่าเพื่อนฝ่ายเราจะถูกหรือผิดก็ต้องช่วยก่อน”

4.8.2 การใช้ความรุนแรงเป็นเครื่องมือของการสร้างการยอมรับในกลุ่ม

การใช้ชีวิตในลักษณะของการรวมกลุ่ม การมีเครือข่ายทางสังคม ทำให้การกระทำความรุนแรงไม่ว่าจะเป็นไปในลักษณะทำร้ายร่างกายในรูปแบบของการใช้อาวุธ หรือการไม่ใช้อาวุธเป็นวิถีทางส่วนหนึ่งของการช่วยเหลือกันระหว่าง “พวก”

การช่วยเหลือเขาในครั้งนี้นี้ทั้ง ๆ ที่ตนเองไม่ได้เป็นฝ่ายถูกกระทำมาก่อนและในบางครั้งการไปช่วยพวกกันทำร้ายร่างกายคู่อรินั้นเป็นไปโดยไม่รู้ด้วยซ้ำว่าความขัดแย้งมีสาเหตุมาจากอะไร ใครเป็นฝ่ายผิดใครถูก “พวกกันช่วยก่อน มีอะไรว่ากันทีหลัง” หรือ “เราช่วยเขาโอกาสหน้าเขาก็ช่วยเรา” เป็นวาทกรรมที่กลายเป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาของเด็กและเยาวชนในวิถีของการใช้ความรุนแรง

เขาเรียนรู้ว่าหากพลาดทำอะไรไปถ้ามีเพื่อนฝูง มีต้นสังกัด มีคนคุ้มครองจะไม่ถูกรังแก การไปช่วยพวกกรูมทำร้ายผู้อื่นเปรียบเสมือนเป็นการตบแรงกันไว้ก่อนโอกาสหน้าเราอาจจะไปมีเรื่องกับใครพวกก็จะช่วยเรา “เอาคีน”

4.8.3 ความรุนแรงเป็นภาพสะท้อนการเป็นผู้นำ

การใช้อาวุธ เป็นภาพสะท้อนในการแสดงถึงการใช้ความรุนแรงในชุมชน เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งเชื่อว่า คนที่มีอาวุธก็จะได้เปรียบ “เวลาไปไหนผมก็จะพกมีดไปด้วย ไม่ได้เอาไปตีรันฟันแทงใครหรอกแต่มีไว้มันอุ่นใจดี ต้องกันไว้ก่อนเพื่อมีคนมาหาเรื่อง”

ในกลุ่มเด็กและเยาวชนนั้นมีการสื่อสารกันว่า เด็กพวกไหน กลุ่มไหนที่สมาชิกมีการพกพาและใช้อาวุธ การทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น พวกอื่นรับรู้ว่าคุณเองมีอาวุธนั้นไม่ใช่สิ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้สึกว่าคุณเขากระทำในสิ่งที่ผิดหรือไม่เหมาะสม หากแต่ทำให้พวกเขา

รู้สึกว่าการอำนาจของเขามีมากขึ้น อาวุธที่พวกเขาพกพามาแสดงต่อเด็กและเยาวชนคนอื่นๆ นั้นทำให้เขารู้สึกว่าตนเองเป็นผู้นำ มีความมั่นใจ ทุกคนต้องกลัวเกรงเขา ถึงแม้ว่าเขาจะไม่ได้ใช้มันเลยก็ตาม

เรื่องเล่าของกรณีศึกษาในภาคกลาง เล่าว่า เด็กและเยาวชนกลุ่มหนึ่งในชุมชนรวมกระทืบกันเด็กและเยาวชนต่างถิ่นคู่อริโดยมีคนโตใช้ปืนจ่อมายังศีรษะของคนถูกรุมไม่ให้ขัดขืนการรวมกระทืบนี้ทำให้เด็กและเยาวชนที่ถูกกระทำความรุนแรงกรามหัก กลายเป็นเรื่องเล่าที่กลุ่มผู้เล่าซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนอายุราว 15 – 17 ปีรู้สึกภาคภูมิใจถึงความสนใจในความสามารถในการจัดการต่อเด็กต่างถิ่นได้อย่างสาสม เรื่องดังกล่าวยังถูกถ่ายทอดว่า “มันโค่นชะงอมไม่กล้าแจ้งความด้วย ถ้ามันแจ้งมันโค่นหนักแน่ ไม่รู้ชะแล้วว่าจะเล่นกับใคร” เรื่องเล่าบางเรื่องถูกถ่ายทอดผ่านกลุ่มเด็กหลายกลุ่ม ผู้เล่ามีการต่อเติมเนื้อหาสาระของเรื่องเล่าดังกล่าวแตกต่างไปจากเรื่องเดิมแต่เหตุการณ์ที่นำมาเล่านั้นล้วนแสดงถึงความหมายของการกระทำความรุนแรงว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึง อำนาจ เกียรติภูมิ ศักดิ์ศรีที่ผูกติดกับอัตลักษณ์กลุ่มของพวกเขา

เด็กนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นคนหนึ่งเล่าว่าเขาหนีขึ้นสันของพ่อมาโรงเรียนหลังจากมีความขัดแย้งกับกลุ่มเพื่อนคู่อริที่เรียนอยู่ในโรงเรียนมัธยมแห่งเดียวกัน เขาเล่าว่า “วันนั้นมันโชคดีมันไม่มาเรียน”

การพกพาอาวุธปืนพบไม่บ่อยนักส่วนมากแล้วเป็นการบอกเล่าเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองมีอาวุธปืนและบางโอกาสเป็นการพามา “โชว์” มากกว่าที่จะเป็นการพามาเพื่อเจตนามุ่งมั่นที่จะใช้ทำร้ายคู่อริ นอกเหนือจากอาวุธปืนแล้วสิ่งที่เด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้นิยมใช้และพกพา คือ มีดคัตเตอร์ซึ่งเป็นที่นิยมในกลุ่มเด็กและเยาวชนหญิง มีดสปาต้าเป็นสิ่งที่หาซื้อได้ง่ายตามตลาดนัดในชุมชนและพกพาไปในโรงเรียนเพื่อโอ้อวดกันในกลุ่มเพื่อนและสื่อสารต่อกลุ่มคู่อริ นอกจากนี้ยังเป็นที่นิยมในการพกพาเมื่อขี่รถไปต่างถิ่น สนับมือเป็นสิ่งที่ถูกนำมาใช้บ้างแต่ไม่เป็นที่นิยมและไม่ถูกนำมาใช้ในการโอ้อวดเช่นอาวุธชนิดอื่น

ชาวบ้านมองว่าการใช้อาวุธและการทำร้ายกันระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชนในชุมชนแห่งนี้เป็นการกระทำระหว่างกันในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เกรง ไม่เกี่ยวข้องกับชาวบ้านหรือเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ถ้าไม่ยุ่งเกี่ยวกับพวกเขาก็ไม่มีปัญหาเด็กและเยาวชนเหล่านี้ไม่ได้ทำร้ายคนอื่น นอกเหนือพวกที่เกี่ยวข้องกับพวกเขาเท่านั้น ชาวบ้านจะใช้วิธีการห้ามปรามลูกหลานไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวข้องกับเด็กเหล่านี้ “พวกที่มันเกะกะด้วยกันมันก็มีเรื่องกันเองเราแก้ไขอะไรไม่ได้หรอกก็ได้แต่บอกคนของเราอย่าไปยุ่งกับพวกมัน”

4.8.4 ความรุนแรงเป็นเรื่องธรรมดา

ความหมายนี้พบได้ทั่วไปในชุมชนหลายแห่งทั่วทุกภาค โดยที่ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน เป็นภาพสะท้อนอันหนึ่งของการแสดงออกซึ่งพัฒนาการของเด็กและเยาวชน ด้านชีวภาพ เด็กและเยาวชนหมายถึง คนเถื่อนรื้อน มุทะลุ ความรุนแรงจึงกลายเป็นธรรมดา เพราะเมื่อพ้นวัยนี้ไปแล้ว ก็จะหายไป โดยผู้ใหญ่ก็มักไปผูกโยงกับประสบการณ์เดิมของตน ความรุนแรงจึงถูกให้ความหมายว่า เป็นของคู่กันกับเยาวชน ความรุนแรงถูกใช้ในการแก้ปัญหาตามอารมณ์ที่ร้อนของเยาวชน โดยระดับความรุนแรงจะลดลงเมื่อมีอายุมากขึ้น และความเป็นวัยรุ่นจะเกือบสิ้นสุดลงเมื่อมีครอบครัว ดังคำกล่าวที่ว่า “มันเป็นไปตามวัยครับ พอโตขึ้นมีลูกมีเมียก็จะคิดได้และห่างหายจากเพื่อนไปเอง ตอนวัยรุ่นมันไม่มีอะไรทำ อยู่บ้านก็ไม่สนุกเลยไปกับเพื่อนดีกว่า ยิ่งอยู่กับเยอะยิ่งสนุก เหมือนเป็นกลุ่มเป็นก้อนใครมาหาเรื่องก็ช่วยกันตี...ง เลข...”

ระดับความรุนแรง อาจมีความหมายไปถึงเรื่องการให้ความหมายว่าธรรมดาหรือไม่ธรรมดาหรือไม่ เช่น ผู้ใหญ่มองว่า การกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชน คือการทำร้ายให้บาดเจ็บ ถ้าไม่บาดเจ็บ ก็เป็นเรื่องธรรมดาของวัยนี้

การให้ความหมายความรุนแรง ยังเกี่ยวข้องไปในเรื่อง การทำลายระบบความสัมพันธ์หรือไม่ เช่นกรณีภาคใต้ ผู้ใหญ่กล่าวว่า ถ้า การกระทำความรุนแรงแล้วไม่โกรธกัน ไม่เป็นศัตรูกัน โดยไม่ถือว่าเป็นความรุนแรง เป็นต้น

4.8.5 ความรุนแรงเป็นสัญลักษณ์ใน “การเล่น”

ครอบครัวเองเป็นสถาบันหนึ่งที่บ่มเพาะความรุนแรงให้แก่เด็ก เช่นกรณีของเล่น ที่พ่อแม่ซื้อให้จากการสังเกตในการจับจ่ายซื้อของในตลาดนัดและร้านค้าในตำบลที่ศึกษาโดยเฉพาะร้านของเล่น พ่อแม่ที่พาลูกซึ่งอยู่ในวัยเด็กมักจะซื้อของเล่นตามความต้องการของเด็กโดยไม่มีการเลือกสรรและผู้ใหญ่เองก็เป็นฝ่ายยึดเยียดความเคยชินต่อการให้ความรุนแรงให้แก่เด็ก เช่น การซื้อปืน ทั้งปืนยาวหรือปืนสั้น หรือมีดดาบที่เลียนแบบของตัวละครการ์ตูนขวัญใจของเด็ก ๆ เพราะผู้ใหญ่มองว่า การเป็นผู้ชายต้องเล่นมีดเล่นปืน ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นตุ๊ดหรือเกย์ ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผิดรวมถึงในวัยที่โตขึ้นทั้งในระดับชั้นประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักวิจัยสนาม ได้ทำการสังเกตที่โรงเรียนแห่งหนึ่งในตัวอำเภอที่ศึกษา พบว่าเด็กพกปืนแก๊ปหรือปืนของเล่นที่มีเสียงดังคล้ายประทัด เล่นไล่ยิงกัน โดยที่ครูใช้การเตือนมากกว่าการลงโทษ ซึ่งผู้ใหญ่เองก็ละเลยถึงจุดเหล่านี้ที่ในเวลาเด็กเล่นของเล่น เช่นการยกปืนเล็งไปจุดใดจุดหนึ่ง เด็กย่อมเกิดการจินตนาการ เช่นต้องเล็งให้ถูกหรือยิงให้ตาย ซึ่งเป็นการบ่มเพาะความรุนแรงในสมองของเด็ก หรือแม้แต่เกมส์ที่เด็กเล่นในบ้านหรือตามร้านแต่ละเกมส์ เช่นเกมส์ “วินนิง” หรือ “คาบาล” จะมีความรุนแรงที่แตกต่าง

กัน และส่งเสริมให้เด็กมีความเคยชินกับการแข่งขัน บางเกมส์ต้องฆ่าศัตรูให้ได้มากที่สุดถึงจะได้คะแนน และบางครั้งต้องเลือกอาวุธที่มีประสิทธิภาพจึงจะทำคะแนนได้ดี ซึ่งพ่อและแม่หรือคนในครอบครัวเอง ที่ปล่อยให้ลูกเล่นเกมอยู่กับบ้านโดยที่มองว่าดีกว่าที่ให้ลูกออกไปเที่ยวเล่นนอกบ้าน หรือไปเที่ยวกับเพื่อนอาจจะกลายเป็นการยิ่งบ่มเพาะให้เด็กออกไปสู่สังคมของเด็กเอง เช่นกรณีของหนึ่ง อายุ 14 ปี ที่บอกว่า “ผมเล่นเพราะมันสนุก มันท้าทายได้คะแนนเยอะ ๆ ก็ยังไม่อยากเลิก พอได้คะแนนเยอะก็เลื่อนขั้นขึ้นแล้วก็มีของตอบแทน เป็นอาวุธ เป็นเงิน เล่นเกมส์ก็เหมือนกับแข่งกับตัวเอง ทำให้รู้เทคนิคการต่อสู้ต่างหาก” หรือกรณีของเอ็มอายุ 19 ปีบอกว่า “เล่นเกมเพราะว่ามันวุ่น ไม่มีอะไรทำ เช่นเกมส์ War craft เพราะมีการวางแผนการรบ เล่นกับพี่ที่รู้จักกันหลาย ๆ คน อยู่คนละฝ่ายต้องยึดที่มั่นของอีกฝ่ายให้ได้ ตอนเล่นก็ทำให้เพลินเหมือนเราเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นจริง ๆ เล่นแล้วผมก็เอา level ที่ไปขายให้กับคนในร้านหรือคนรู้จักกัน มีทั้งแบบที่เอาเงินให้เลยกับโอนเงินเป็นค่าโทรศัพท์ได้ครั้งละ 200-300 บาท แต่เสียค่าเล่นเกมแค่ 40-50 บาท”

นอกจากนั้น หลายชุมชนที่ศึกษาในเขตภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความนิยมเล่น “ตีไก่ชน” โดย เด็กและเยาวชน จะชอบไปเลี้ยงดูให้น้ำ ในขณะที่เดียวกันก็เล่นตีไก่ ที่สะท้อนให้เห็นการใช้ความรุนแรงระหว่างสัตว์ เป็นความสนุก เช่นเดียวกับภาคเหนือ ที่มีการละเล่น “ตีด้วง” ที่นำเอาแมลงด้วงมาปั่น ให้กัดกันเอง สร้างความสนุกสนานให้กับเด็กและเยาวชน ในชีวิตประจำวัน ความรุนแรงจึงปรากฏและแฝงฝังอยู่ในวิถีชีวิตของเด็กและเยาวชนให้เป็นเรื่องธรรมดา ไปจนถึงมีความสนุกได้ด้วย

4.9 การจัดการปัญหาความรุนแรงเด็กและเยาวชนในชุมชน

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากเด็กและเยาวชน เช่นการจี้รถเสียงดัง การจับกลุ่มมั่วสุม การใช้หรือขายยาเสพติด หรือการชิงทรัพย์ในตอนกลางคืน ซึ่งเป็นปัญหาในระดับกลุ่ม ชุมชนเองทราบดีว่าคือปัญหาที่ต้องแก้ไข สามารถวิเคราะห์ได้ถึงสาเหตุและแนวทางแก้ไข ทั้งนี้แนวทางแก้ไขหรือการจัดการปัญหาถูกผลัดภาระไปให้คนที่ทำหน้าที่ในการปกครองคือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและคนที่จะดำเนินคดีตามกฎหมายเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงนโยบายการพึ่งพาผู้มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการ สมาชิกชุมชน อาจใช้การเตือนหรือการห้าม ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มเด็กและเยาวชนก็ไม่เชื่อฟังหรือปฏิบัติตาม ดังคำกล่าวของผู้นำชุมชนท่านหนึ่ง ว่า “ถ้าผู้ใหญ่ไปใช้อำนาจเข้าไปควบคุมสั่งการเด็กก็จะมีวิธีการตอบโต้หลายอย่าง เช่น บางคนก็ฟังแต่ไม่ทำตาม บางคนก็ยิ่งว่าเหมือนยิ่งยุ บางคนก็เอะอะโวยวายสวนกลับในทันที เช่นหากผู้ใหญ่เข้าไปจับกุม ๆ เด็กและเยาวชนจะไม่ชอบ เช่นเด็กจะบอกว่า พ่อแม่ยังไม่ว่าอะไร แล้วนี่เป็นใครมาสั่งสอน เป็นต้น”

ระบบการจัดการในชุมชน ที่ทำให้เรื่องความรุนแรงเป็นเรื่องดำรงอยู่ จากการศึกษาครั้งนี้พบปรากฏการณ์อย่างชัดเจน ดังที่ผู้นำชุมชนคนหนึ่ง กล่าวว่า “เด็กบางคนก็ได้ใจพอทำผิดถูกจับผู้ปกครองก็ประกันตัว เสียค่าปรับให้ เช่นถ้าทำร้ายร่างกายก็เสียค่าปรับแค่ 200 – 300 บาท แต่บางคนก็เสียเงินให้ตำรวจต่างหากเพราะกลัวลูกมีประวัติ” โดยส่วนมากจะไม่ใช้แนวทางที่ตนถูกเลี้ยงมาในสมัยก่อนคือ “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” ถึงแม้ว่าจะไม่มีการตีก็จะไม่มีการแนะนำหรือชี้ทางที่เหมาะสมแต่จะใช้การห้ามในพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เนื่องจากในสมัยก่อนตั้งแต่อดีตในรุ่นปู่ย่าตายายจนถึงพ่อแม่ในรุ่นปัจจุบันถูกเลี้ยงมาแบบปล่อยตามสบาย เนื่องจากไม่มีสื่อ ไม่มีสิ่งเร้า รวมถึงความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเหมือนสมัยนี้ รวมถึงค่านิยมของชุมชนก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง อย่างน้อยที่สุดการดื่มสุรา สูบบุหรี่ไม่ได้เป็นสิ่งผิดแต่ตรงข้ามกับเป็นสัญลักษณ์ของความมีหน้ามีตา เช่นบ้านไหนหากมีงานบุญก็ต้องเลี้ยงสุราเบียร์ หากบ้านไหนไม่เลี้ยงมักจะถูกชาวบ้านนินทา หรือแม่แต่งงานศพ ก็ยังต้องมีเลี้ยงสุราเบียร์หลังจากที่ศพไปสุสานแล้วเป็นต้น ชุมชน ซึ่งหลวงพ่อบุญในชุมชนที่ศึกษาได้กล่าวว่า “เด็ก ๆ สมัยนี้จะไม่ค่อยเข้าวัดเข้าวาช่วยเหลือทำบุญ ไม่ค่อยช่วยกิจกรรมส่วนรวมงานสาธารณะ วันพระแทบจะไม่มีเด็กหรือเยาวชนเข้าวัดเพราะต้องไปโรงเรียน คนวัยทำงานก็รีบไปทำงาน การเลี้ยงลูกก็ใช้การเลี้ยงแบบหลังตู้เย็นคือรีบไปทำงานแล้วก็เอาเงินทิ้งไว้ให้ ลูก ๆ ก็เจอแต่เงินไม่เจอพ่อเจอแม่ ซึ่งอาจจะกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมองว่าการเข้าวัดการทำบุญเป็นเรื่องของผู้สูงอายุ เป็นเรื่องของคนที่ไม่มีภาระ”

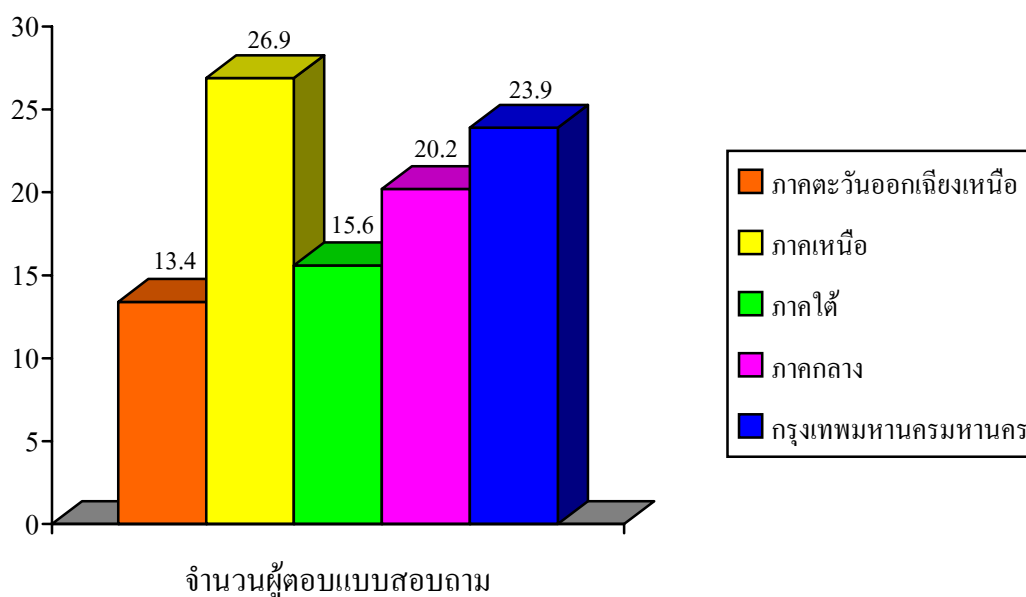
สำหรับเด็กและเยาวชน การจัดการปัญหาความรุนแรงกับคู่ขัดแย้ง มี 2 ทาง คือ การสู้กลับ และการปรึกษาผู้ใหญ่ ในการเป็นผู้เคลียร์ ผู้ที่มีความสามารถในการ เคลียร์ได้ คือผู้มีอำนาจ บารมี หรือผู้ที่อีกฝ่ายหนึ่งเชื่อถือ โดยจะทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย ไม่ให้มีการแก้แค้น อย่างไรก็ตาม การที่จะเลือกวิธีการใด พบว่าเด็กและเยาวชนจะมีการประเมินความสามารถของตนเอง ถ้ากลุ่ม หรือตน มีความได้เปรียบ พวกเขาจะสู้กลับ โดยการดักทำร้าย แต่เมื่อประเมินแล้ว เสียเปรียบ ก็จะเลือกใช้การไปหาผู้มีอำนาจ คือรุ่นพี่ เพื่อทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ย

4.10 สถานการณ์ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

ตารางที่ 10 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาค

ภาค	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	388	13.4
ภาคเหนือ	778	26.9
ภาคใต้	453	15.6
ภาคกลาง	585	20.2
กรุงเทพมหานคร	693	23.9

แผนภูมิที่ 12 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภาค



จากตารางที่ 10 การสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด 2,897 ราย ของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยแบ่งออกเป็น 8 จังหวัด ซึ่ง ได้แก่ จังหวัดขอนแก่น เชียงใหม่ สงขลา แพร่ กาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี นະเซิงเทรา และ กรุงเทพมหานครโดยพบว่า ตัวอย่างในภาคเหนือมีร้อยละ 26.9 รองลงมาคือ กรุงเทพมหานครมีตัวอย่างร้อยละ 23.9 ภาคกลางมีตัวอย่างร้อยละ 20.2 ภาคใต้มีตัวอย่าง ร้อยละ 15.6 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีตัวอย่างร้อยละ 13.4

ตารางที่ 11 แสดงลักษณะของตัวแปรภูมิหลัง

ตัวแปร	คำตอบ	จำนวนผู้ตอบ แบบสอบถาม	ร้อยละ	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ต่ำสุด	สูงสุด
เพศ	ชาย	1,722	60.9%			
	หญิง	1,107	39.1%			
อายุ			15.66	1.83	12	20.00
รายได้ต่อเดือน			140	1134.76	0	30000
จำนวนพี่น้อง			2.42	1.47	0	15
สถานภาพสมรสของ ผู้ปกครอง	พ่อแม่อยู่ด้วยกัน	2,162	74.6%			
	หย่า	376	13%			
	หม้าย	194	6.7%			
	แต่งงานใหม่	78	2.7%			
ศาสนาของบิดามารดา (ประกอบกิจกรรมทาง ศาสนาหรือไม่?)	มีพ่อหรือแม่คนเดียว	20	0.7%			
	ไม่เคย	30	1.0%			
	นานๆ ครั้ง	1,129	39.5%			
	บ่อยครั้ง	1,159	40.5%			
รายได้ของครอบครัว	เป็นประจำ	542	18.9%			
	น้อยกว่า 6000	850	30.1%			
	6001 ถึง 10000	947	33.6%			
	10001 ถึง 20000	526	18.6%			
	20001 ถึง 30000	243	8.6%			
ระดับการศึกษาของ บิดา	มากกว่า 30000	255	9.0%			
	ต่ำกว่าประถมศึกษา	1,389	53.1%			
	มัธยมศึกษา/ปวช.	809	30.9%			
	อนุปริญญา/ปวส.	167	6.4%			
	ปริญญาตรี	196	7.5%			
ระดับการศึกษาของ มารดา	สูงกว่าปริญญาตรี	57	2.25%			
	ต่ำกว่าประถมศึกษา	1,662	61.7%			
	มัธยมศึกษา/ปวช.	666	24.7%			
	อนุปริญญา/ปวส.	133	4.9%			
	ปริญญาตรี	190	7.1%			
	สูงกว่าปริญญาตรี	42	1.6%			

จากตารางที่ 11 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนมากเป็นเพศหญิง ดังที่คาดการณ์เอาไว้เนื่องด้วยอัตราการต้องออกจากโรงเรียนของเพศชายมีแนวโน้มสูงกว่าเพศหญิง กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 15 ปี 6 เดือน โดยระดับผลการเรียนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.44 และจากข้อมูลในด้านการทำงานหารรายได้ของกลุ่มตัวอย่างพบว่าโดยส่วนมากไม่ได้ทำงานคิดเป็นร้อยละ 94.8 % ในส่วนของรายได้และจำนวนพี่น้องของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า มีรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 140 บาทและมีจำนวนพี่น้องประมาณ 3 คนและพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่า 53% ไม่ค่อยได้ประกอบกิจกรรมทางศาสนาโดยมีความถี่เพียงนาน ๆ ครั้ง ในส่วนบิดามารดาของผู้ตอบแบบสอบถามมีความถี่ในการประกอบกิจกรรมทางศาสนาบ่อยครั้งคิดเป็น 40.5% และนาน ๆ ครั้งคิดเป็น 39.5% เป็นส่วนใหญ่

โดยบิดามารดาของผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 74.6 แต่งงานแล้ว มีรายได้โดยส่วนมากอยู่ในช่วงน้อยกว่า 6,000 และช่วงระหว่าง 6,001-10,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 30.1 และ 33.6 ตามลำดับ ส่วนระดับการศึกษาสูงสุดของบิดาและมารดาของผู้ตอบแบบสอบถามโดยส่วนมากพบว่าอยู่ในชั้นระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่าคิดเป็นร้อยละ 53.1 และ 61.79 ตามลำดับ

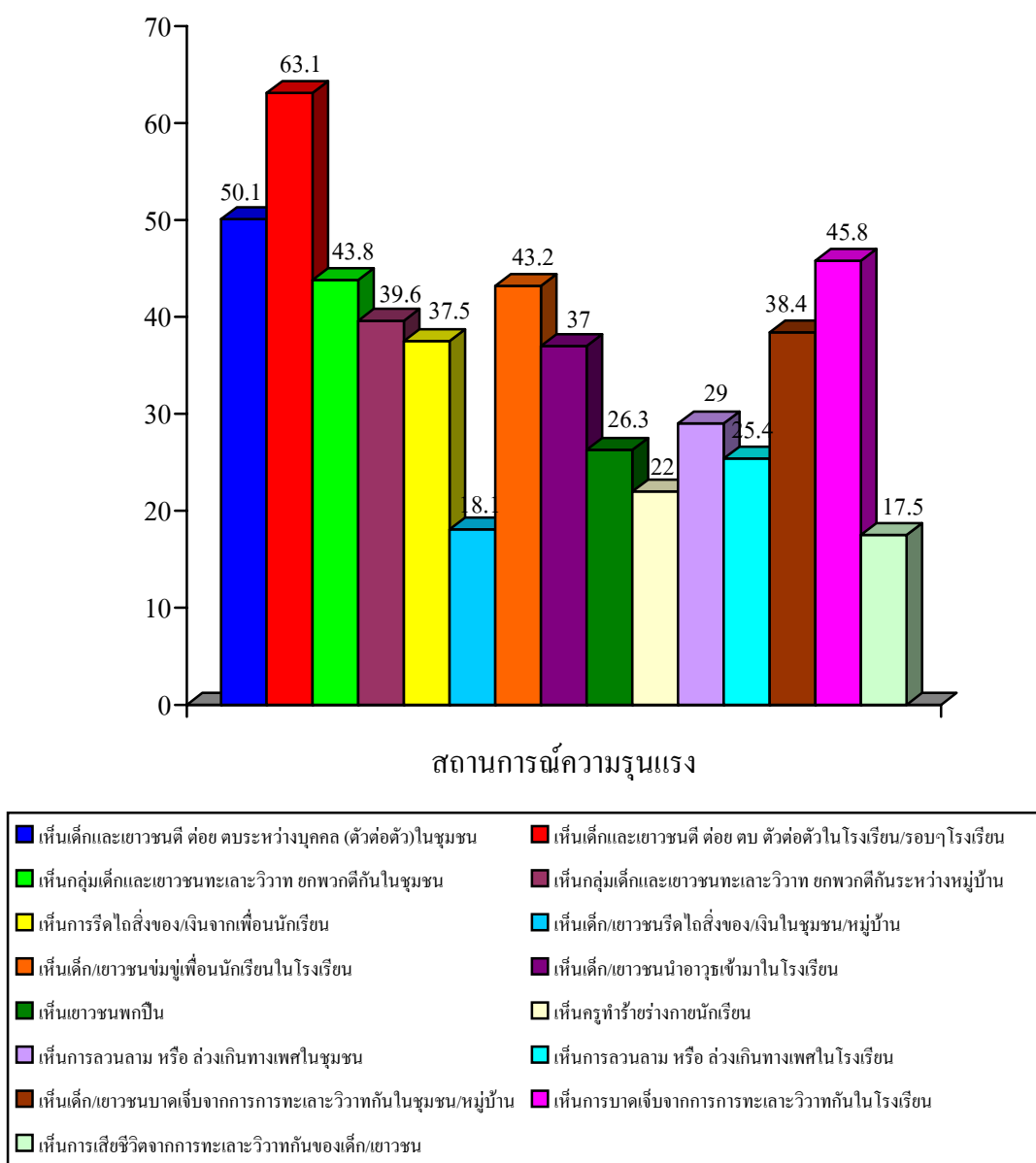
4.10.1 รูปแบบและขนาดความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ต้องการทราบถึงสถานการณ์ด้านการใช้ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องเด็กและเยาวชนโดยมีการให้ความสำคัญต่อสถานการณ์การตกเป็นเหยื่อของเด็กและเยาวชน การที่เด็กและเยาวชนได้พบเห็นการใช้ความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ และการกระทำความรุนแรงโดยตัวของเด็กและเยาวชนเอง โดยพบว่า

ตารางที่ 12 แสดงค่าร้อยละของเด็กและเยาวชนได้ “เคยพบเห็น” การกระทำความรุนแรง
ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

สถานการณ์การใช้ความรุนแรง	ร้อยละ
เห็นเด็กและเยาวชนตี ต่อย ตบระหว่างบุคคล (ตัวต่อตัว) ในชุมชน	50.1
เห็นเด็กและเยาวชนตี ต่อย ตบ ตัวต่อตัวในโรงเรียน/รอบๆ โรงเรียน	63.1
เห็นกลุ่มเด็กและเยาวชนทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกัน ในชุมชน	43.8
เห็นกลุ่มเด็กและเยาวชนทะเลาะวิวาท ยกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน	39.6
เห็นการริดไถสิ่งของ/เงินจากเพื่อนนักเรียน	37.5
เห็นเด็ก/เยาวชนริดไถสิ่งของ/เงินในชุมชน/หมู่บ้าน	18.1
เห็นเด็ก/เยาวชนข่มขู่เพื่อนนักเรียนในโรงเรียน	43.2
เห็นเด็ก/เยาวชนนำอาวุธเข้ามาในโรงเรียน	37.0
เห็นเยาวชนพกปืน	26.3
เห็นครูทำร้ายร่างกายนักเรียน	22.0
เห็นการลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศในชุมชน	29.0
เห็นการลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศในโรงเรียน	25.4
เห็นเด็ก/เยาวชนบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทกัน ในชุมชน/ หมู่บ้าน	38.4
เห็นการบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทกัน ในโรงเรียน	45.8
เห็นการเสียชีวิตจากการทะเลาะวิวาทกันของเด็ก/เยาวชน	17.5

แผนภูมิที่ 13 แสดงค่าร้อยละของเด็กและเยาวชนได้ “เคยพบเห็น” การกระทำความรุนแรง
ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

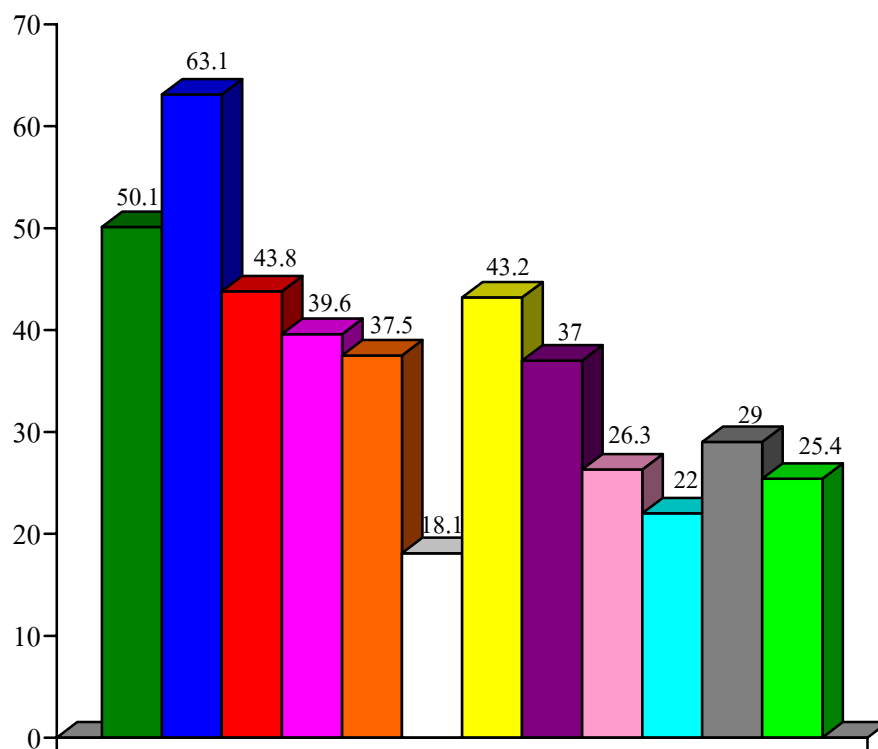


จากตารางที่ 12 พบว่าในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมาเด็กและเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนได้เห็นถึงรูปแบบการใช้ความรุนแรงประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะการที่เด็กและเยาวชน ตี ต่อย ตบตัวต่อตัว ทั้งในชุมชน และรอบ ๆ โรงเรียน โดยเด็กและเยาวชนให้ข้อมูลว่าเคยพบเห็นมากที่สุด (50.1 และ 63.1 ตามลำดับ) ส่วนการเห็นการเสียชีวิตจากการทะเลาะวิวาทกันเด็กและเยาวชนตอบว่าเคยเห็นเพียง 17.5 แต่หากพิจารณาเป็นจำนวนคนแล้วพบว่าจากกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม 1,105 ราย มีเด็กที่ตอบว่าเคยเห็นการทะเลาะเบาะแว้งจนถึงขั้นเสียชีวิตจำนวน 193 รายเลยทีเดียวน (17.5%) เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนเมื่อนำข้อมูลในส่วนนี้มาจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม โดยแบ่งเป็น 1) ความรุนแรงที่กระทำต่อกัน อันได้แก่ เห็นเด็กและเยาวชนตีกัน ทะเลาะวิวาท ริดไถ สิ่งของ ข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย เห็นการบาดเจ็บ และเสียชีวิตจากการทะเลาะวิวาท พบว่าเด็กและเยาวชนเคยเห็นความรุนแรงที่กระทำต่อกันนี้ประมาณร้อยละ 38.1 2) ความรุนแรงที่กระทำต่อทรัพย์สินสาธารณะ อันได้แก่ เห็นเด็กและเยาวชนทำลายทรัพย์สินของชุมชน ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน ขโมยสิ่งของในชุมชน และขโมยสิ่งของจากเพื่อนในโรงเรียน พบว่าเด็กและเยาวชนเคยเห็นความรุนแรงที่กระทำต่อทรัพย์สินสาธารณะประมาณร้อยละ 30.5 3) ความรุนแรงทางเพศ อันได้แก่ เห็นการลวนลามหรือล่วงเกินทางเพศในชุมชน และในโรงเรียนประมาณร้อยละ 27.2 4) ความรุนแรงประเภทอื่น ๆ อันได้แก่ เห็นเยาวชนพกปืน เห็นเด็กและเยาวชนนำอาวุธเข้ามาในโรงเรียน เห็นเด็กและเยาวชนใช้ยาเสพติดในชุมชน และโรงเรียน ประมาณร้อยละ 32.5

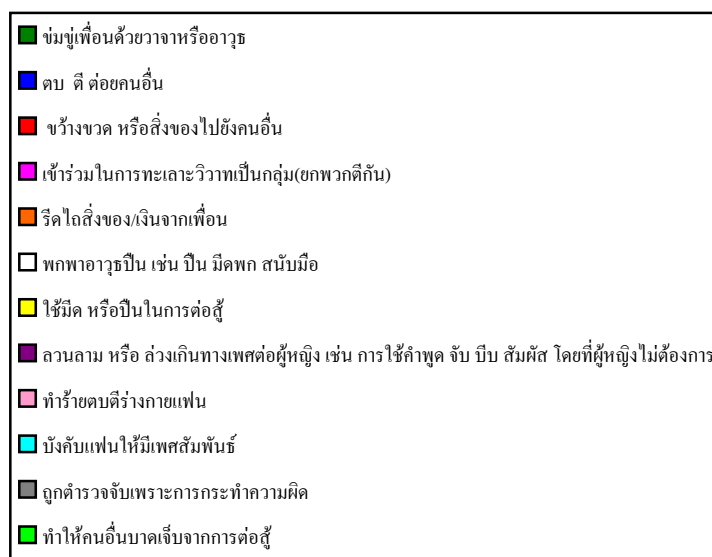
ตารางที่ 13 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด-สูงสุดของการใช้
ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง” ภายใน
ระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

สถานการณ์การใช้ความรุนแรง	เคยกระทำ ร้อยละ (N)	ค่าเฉลี่ย	ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด- สูงสุด
ข่มขู่เพื่อนด้วยวาจาหรืออาวุธ	18.1 (200)	2.59	4.03	1-40
ตบ ตี ต่อยคนอื่น	30.4 (336)	2.83	3.63	1-40
ขว้างขวด หรือสิ่งของไปยังคนอื่น	21.4 (237)	2.73	3.49	1-32
เข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (ยกพวกตีกัน)	22.4 (248)	2.65	3.68	1-40
ริดไถสิ่งของ/เงินจากเพื่อน	12.4 (137)	3.51	5.63	1-40
พกพาอาวุธปืน เช่น ปืน มีดพก สนับ มือ	14.8 (163)	3.30	4.43	1-40
ใช้มีด หรือปืนในการต่อสู้	8.7 (96)	3.12	3.47	1-20
ลวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศต่อ ผู้หญิง เช่น การใช้คำพูด จับ บีบ สัมผัส โดยที่ผู้หญิงไม่ต้องการ	8.8 (97)	3.51	6.99	1-40
ทำร้ายตบตีร่างกายแฟน	8.1 (89)	2.85	2.92	1-15
บังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์	4.5 (50)	2.80	2.71	1-14
ถูกตำรวจจับเพราะการกระทำความผิด	10.1 (112)	2.09	2.52	1-20
ทำให้คนอื่นบาดเจ็บจากการต่อสู้	15.3 (169)	2.75	4.00	1-40

แผนภูมิที่ 14 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด-สูงสุดของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา



สถานการณ์ความรุนแรง

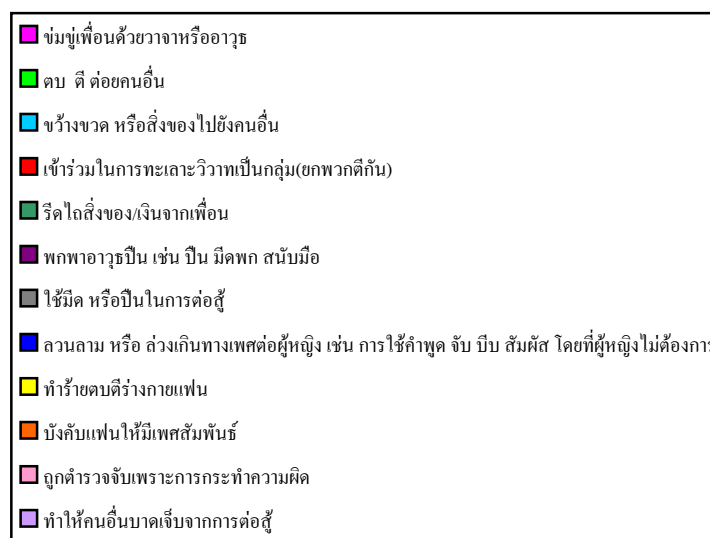
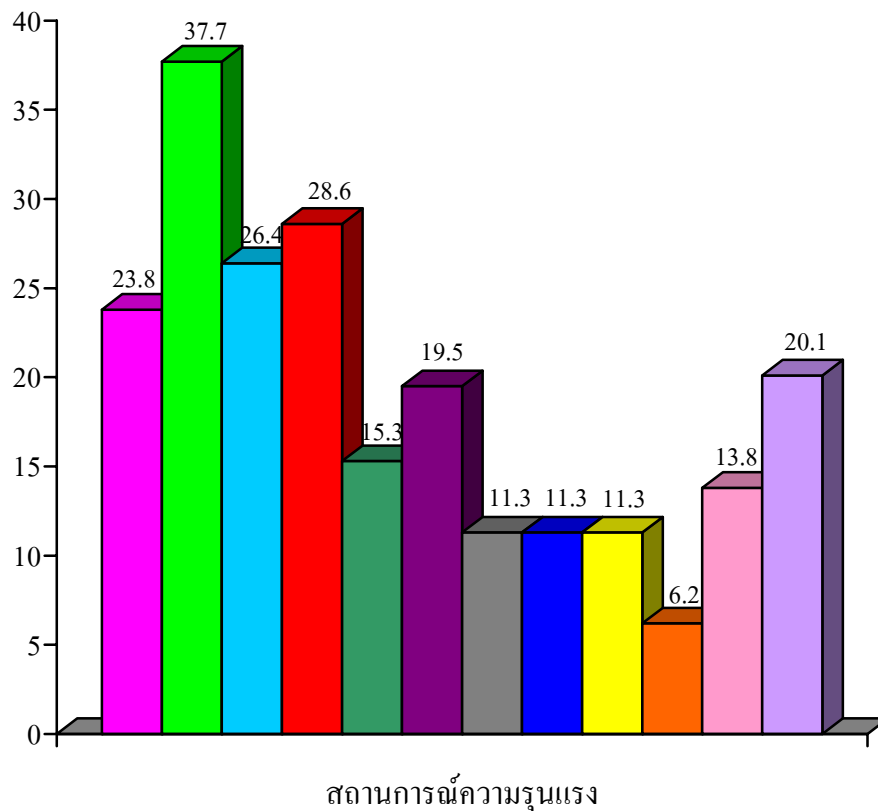


จากตารางที่ 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในชุมชนให้ข้อมูลว่าตนเคยกระทำความรุนแรงภายในระยะเวลา 3 เดือนมานี้ โดยการตอบ ดี ต่อยคนอื่นมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.4 หรือ 336 ราย โดยเฉลี่ยแล้วเด็กและเยาวชนแต่ละคนกระทำความรุนแรงโดยการ ตอบ ดี ต่อยคนอื่น เกือบ 3 ครั้งในช่วงระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งในกลุ่มผู้ที่ตอบว่าได้ใช้ความรุนแรงโดยการ ตอบ ดี ต่อยคนอื่นนี้ได้เคยกระทำมาแล้วมากที่สุดถึง 40 ครั้ง รองลงมาได้แก่การเข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (ยกพวกตีกัน) คิดเป็นร้อยละ 22.4 หรือ 248 ราย โดยใน 248 รายนี้เฉลี่ยได้ใช้ความรุนแรงคนละประมาณ 2.65 ครั้งหรือประมาณ 2 ครั้งโดยคนที่กระทำความรุนแรงมากที่สุดเคยกระทำความรุนแรงมาแล้ว 40 ครั้งเช่นเดียวกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนตอบว่าตนเคยบังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์น้อยที่สุด หรือคิดเป็น 4.5 เปอร์เซ็นต์ (50 คน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,105 คน) โดยที่เด็กและเยาวชน 50 คนที่ตอบว่าตนเคยบังคับให้แฟนมีเพศสัมพันธ์กับตนนั้นเฉลี่ยแล้วแต่ละคนเคยบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ประมาณ 3 ครั้ง (2.80) ซึ่งจำนวนครั้งสูงสุดของการบังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์กับตนเท่ากับ 14 ครั้งภายในระยะเวลา 3 เดือนที่ผ่านมา

ตารางที่ 14 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุดของการใช้
ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง”
ภายในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา

สถานการณ์การใช้ความรุนแรง	เคยกระทำ ร้อยละ(N)	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าต่ำสุด- สูงสุด
ข่มขู่เพื่อนด้วยวาจาหรืออาวุธ	23.8 (263)	1.26	9.65	1-300
ตบ ตี ต่อยคนอื่น	37.7 (417)	2.00	8.86	1-250
ขว้างขวด หรือสิ่งของไปยังคนอื่น	26.4 (294)	1.08	3.60	1-50
เข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (ยกพวกตีกัน)	28.6 (316)	1.81	22.36	1-78
ริดไถสิ่งของ/เงินจากเพื่อน	15.3 (169)	0.84	4.65	1-90
พกพาอาวุธปืน เช่น ปืน มีดพก สับมือ	19.5 (216)	1.25	11.56	1-360
ใช้มีด หรือปืนในการต่อสู้	11.3 (125)	0.55	3.52	1-90
ถวนลาม หรือ ล้วงเกินทางเพศต่อ ผู้หญิง เช่น การใช้คำพูด จีบ บีบ สัมผัส โดยที่ผู้หญิงไม่ต้องการ	11.3 (125)	0.94	11.99	1-365
ทำร้ายตบตีร่างกายแฟน	11.3 (125)	0.46	2.01	1-23
บังคับแฟนให้มีเพศสัมพันธ์	6.2 (68)	0.29	1.99	1-50
ถูกตำรวจจับเพราะการกระทำความผิด	13.8 (152)	0.40	1.75	1-30
ทำให้คนอื่นบาดเจ็บจากการต่อสู้	20.1 (222)	0.81	3.08	1-50

แผนภูมิที่ 15 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุดของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยกระทำความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมา



จากตารางที่ 14 ซึ่งแสดงถึงการกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสถานการณ์ต่างๆภายในระยะเวลา 1 ปี พบว่า เด็กและเยาวชนเคยกระทำความรุนแรงในสถานการณ์เหล่านี้มากที่สุด 3 อันดับแรกได้แก่ ตบ ตี ต่อยผู้อื่น ประมาณร้อยละ 38 หรือ 417 รายจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 1,105 ราย ที่เคยตบ ตี ต่อยผู้อื่น เฉลี่ยแล้วใน 417 รายนี้ได้เคยตบ ตี ต่อยผู้อื่นภายใน 1 ปีประมาณ 2 ครั้ง โดยคนที่เคยตบตี ต่อยคนอื่นมากที่สุดกระทำมาแล้ว 300 ครั้งภายใน 1 ปี รองลงมาได้แก่ เคยเข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทยกพวกตีกันคิดเป็นร้อยละ 28.6 หรือ 316 ราย ซึ่ง 316 รายนี้เคยยกพวกตีกันมาแล้วโดยเฉลี่ยเกือบ 2 ครั้งภายในระยะเวลา 1 ปี โดยคนที่เคยยกพวกตีกันใน 1 ปีที่ผ่านมามากที่สุดเคยทำมาแล้ว 250 ครั้ง ส่วนเด็กและเยาวชนที่เคยขว้างขวด หรือสิ่งของทำร้ายผู้อื่นถือว่ามากเป็นลำดับ 3 โดยคิดเป็นร้อยละ 26.4 หรือ 294 ราย ซึ่งใน 294 รายนี้ในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาเคยกระทำอย่างนี้มาแล้วโดยเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้ง ซึ่งคนที่เคยขว้างขวดหรือสิ่งของไปยังผู้อื่นมากที่สุดตอบว่าตนเคยทำมาแล้ว 50 ครั้งใน 1 ปีที่ผ่านมา ส่วนการกระทำความรุนแรงโดยการบังคับให้แฟนมีเพศสัมพันธ์กับตนถือว่ามีคนตอบว่าเคยกระทำน้อยที่สุดคิดเป็น 6.2 เปอร์เซ็นต์หรือเพียง 68 รายจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,105 ราย ส่วนการที่เด็กและเยาวชนพกพาอาวุธปืน หรืออาวุธอื่น ๆ เช่น มีดพก และสับมือ ถึงแม้ว่าเด็กและเยาวชนจะตอบว่าเคยพกพาสิ่งเหล่านี้เพียง 19.5 เปอร์เซ็นต์ หรือ 216 รายจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,105 ราย แต่ก็พบว่าใน 216 รายนี้ต่างก็เคยพกพาอาวุธโดยเฉลี่ยประมาณ 1 ครั้งภายใน 1 ปี โดยพบอีกว่าคนที่ตอบว่าเคยพกพาอาวุธสูงสุดคือเกือบทุกวันเลยทีเดียว (360 วัน)

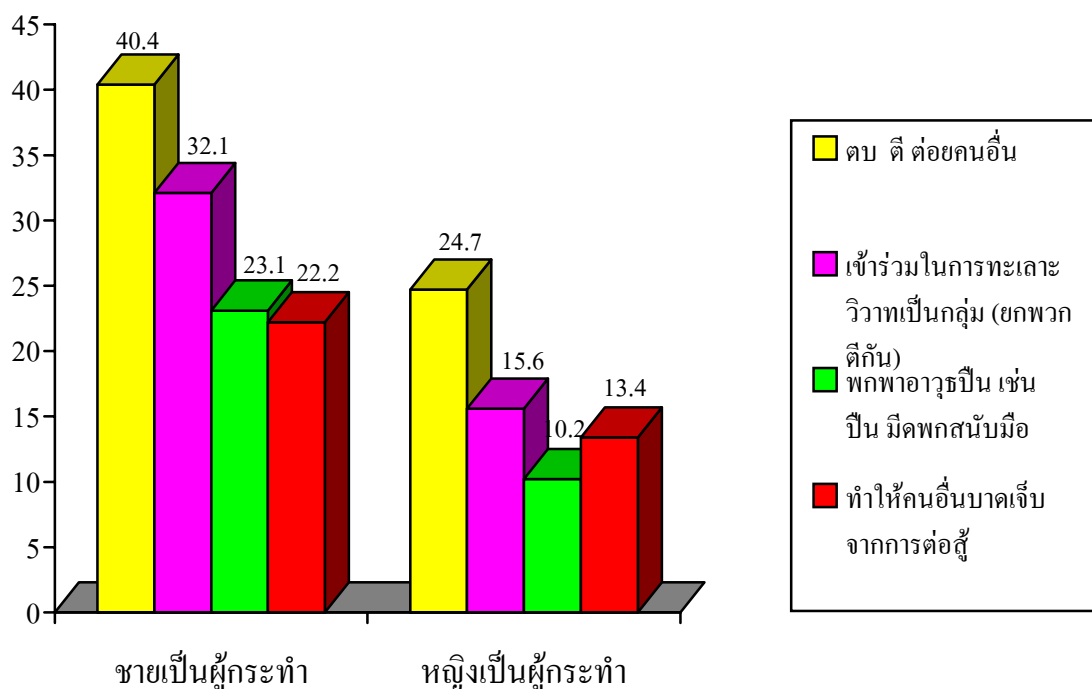
ตารางที่ 15 แสดงค่าร้อยละของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน

“เคยกระทำความรุนแรง” จำแนกตามเพศ (ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)

สถานการณ์การใช้ความรุนแรง	ร้อยละของชายเป็นผู้กระทำ (N=616)	ร้อยละของหญิงเป็นผู้กระทำ (N=489)
ตบ ตี ต่อยคนอื่น	40.4	24.7
เข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็น กลุ่ม (ยกพวกตีกัน)	32.1	15.6
พกพาอาวุธปืน เช่น ปืน มีดพก สับมือ	23.1	10.2
ทำให้อื่นบาดเจ็บจากการต่อสู้	22.2	13.4

แผนภูมิที่ 16 แสดงค่าร้อยละของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน

“เคยกระทำความรุนแรง” จำแนกตามเพศ (ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)



จากตารางที่ 15 เมื่อนำผลการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนโดยนำสถานการณ์ที่มีการใช้ความรุนแรงสูงสุดมาพิจารณาพบว่าเพศชายใช้ความรุนแรงมากกว่าเพศหญิงอย่างชัดเจนโดยที่เด็กและเยาวชนชายใช้กำลังตบตี ต่อยคนอื่น การทำให้คนอื่นได้รับบาดเจ็บและ การพกพาอาวุธปืนมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิง 2 เท่า ส่วนการยกพวกตีกันพบว่าเด็กและเยาวชนชายมีการเข้าร่วมในการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่มมากกว่าเด็กและเยาวชนหญิงมากกว่า 3 เท่าเลยทีเดียว โดยพบว่าเพศชายเป็นผู้ใช้ความรุนแรงมากที่สุดในสถานการณ์ตบ ต่อยคนอื่น คิดเป็นร้อยละ 40.4 เช่นเดียวกับเพศหญิงซึ่งคิดเป็นร้อยละ 24.7 รองลงมาสำหรับเพศชายได้แก่การใช้ความรุนแรงโดยการเข้าร่วมทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (ยกพวกตีกัน) คิดเป็นร้อยละ 32.1 เช่นเดียวกับเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 15.6 ตามลำดับ

ตารางที่ 16 แสดง ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าต่ำสุด – สูงสุดของความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ตอบว่าตน “เคยถูกระทำความรุนแรง” ภายในระยะเวลา 3 เดือน และ 1 ปีที่ผ่านมา

สถานการณ์ที่ถูกกระทำความรุนแรง	เคยถูกระทำ (ร้อยละ)		ค่าเฉลี่ย		ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน		ค่า ต่ำสุด- สูงสุด	
	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี
หยุดเรียนเพราะกลัวการถูกทำร้าย	50 (4.5%)	52 (4.7%)	1.66	2.63	1.04	2.31	1-5	1-10
นอนไม่หลับเพราะกลัวการถูกทำร้าย	50 (4.5%)	54 (4.9%)	1.52	22.0 9	1.03	2.21	1-6	1-12
ถูกข่มขู่ด้วยวาจาหรืออาวุธจาก เยาวชน	106 (9.6%)	128 (11.6%)	2.04	3.26	3.08	5.14	1-30	1-50
ถูกตบ ตี ชกต่อจากเยาวชนใน ชุมชน/หมู่บ้าน	92 (8.3%)	110 (10%)	2.02	2.57	1.90	2.96	1-12	1-20
ถูกตบ ตี ชกต่อจากเยาวชนใน โรงเรียน	128 (11.6%)	140 (12.7%)	2.32	3.44	2.20	4.63	1-11	1-33
ถูกซ้อมจากกลุ่มเยาวชน	59 (5.3%)	68 (6.2%)	3.02	3.47	4.42	5.84	1-30	1-40
ถูกทำร้ายจากการทะเลาะวิวาทเป็น กลุ่ม (การยกพวกตีกันระหว่างกลุ่ม)	107 (9.7%)	141 (12.8%)	2.32	2.94	2.75	4.30	1-20	1-30
ถูกรีดไถสิ่งของหรือเงิน	92 (8.3%)	93 (8.4%)	2.40	3.45	2.41	3.89	1-15	1-20
ถูกลวนลามหรือล่วงเกินทางเพศ	44 (4.0%)	57 (5.2%)	2.68	3.46	3.04	3.71	1-17	1-18
ถูกแฟนทำร้าย ตบตีร่างกาย	57 (5.2%)	66 (6%)	2.84	8.23	4.59	37.9 9	1-30	1- 300
ถูกแฟนบังคับให้มีเพศสัมพันธ์	39 (3.5%)	48 (4.3%)	3.44	6.94	3.75	11.1 9	1-20	1-60
ถูกคนในครอบครัวทำร้ายร่างกาย	83 (7.5%)	100 (9%)	3.10	4.15	3.71	7.17	1-20	1-60
ถูกครูในโรงเรียนทำร้ายร่างกาย	73 (6.6%)	84 (7.6%)	2.47	4.51	3.01	7.75	1-20	1-56

ตารางที่ 16 (ต่อ)

สถานการณ์ที่ถูกกระทำ ความรุนแรง	เคยถูกกระทำ (ร้อยละ)		ค่าเฉลี่ย		ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน		ค่าต่ำสุด- สูงสุด	
	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี	3 เดือน	1 ปี
ได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาท เล็กน้อยเช่น ฟกช้ำ	163 (14.8%)	205 (18.6%)	2.56	3.80	3.67	6.82	1-30	1-70
ได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาท จนต้องไปหาหมอ	58 (5.2%)	65 (5.9%)	2.09	2.58	1.79	2.86	1-10	1-14
ได้รับบาดเจ็บจากการถูกคนใน ครอบครัว หรือ ครูทำร้าย	52 (4.7%)	59 (5.3%)	3.09	3.66	3.59	5.02	1-20	1-25

จากตารางที่ 16 พบว่าโดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนในชุมชนเคยมีประสบการณ์ถูกกระทำ ความรุนแรงในอัตราส่วนที่ไม่มากนัก โดยในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาเด็กและเยาวชนเคยถูกกระทำ ความรุนแรงในแต่ละสถานการณ์ตั้งแต่ร้อยละ 3.5 ถึง ร้อยละ 14.8 ส่วนในระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมากลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่าเคยถูกกระทำ ความรุนแรงในแต่ละสถานการณ์ตั้งแต่ร้อยละ 4.3 ถึงร้อยละ 18.6 โดยที่กลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนให้ข้อมูลว่าตนเคยถูกกระทำ ความรุนแรงมากที่สุดได้แก่ร้อยละ 14.8 (ในช่วง 3 เดือน) หรือ 163 คน จากทั้งหมด 1,105 คน กล่าวว่าตนได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย เช่น ฟกช้ำ ซึ่งในจำนวน 163 คนนี้ให้ข้อมูลว่าในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมาโดยเฉลี่ยตนเคยถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บเล็กน้อยมาประมาณ 2 ครั้ง และมีบางคนที่เคยได้รับบาดเจ็บเพียงเล็กน้อยจากการทะเลาะวิวาทมากที่สุดถึง 30 ครั้ง รองลงมาได้แก่ การถูกตบตี ชกต่อย จากเด็กและเยาวชนในโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 11.6 หรือ 128 คน โดยเด็กและเยาวชน 128 คนนี้ให้ข้อมูลว่าโดยเฉลี่ยตนจะถูกตบ ตี ชกต่อยจากเด็กและเยาวชนในโรงเรียนประมาณ 3 ครั้ง ในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งมีบางคนในจำนวน 128 คนนี้เคยถูกตบ ตี ชกต่อยจากเด็กและเยาวชนในโรงเรียนมากที่สุดถึง 11 ครั้งในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา และพบอีกด้วยว่าเด็กและเยาวชนถูกทำร้ายจากการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่มหรือการยกพวกตีกันในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมาเป็นร้อยละ 9.7 หรือ 107 คน โดยผู้ที่เคยถูกทำร้าย 107 คนนี้โดยเฉลี่ยเคยถูกทำร้ายมาแล้ว 2 ครั้ง โดยมีบางคนที่เคยถูกทำร้ายจากการยกพวกตีกันมากที่สุดถึง 20 ครั้งเลยทีเดียว

สำหรับข้อมูลการถูกกระทำ ความรุนแรงในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมานี้พบว่าข้อมูลมีความใกล้เคียงกับอัตราการถูกกระทำ ความรุนแรงในรอบ 3 เดือน โดยที่เด็กและเยาวชนให้ข้อมูลว่าตนเคยถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 18.6 หรือ 205

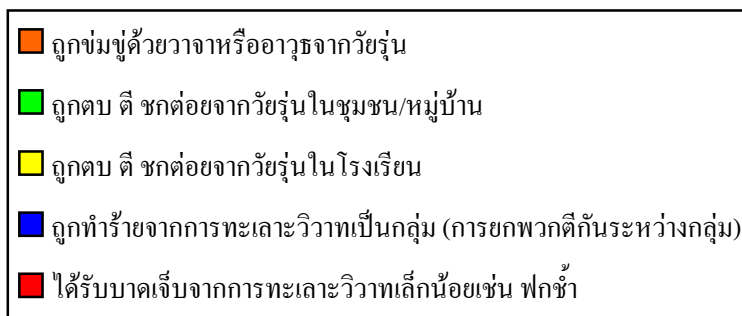
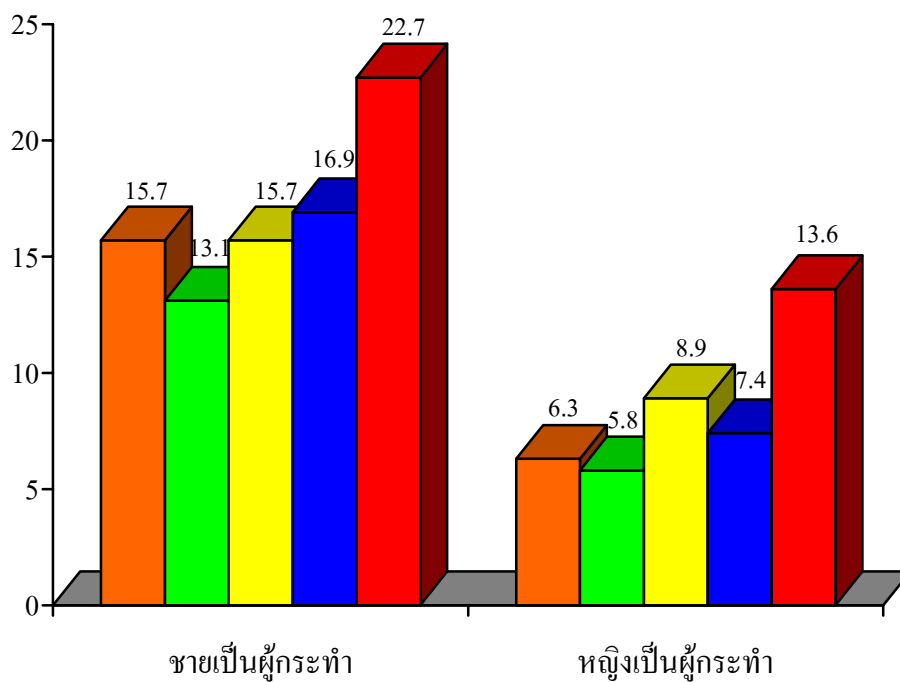
คน โดยเด็กและเยาวชนจำนวน 205 คนนี้ให้ข้อมูลว่าโดยเฉลี่ยแล้วคนเคยถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อยนี้ประมาณ เกือบ 4 ครั้งในรอบ 1 ปี โดยมีคนที่ถูกทำร้ายในสถานการณ์นี้มากที่สุดถึง 70 ครั้ง รองลงมาได้แก่การถูกทำร้ายจากการขกพวกตีกันระหว่างกลุ่มประมาณร้อยละ 12.8 หรือ 141 คน โดยเฉลี่ยเคยถูกทำร้ายมาคนละประมาณ 3 ครั้ง โดยจำนวนครั้งที่เคยถูกทำร้ายจากการขกพวกตีกันมากที่สุด คือ 30 ครั้งในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และอันดับต่อมาได้แก่การถูกทำร้ายจากการถูก ดบ ดี ชกต่อยโดยเด็กและเยาวชนในโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 12.7 หรือ 140 คน โดยเฉลี่ยใน 140 คนนี้เคยถูกทำร้ายมาแล้วประมาณคนละ 3 ครั้ง ซึ่งพบว่าการถูกทำร้ายมากที่สุดในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาถึง 33 ครั้ง

ตารางที่ 17 ค่าร้อยละของการถูกกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนจำแนกตามเพศ
(ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)

สถานการณ์การถูกกระทำความรุนแรง	ร้อยละของ ชายเป็นผู้ถูกระทำ	ร้อยละของหญิง เป็นผู้ถูกระทำ
ถูกข่มขู่ด้วยวาจาหรืออาวุธจากวัยรุ่น	15.7	6.3
ถูกดบ ดี ชกต่อยจากวัยรุ่นในชุมชน/หมู่บ้าน	13.1	5.8
ถูกดบ ดี ชกต่อยจากวัยรุ่นในโรงเรียน	15.7	8.9
ถูกทำร้ายจากการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (การขกพวกตีกันระหว่างกลุ่ม)	16.9	7.4
ได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย เช่น ฟกช้ำ	22.7	13.6

ข้อมูลจากตารางที่ 17 พบว่าชายตกเป็นเหยื่อถูกระทำจนได้รับบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทเล็กน้อย เช่น ฟกช้ำมากที่สุด เช่นเดียวกับเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 22.7 และ 13.6 ตามลำดับ รองลงมาได้แก่การถูกทำร้ายจากการทะเลาะวิวาทเป็นกลุ่ม (การขกพวกตีกันระหว่างกลุ่ม) คิดเป็นร้อยละ 16.9 ส่วนเพศหญิงได้แก่การถูกดบ ดี ชกต่อยจากวัยรุ่นในโรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 8.9

แผนภูมิที่ 17 ค่าร้อยละของการถูกระทำความรุนแรงของเด็กและเยาวชนจำแนกตามเพศ
(ชาย/หญิง- จำนวนรวม, 616/489)



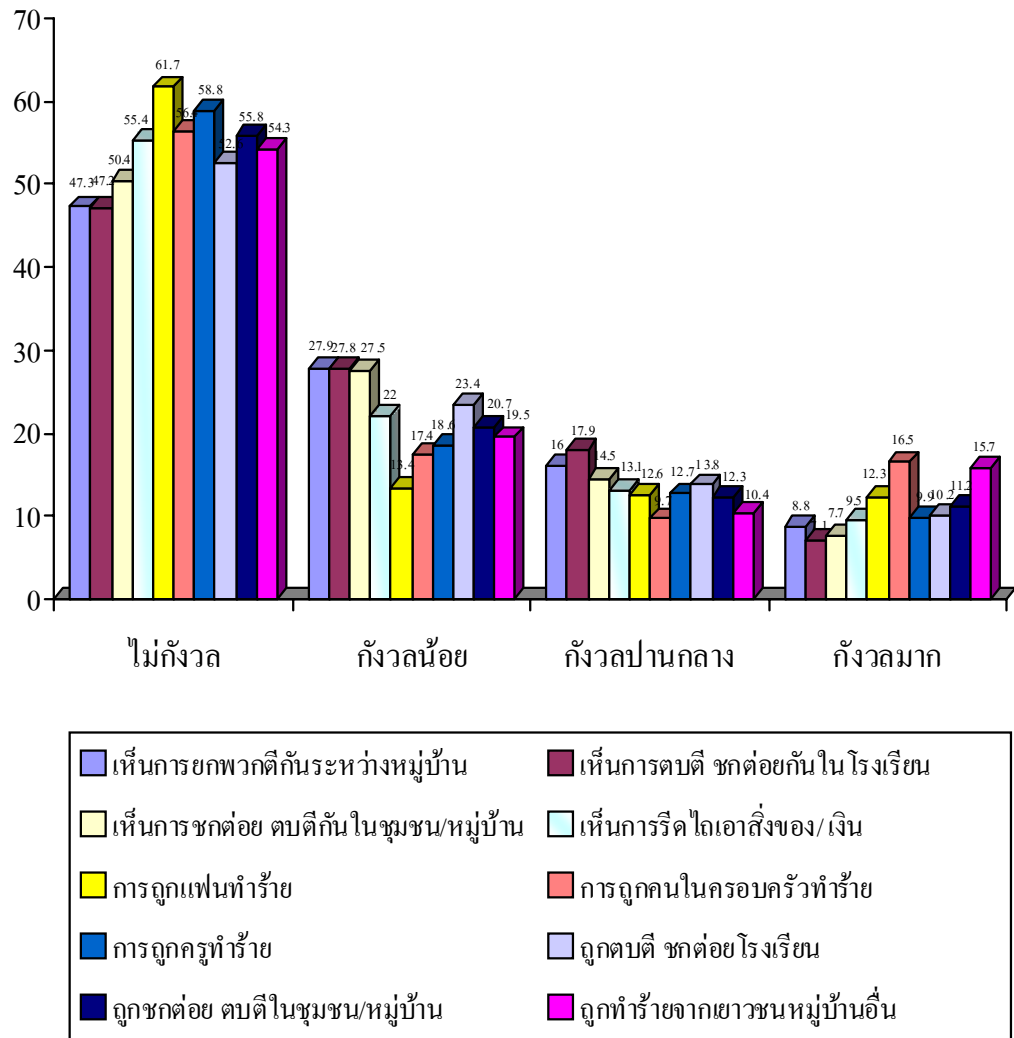
4.10.2 ผลกระทบจากการความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

นอกจากผลกระทบที่การศึกษาครั้งนี้ได้ค้นพบในรูปของข้อมูลเชิงคุณภาพแล้ว ข้อมูลเชิงปริมาณสามารถสะท้อนถึงขอบเขตผลกระทบจากความรุนแรง ซึ่งทำให้เข้าใจได้ว่าเด็กและเยาวชนโดยทั่วไปได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงในระดับไหน มากน้อยเพียงใด ซึ่งส่วนหนึ่งของการศึกษานี้ให้ความสนใจที่ความรู้สึกวิตกกังวลที่เกิดขึ้น และรูปแบบการจัดการกับปัญหาของเด็กและเยาวชนเมื่อต้องเผชิญเหตุการณ์รุนแรงเหล่านี้

ตารางที่ 18 แสดงความถี่ ร้อยละของความวิตกกังวลของเด็กและเยาวชนเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์รุนแรง

เหตุการณ์ความรุนแรง	ระดับความวิตกกังวล			
	ไม่กังวลเลย N(%)	กังวลน้อย N(%)	กังวลปานกลาง N(%)	กังวลมาก N(%)
เห็นการยกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน	468 (47.3)	276 (27.9)	158 (16.0)	87 (8.8)
เห็นการตบตี ชกต่อยกันในโรงเรียน	467 (47.2)	275 (27.8)	175 (17.9)	70 (7.1)
เห็นการชกต่อย ตบตีกันในชุมชน/ หมู่บ้าน	497 (50.4)	271 (27.5)	143 (14.5)	76 (7.7)
เห็นการริดไถเอาสิ่งของ/ เงิน	544 (55.4)	216 (22.0)	129 (13.1)	93 (9.5)
การถูกแฟนทำร้าย	595 (61.7)	129 (13.4)	121 (12.6)	119 (12.3)
การถูกคนในครอบครัวทำร้าย	547 (56.4)	169 (17.4)	94 (9.7)	160 (16.5)
การถูกครูทำร้าย	571 (58.8)	181 (18.6)	123 (12.7)	96 (9.9)
ถูกตบตี ชกต่อยโรงเรียน	514 (52.6)	229 (23.4)	135 (13.8)	100 (10.2)
ถูกชกต่อย ตบตีในชุมชน/หมู่บ้าน	546 (55.8)	203 (20.7)	120 (12.3)	110 (11.2)
ถูกทำร้ายจากเยาวชนหมู่บ้านอื่น	532 (54.3)	191 (19.5)	102 (10.4)	154 (15.7)

แผนภูมิที่ 18 แสดงความถี่ ร้อยละของความวิตกกังวลของเด็กและเยาวชนเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์รุนแรง



จากตารางที่ 18 พบว่าในสถานการณ์รุนแรงต่าง ๆ เด็กและเยาวชนกลุ่มตัวอย่างระบุว่าประมาณครึ่งหนึ่งไม่รู้สึกรู้สึกวิตกกังวลแต่อย่างใด ยกเว้นเหตุการณ์การยกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้านและในโรงเรียนที่เด็กและเยาวชนแสดงความวิตกกังวลมากกว่าไม่วิตกกังวลเพียงเล็กน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเหตุการณ์ที่ทำให้เด็กและเยาวชนรู้สึกวิตกกังวลมากที่สุดได้แก่เหตุการณ์ที่ตนถูกคนในครอบครัวทำร้าย รองลงมาได้แก่การถูกทำร้ายจากเยาวชนหมู่บ้านอื่น ตามมาด้วยการที่เด็กและเยาวชนถูกแฟนทำร้าย เมื่อจำแนกตามเพศแล้วพบว่า เพศชายและหญิงรู้สึกวิตกกังวลในเหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ ไม่แตกต่างกันมากนักโดยเพศชายมีความวิตกกังวลมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย ซึ่ง

เหตุการณ์ที่ทำให้เพศชายวิตกกังวลมากที่สุดได้แก่ เมื่อเห็นการขกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน ส่วนเพศหญิงได้แก่ การถูกแฟนทำร้าย

ตารางที่ 19 แสดงบุคคลและจำนวนร้อยละที่เด็กและเยาวชนเคยปรึกษาเพื่อให้มาช่วยแก้ไขปัญหา จำแนกตามสถานการณ์มากที่สุด 3 อันดับแรก

เหตุการณ์ความรุนแรง	ร้อยละบุคคลที่เลือก	ร้อยละบุคคลที่เลือก	ร้อยละบุคคลที่เลือก
	ไปปรึกษาเพื่อใหช่วย	ไปปรึกษาเพื่อใหช่วย	ไปปรึกษาเพื่อใหช่วย
	แก้ปัญหา อันดับ 1	แก้ปัญหา อันดับ 2	แก้ปัญหา อันดับ 3
การขกพวกตีกันระหว่างหมู่บ้าน	เพื่อน (34.8)	รุ่นพี่ (24.2)	ผู้ใหญ่บ้าน (10.6)
การตบตี ขกต่อยกันในโรงเรียน	เพื่อน (44.6)	ครู (20.7)	รุ่นพี่ (15.6)
การ ตบตีขกต่อย กันในชุมชน	เพื่อน (29.7)	รุ่นพี่ (22.5)	ผู้ใหญ่บ้าน (15.5)
การริดไถเอาสิ่งของ/เงิน	เพื่อน (29.9)	รุ่นพี่ (15.6)	แม่ (9.8)
ถูกขกต่อย ตบ ตี ในโรงเรียน	เพื่อน (39.5)	ครู (17.4)	รุ่นพี่ (14.2)
ถูกขกต่อย ตบ ตีในชุมชน	เพื่อน (28)	รุ่นพี่ (19.9)	ผู้ใหญ่บ้าน (13.1)
การถูกแฟนทำร้าย	เพื่อน (37.3)	รุ่นพี่ (12.1)	แม่ (9.6)
การถูกคนในครอบครัวทำร้าย	เพื่อน (26.4)	รุ่นพี่ (10.8)	ญาติ (12.6)
การถูกครูทำร้าย	เพื่อน (24.3)	แม่ (17.9)	รุ่นพี่ (12.2)
ถูกทำร้ายจากเยาวชนจากหมู่บ้านอื่น	เพื่อน (27.8)	รุ่นพี่ (22.3)	แม่ (10)

จากตารางที่ 19 แสดงบุคคลที่เมื่อเด็กและเยาวชนเกิดปัญหาความรุนแรง บุคคลที่เด็กและเยาวชนเคยขอคำปรึกษาจากแบบสอบถามบุคคลที่ให้เด็กและเยาวชนเลือกประกอบด้วย เพื่อน รุ่นพี่ แม่ พ่อ พี่น้อง ญาติ ครู ผู้ใหญ่บ้าน ตำรวจ และพระ โดยจากตารางที่พอสรุปได้ว่าเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ บุคคลที่เด็กและเยาวชนเคยเลือกขอคำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาอันดับแรกในทุกกรณีของการเกิดปัญหาความรุนแรงได้แก่เพื่อน รองลงมาเป็นรุ่นพี่ โดยครูจะถูกเลือกเป็นลำดับสองเมื่อสถานการณ์เกิดขึ้นในโรงเรียน และปรึกษา ผู้ใหญ่บ้านเมื่อเกิดความรุนแรงในชุมชน ส่วนแม่ เป็นบุคคลที่เด็กและเยาวชนจะขอคำปรึกษาเมื่อความรุนแรงเกิดขึ้นโดยครู ถูกแฟนทำร้าย การถูกริดไถ และถูกทำร้ายจากเด็กและเยาวชนหมู่บ้านอื่น

4.10.3 ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

จากการวิเคราะห์โดยใช้ Manova หากพิจารณาตัวแปรการใช้ความรุนแรงปัจจัย 1 ด้วยภาคและเพศแล้วพบว่า เพศชายในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร และภาคใต้มีการใช้ความรุนแรงมากกว่าเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับความรุนแรงปัจจัย 2 และ 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคแล้วพบว่าภาคเหนือมีการใช้ความรุนแรงเฉลี่ยสูงกว่าทุกภาคทั้งในปัจจัยความรุนแรงปัจจัย 1, 2 และ 3 โดยที่ในปัจจัยความรุนแรง 2 ภาคเหนือมีค่าเฉลี่ยการใช้ความรุนแรงมากกว่าภาคกลาง กรุงเทพมหานครและภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อตัวแปรเพศเป็นตัวแปรพิจารณาความแตกต่างของการใช้ความรุนแรงพบว่าเพศชายมีการใช้ความรุนแรงโดยเฉลี่ยสูงกว่าเพศหญิง (ดูตารางที่ 20)

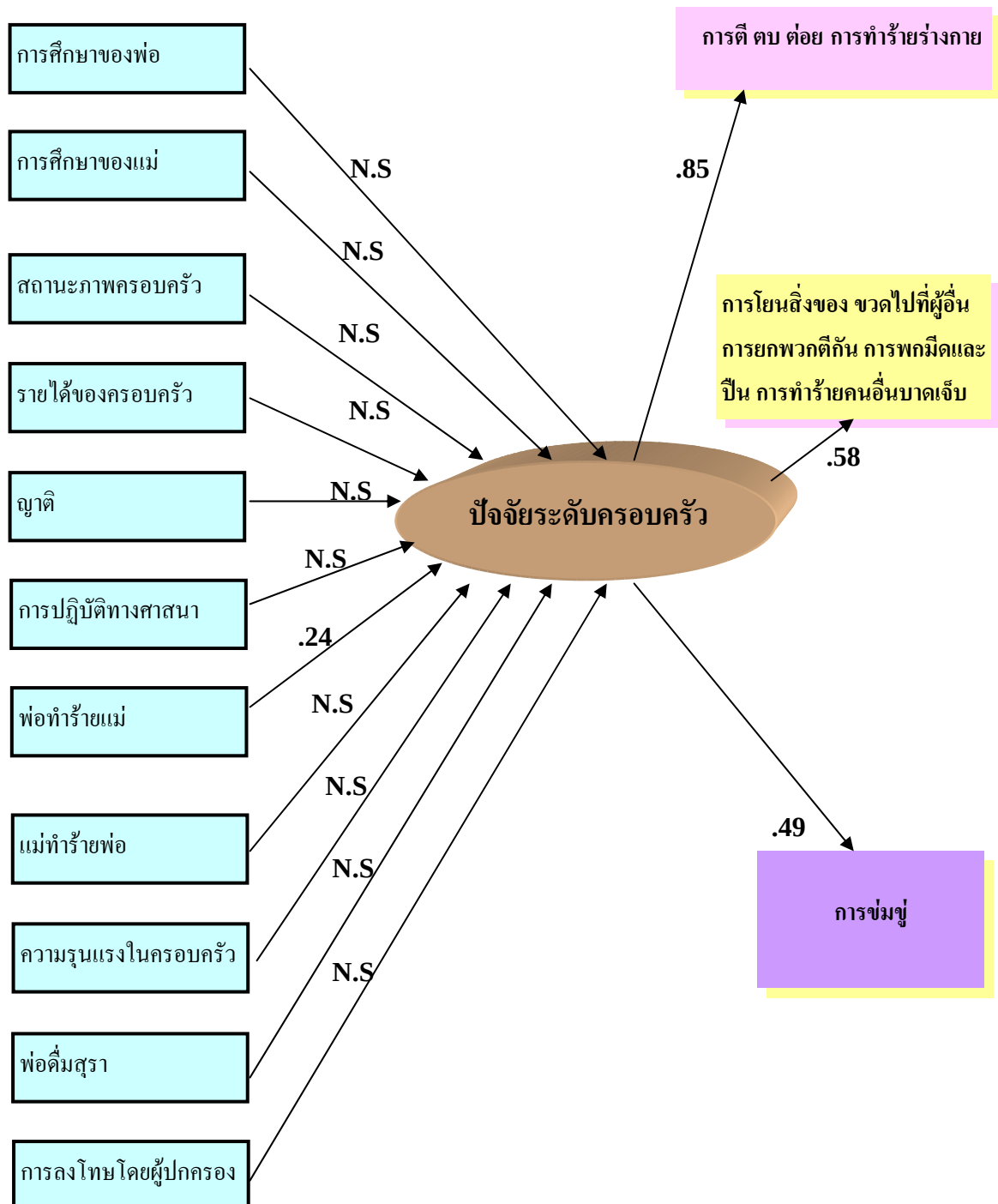
ในแผนภูมิที่ 1-5 เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม โดยใช้ Structural Model โดยแปรต้นที่ทำการศึกษานำมาวิเคราะห์ได้แก่ ตัวแปรคุณลักษณะส่วนบุคคล ตัวแปรครอบครัว ตัวแปรความสัมพันธ์กับเพื่อน ตัวแปรประสบการณ์การถูกระทำความรุนแรง และตัวแปรประสบการณ์การเห็นเหตุการณ์ความรุนแรง โดยตัวแปรตามเมื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบตัวแปร (Factor Analysis) พบว่า ตัวแปรตามที่ว่าด้วยพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน มี 3 องค์ประกอบ (Factor) ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ได้แก่ การคบตีต่อย ทำร้ายร่างกาย องค์ประกอบที่ 2 ได้แก่ การขกพวกตีกัน การขว้างขวด และการทำร้ายจนบาดเจ็บ องค์ประกอบที่ 3 คือการข่มขู่

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 พิจารณาจากภาค และเพศ

ตัวแปร	เหนือ (1)		อีสาน (2)		กลาง (3)		กรุงเทพม หานคร (4)		ใต้ (5)		ภาค					เพศ			
	ชาย (1)	หญิง (0)	ชาย (1)	หญิง (0)	ชาย (1)	หญิง (0)	ชาย (1)	หญิง (0)	ชาย (1)	หญิง (0)	เหนือ (1)	อีสาน (2)	กลาง (3)	กทม ชั้น มัธยม ศึกษา ปีที่ (4)	ใต้ (5)	ชาย (1)	หญิง (0)		
Factor1*																			
Mean	5.68*	1.82	3.96*	2.21	3.19*	2.25	2.36*	1.85	2.79*	1.47	3.29	2.96	2.61	2.36	1.92	3.69	1.90		
S.D.	30.05	8.37	18.37	11.95	15.30	10.14	7.57	8.01	8.45	4.81	19.74	15.06	12.04	7.57	6.30	18.95	8.75		
Factor2*																1 > 0			
Mean	6.64*	1.53	3.73*	1.53	2.27*	1.01	1.67*	1.15	2.42*	.77	3.48*	2.63	1.50	1.67	1.32				
S.D.	34.29	6.91	19.53	6.91	9.35	5.09	5.76	5.04	11.24	2.65	21.95	14.21	7.08	5.76	6.91				
Factor3*											1 > 3 4 5					1 > 0			
Mean*	.75*	.72	.86*	.33	.67*	.44	.54*	.20	.53*	.28	.73	.56	.53	.54	.37				
S.D.	2.33	6.60	4.61	1.87	2.48	2.59	2.44	1.03	1.97	1.18	5.38	3.33	2.34	2.44	1.50				
			1 > 4															1 > 0	
* P<.006.																			

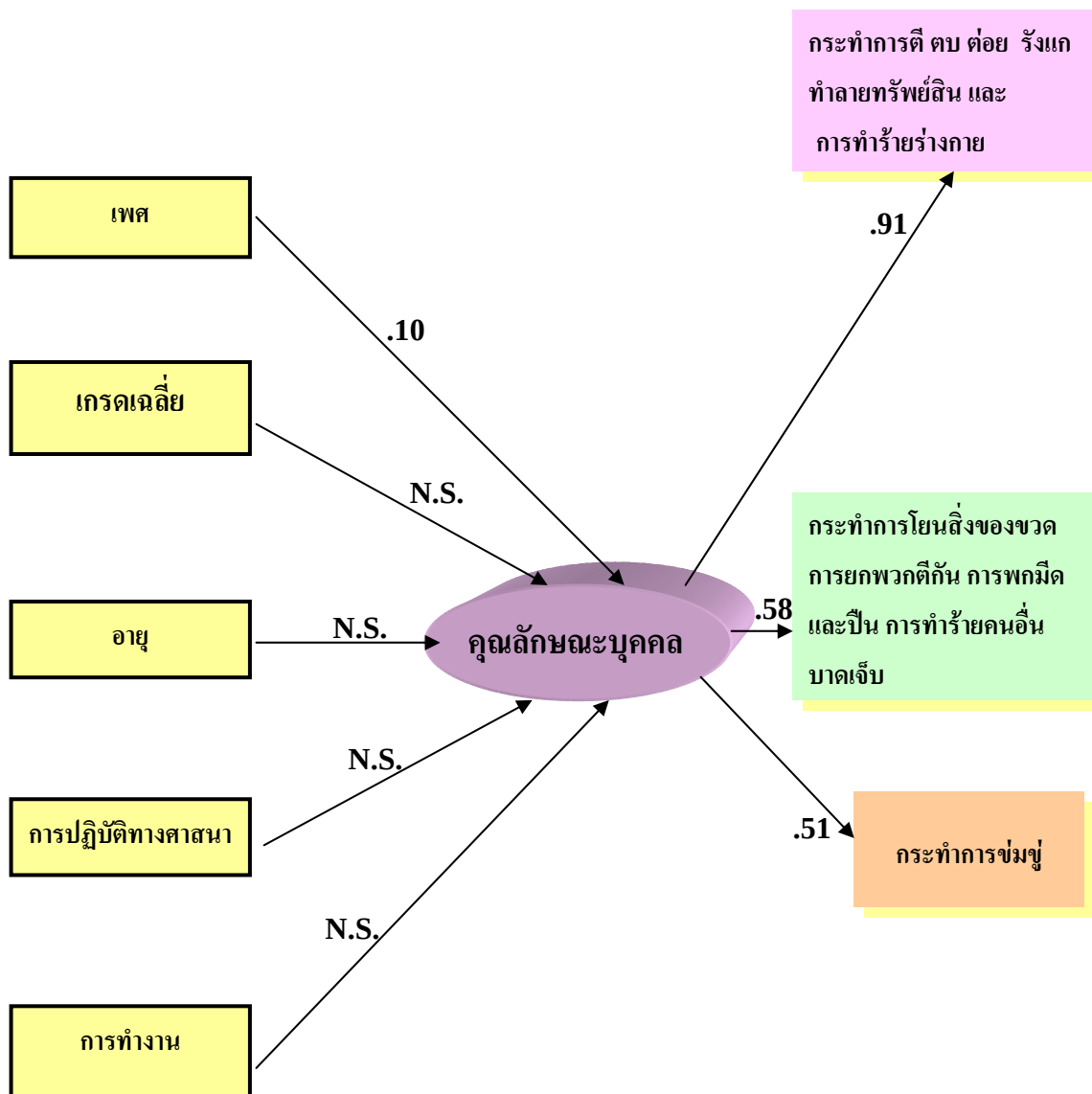
จากตารางที่ 20 ในการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบ 5×2 MANOVA ถูกนำมาใช้เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างภาคและเพศที่มีต่อปัจจัยการใช้ความรุนแรงซึ่งแบ่งเป็น 3 ปัจจัยดังกล่าวมาข้างต้น จากการทดสอบพบว่า overall effect มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญกล่าวคือ มีความแตกต่างกันระหว่างภาคและเพศเมื่อพิจารณาในเรื่องปัจจัยความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัย (Wilks' Lambda =.994, F(3,2817)=48.96, p<.005, η^2 =.006) เมื่อพิจารณารายภาคแล้วพบว่าในแต่ละภาคมีการใช้ความรุนแรงที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (Wilks' Lambda =.993, F(12,7453)=1.73, p<.054, η^2 =.002) เช่นเดียวกับตัวแปรเพศซึ่งพบว่าแต่ละเพศมีการใช้ความรุนแรงที่แตกต่างกัน (Wilks' Lambda =.994, F(3,2817)=6.04, p<.005, η^2 =.006)

แผนภาพ 1 ปัจจัยเกี่ยวกับครอบครัวที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชน ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา



N.S= NOT SIGNIFICANT

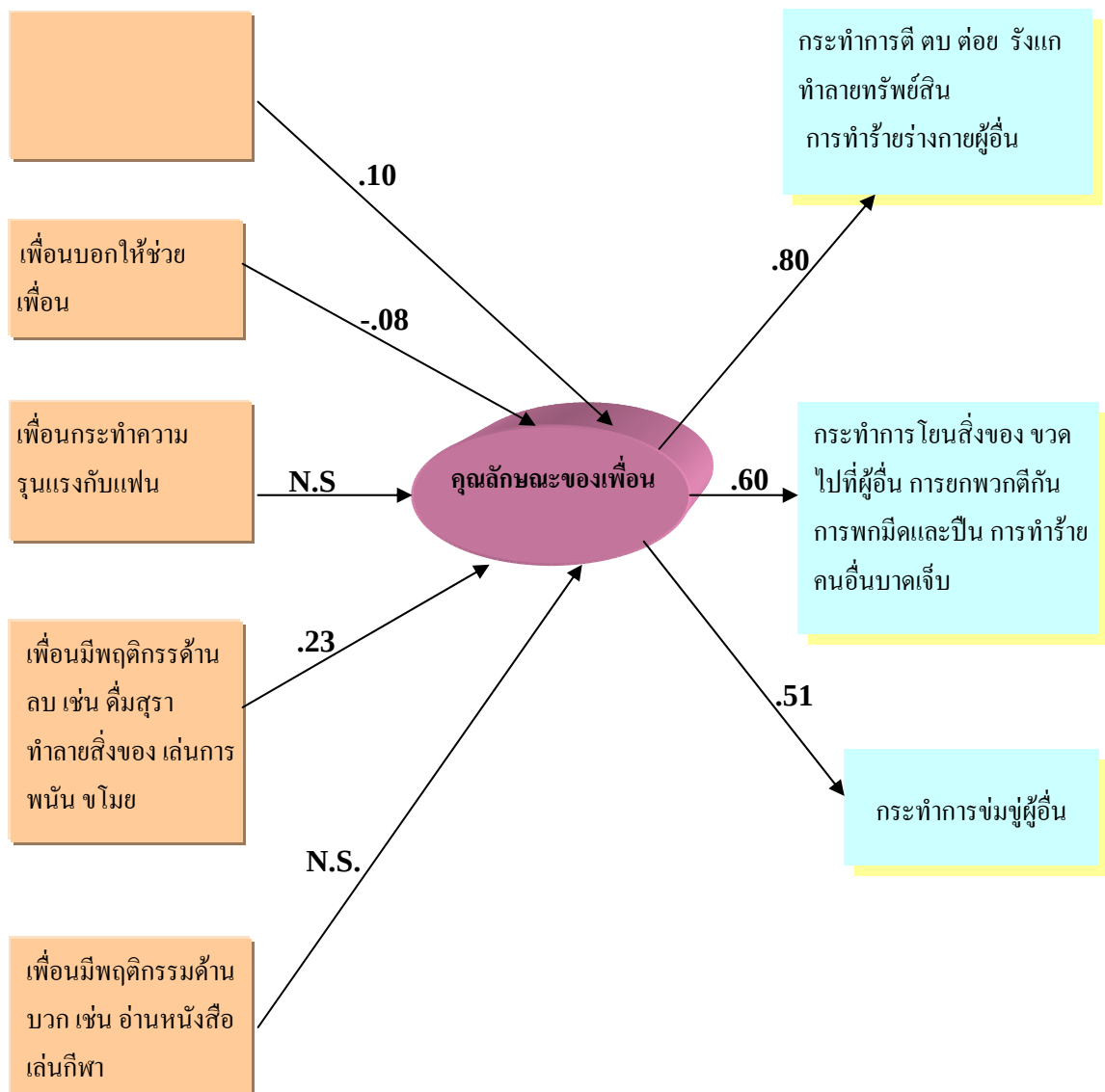
แผนภาพ 2 ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา



N.S= NOT SIGNIFICANT

จากแผนภาพ 2 พบว่าปัจจัยด้านเพศ กล่าวคือ เพศชายมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงมากกว่าเพศหญิงส่วนตัวแปรอื่น ๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญต่อตัวแปรตามการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัย

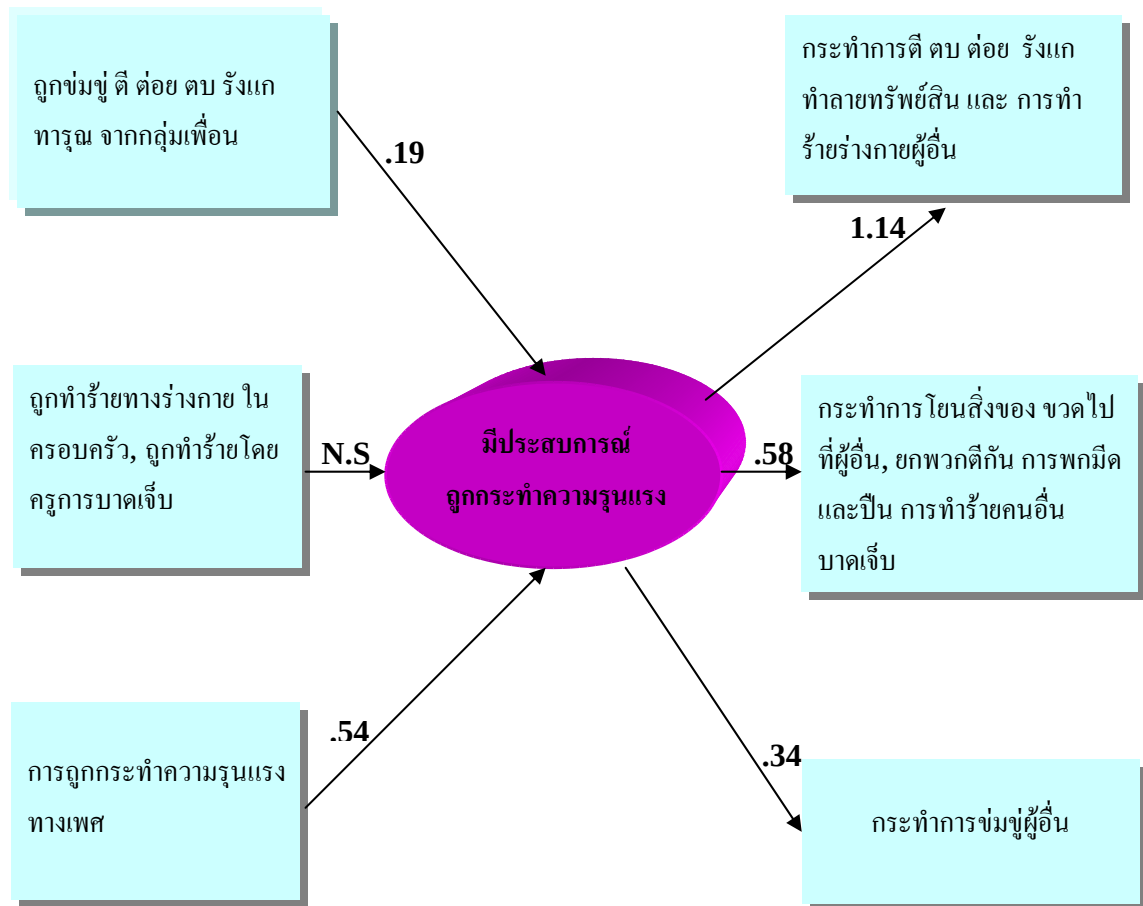
แผนภาพ 3 ตัวแปรด้านลักษณะของเพื่อนที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปีจวบในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา



N.S= NOT SIGNIFICANT

จากแผนภาพ 3 พบว่าตัวแปรเกี่ยวกับคำแนะนำของเพื่อนซึ่งสนับสนุนการใช้ความรุนแรงและพฤติกรรมทางลบของกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปีจวบของเด็กและเยาวชน

แผนภาพ 4 ตัวแปรการตกเป็นเหยื่อของเด็กและเยาวชนในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาและการใช้ความรุนแรง



N.S= NOT SIGNIFICANT

จากแผนภาพ 4 พบว่าการตกเป็นเหยื่อ กล่าวคือ การถูกข่มขู่ ตี ต่อย ตบ โดยกลุ่มเด็กและเยาวชน การถูกรังแก และการทำร้ายร่างกายมีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปีจ้ยของ เด็กและเยาวชนในช่วงต่อมา และจากแผนภาพ 14 ยังพบว่าถ้าเด็กและเยาวชนถูกบังคับให้มียุทธศาสตร์สัมพันธ์ มากขึ้น ก็จะทำให้เด็กและเยาวชนใช้ความรุนแรงมากขึ้นตามไปด้วย

แผนภาพ 5 ตัวแปรการพบเห็นการใช้ความรุนแรงในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาและความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงในภายหลัง



จากแผนภาพ 5 พบว่าการได้พบเห็นเด็กและเยาวชนพกดมดและปม การใช้ควมรุนแรงของครุ การล่งละเมดทางเพศ การบดเจ็บจากการต่อสู และการพบเห็นการถูกรังแในโรงเรียน/ชุมชน การทำลยทรัพย์สมบัติของโรงเรียน การขมอยสิ่งของในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการใช้ควมรุนแรงของเด็กและเขวชนในภายหลัง กล่าวคือการทำที่เด็กและเขวชนได้พบเห็นเหตุการณ์นี้มากเท่าไร ยังมีโอกาที่เด็กและเขวชนจะกระทำความรุนแรงในทั้ง 3 ปีจยมากขึ้นตามไปด้วย

จากการวิเคราะห์ เมื่อนำตัวแปรทั้งหมดมาวิเคราะห์ทางสถิติพร้อมกัน พบว่าตัวแปรที่สัมพันธ์กับการใช้ควมรุนแรงทั้ง 3 ปีจยมากที่สุดได้แก่ การเป็นเหยื่อ (Victimization) โดยที่

ประกอบไปด้วยตัวแปรย่อย 3 ตัวแปร ซึ่งได้แก่ตัวแปรย่อย คือ การที่เด็กและเยาวชนถูกข่มขู่ด้วยคำพูดหรืออาวุธ การถูกตี ถูกชก หรือถูกตบ การถูกรุมทำร้าย การถูกรังแก และการถูกทำร้ายโดยคู่รัก ตามมาด้วยตัวแปรย่อยการถูกทำร้ายโดยครอบครัวและครู การถูกทำร้ายและอย่างรุนแรงในการทะเลาะวิวาท ตัวแปรย่อยสุดท้ายคือการถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ ตามลำดับ ซึ่งการตกเป็นเหยื่อในรูปแบบนี้ส่งผลต่อการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในภายหลัง

ตัวแปรที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัยในลำดับต่อมาได้แก่การได้พบเห็นการใช้ความรุนแรง (Witnessing Violence) โดยการได้พบเห็นความรุนแรงนั้นได้แก่ การพบเห็นเด็กและเยาวชนพกพาอาวุธ การทำร้ายนักเรียน การล่อลวงละเมิดทางเพศ การรุมทำร้าย และเด็กและเยาวชนบาดเจ็บจากการชกต่อย รวมทั้งการได้พบเห็นเด็กและเยาวชนทำร้ายทรัพย์สินสาธารณะ ขโมยสิ่งของ ใช้จ่ายเสพติดในโรงเรียนและในชุมชน และการข่มขู่ รวมถึงการได้พบเห็นเด็กและเยาวชนต่อย ตี ตบ การรุมทำร้ายในชุมชน สุดท้ายคือการได้พบเห็นการรังแกในโรงเรียน/ชุมชน และการทำร้ายทรัพย์สินของโรงเรียน

ตัวแปรต่อมาที่สัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัยได้แก่การใช้ชีวิตร่วมกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งกิจกรรมที่ทำกับเพื่อนได้แก่ การสังสรรค์ การเล่นเกมพนัน การใช้จ่ายเสพติด การชนไก่ และการดูวีดีโอลามก ตัวแปรย่อยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ความรุนแรง กล่าวคือ ยิ่งทำกิจกรรมเหล่านี้กับกลุ่มเพื่อนมากขึ้น ก็อาจมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นด้วย ส่วนตัวแปรย่อยการสังสรรค์กับเพื่อนในห้างสรรพสินค้า การร้องคาราโอเกะร่วมกับเพื่อน การเล่นเกมสโคมพิวเตอร์ตัวแปรในกลุ่มนี้มีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้ความรุนแรง ซึ่งถ้ากระทำการกิจกรรมเหล่านี้ร่วมกับเพื่อนมากก็จะมีแนวโน้มที่จะใช้ความรุนแรงลดลง ส่วนตัวแปรการเล่นกีฬาร่วมกับเพื่อน การดูโทรทัศน์ และการเที่ยวเตร่สังสรรค์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้ความรุนแรง และสุดท้ายการทำการบ้านร่วมกับเพื่อนและการทำกิจกรรมสาธารณะมีความสัมพันธ์ทางลบกับการใช้ความรุนแรง

ตัวแปรสุดท้ายที่มีความสัมพันธ์และมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนอีกประการคือ ความรุนแรงในโรงเรียนและในชุมชน ซึ่งตัวแปรนี้ประกอบด้วย การใช้ความรุนแรงของครูต่อนักเรียน การใช้ความรุนแรงของครูต่อผู้ตอบแบบสอบถาม การใช้ความรุนแรงของผู้ใหญ่ต่อผู้ใหญ่ในชุมชน และการใช้ความรุนแรงของผู้ใหญ่ต่อเด็กในชุมชน

ส่วนตัวแปรเกี่ยวกับครอบครัว (Family) และตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล (Personal Characteristic) จากการวิเคราะห์โดยใช้ Structural Equation Model พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ ต่อตัวแปรตามหรือการใช้ความรุนแรงทั้ง 3 ปัจจัย